ALMANAK

VOOR DE

Ned. Herv. Kerk

VAN

ZUID AFRIKA

voor het jaar Onzes Heeren

1917.

Uitgegeven van wege de Algemeene Vergadering
der Nederduitsch Hervormde Kerk.

Onder Redactie van
Ds. JAC. VAN BELKUM. *Ds. P. W. ENNIS.*

Gedrukt ter Volkstem-drukkerij, Pretoria.

J. STOKER,

Kerkstraat, Centraal,

PRETORIA.

Het Beste Adres

voor uwe

Kruidenierswaren.

Alle Bestellingen worden met de meeste nauwkeurigheid verpakt en verzonden.

Depot voor de welbekende

AMM'S THEE

ALMANAK

VOOR DE

Nederduitsch Hervormde Kerk van Zuid-Afrika.

voor het jaar Onzes Heeren

1917.

Uitgegeven van wege de Algemeene Vergadering der Nederduitsch Hervormde Kerk.

Onder Redactie van
Ds. JAC. VAN BELKUM en Ds. P. W. ENNIS.

Gedrukt ter Volkstem-drukkerij, Pretoria.

1916.

G. GLIETENBERG, D.B.O.A., F.I.O. (Lond.),

Gekwalificeerde Gezichtkundige en Brillenmaker.

Lid van het Instituut van Oogheelkundige Opticiens.

225 Pretorius Str., PRETORIA.

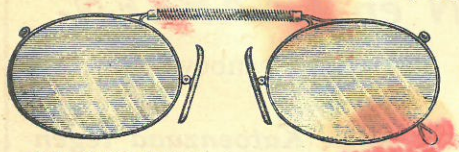

Passen en geschikt maken van oogheelkundige brillen voor het herstellen en verlichten van slechte ogen.

SPECIALITEIT in brillen met twee brandpunten onzichtbaar (voor veraf en nabij zien).

SCHIETBRILLEN worden op verzoek gemaakt.

JOHN JACK,

BEPERKT.

Kerkstraat Oost,

PRETORIA.

HET BEKENDE HUIS VOOR

MANUFACTUREN,

HEREN KLEDING,

KLEREN OP MAAT

Dames- en Kinderen-

KOSTUMES,

MODE HOEDEN,

alsook de beste fabrikaten in

Dames- en Heren-

SCHOENEN en LAARZEN-

Beleefd aanbevelend.

Wij kopen alle aangeboden Katoenzaad tegen prijzen volgens kwaliteit.

INHOUD.

	bladz.
Feest en Vacantiedagen	4
Zon- en Maans-Verduistering	4
Een woord vooraf	5
Bijbelsche Kalender	7
Historische kalender met zon's op en ondergang en maansveranderingen	31
Posttarief, enz.	54
Nederduitsch Hervormde Kerk in Z.-Afrika	58
Dienstdoende predikanten op 1 November 1916	79
Predikanten der Nederduitsch Hervormde Kerk sedert 1852	80
Het is zaliger te geven dan te ontvangen, C. W. d. T.	82
Meer arbeiders, L. E. B.	87
Het lidmaat worden op jeugdigen leeftijd, P. v. D.	93
Samuel, J. v. B.	95
De tweede Vrijheids-Oorlog, J. J. Kuhn	103
Die môre, J. J. Kuhn	105
Programma Kerkinwijding Potchefstroom 1866	108
Uit vroegere dagen, v. B.	110
Zendings-geschiedenis, v. B.	115

FEEST- EN VAKANTIEDAGEN.

Kerkelike Feestdagen.

Goede Vrijdag	6 April.
Paaschdag	8 April.
Hemelvaartsdag	27 Mei.
Pinksteren	26 Junie.
Kerstfeest	25 December.

Kerkelike Gedenkdagen.

Hervormingsdag	31 Oktober.

Nationale Gedenkdagen.

Amajubadag	27 Februarie.
Dingaansdag	16 December.

Vacantiedagen.

Nieuwjaarsdag	1 Januarie.
Paaschmaandag	9 April.
Victoriadag	24 Mei.
Uniedag	31 Mei.
Boomplantdag	6 Augustus.
Bank Vakansiedag	1 Oktober.
2e Kerstdag	26 December.

Zon- en Maans-verduisteringen.

In 't jaar 1917 zullen er zeven verduisteringen zijn, vier van de Zon en drie van de Maan.

1. Een totale Maansverduistering op 7 Januarie, onzichtbaar in de Unie van Zuidafrika
2. Een gedeeltelike Zonsverduistering op 22 Januarie.
3. Een gedeeltelike Zonsverduistering op 19 Junie. Beide onzichtbaar in de Unie van Zuidafrika.
4. Een totale Maansverduistering op 4 Julie, zichtbaar in de Unie van Zuidafrika. De Maan komt in de schaduw van de aarde op 4 Julie, te 9.52 n.m. Totale verduistering begint op 4 Julie, te 10.51 n.m. Totale verduistering eindigt op 5 Julie te 0.27 v.m. De Maan verlaat de schaduw van de Aarde op 5 Julie, te 1.25 v.m. Duur van de verduistering 1.6.25 Diameter van de Maan.
5. Een gedeeltelike Zonsverluistering op 19 Julie. Onzichtbaar in de Unie van Zuidafrika.
6. Een ringvormige Zonsverduistering op 14 December. Onzichtbaar in de Unie van Zuidafrika.
7. Een totale Maansverduistering op 28 December. Onzichtbaar in de Unie van Zuidafrika.

EEN WOORD VOORAF.

Op de laatste Algemeene Vergadering is vrij algemeen de wensch uitgesproken, dat in onze gemeenten meer kennis van de geschiedenis der kerk zou worden verbreid.

Ik heb getracht aan dezen wensch te voldoen door de prentjes (geschiedenis in beeld), door in den historische kalender meer geschiedenis op te nemen.

Indien de gemeente en leeraars mij meer willen helpen aan oude prenten en boeken over onze kerk (b.v. Oude Notulen, Voortrekkers geschiedenis) dan wil ik gaarne, als God mij 't leven spaart, nog meer in die richting voortgaan.

Aan allen, die mij bij de samenstelling van den Almanak hielpen mijn dank.

Moge de Heer op dit werk Zijn zegen gebieden.

De Redacteur,

JAC. VAN BELKUM.

Heidelberg, Tvl.,
November, 1916.

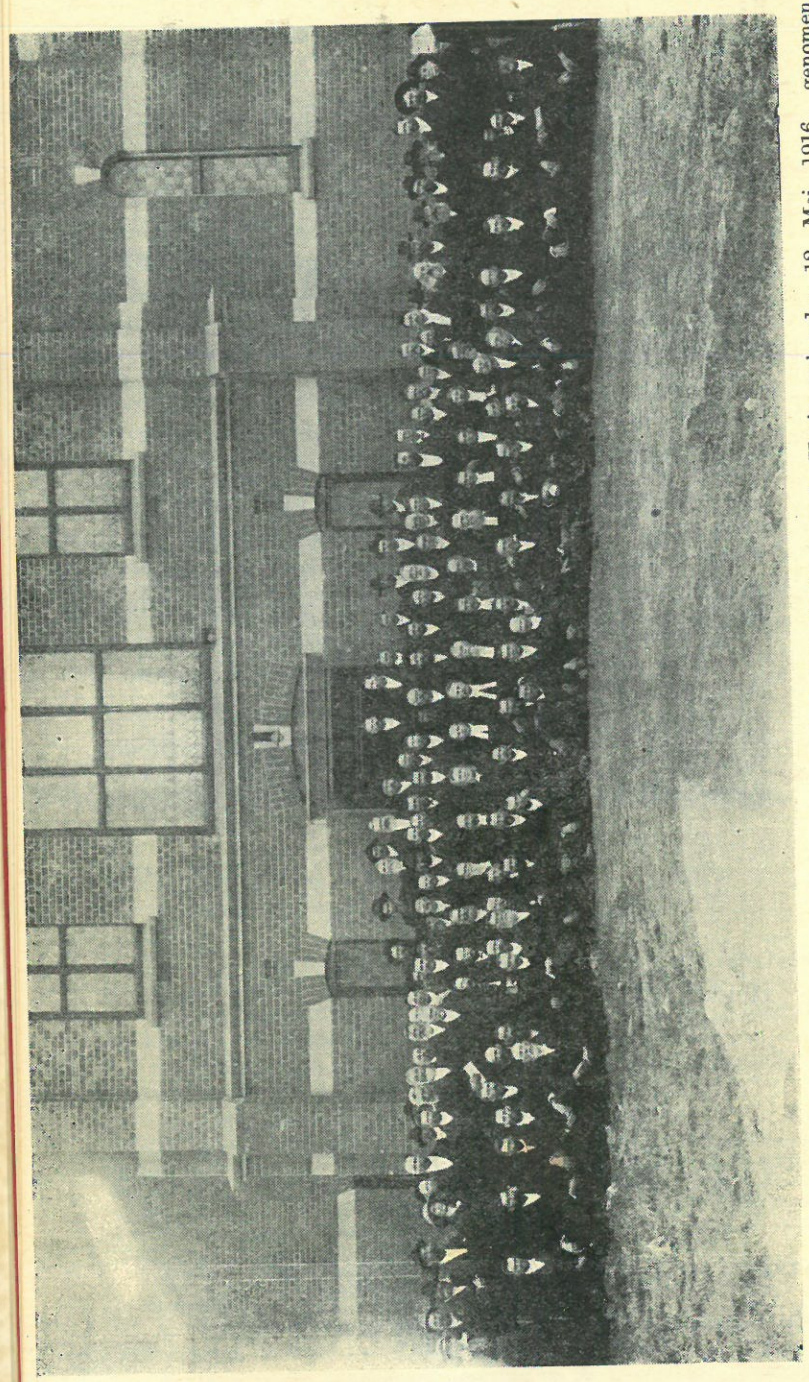

Photographie van de Algemeene Kerkvergadering der Nederduitsch Hervormde Kerk, gehouden 12 Mei 1916, genomen door O. Husemeijer.

JANUARIE.

1	M.	Ik ben de Heere, en niemand meer. Jesaja 45 : 18.
2	Din.	Het bedenken des vleesches is vijandschap tegen God. Rom. 8 : 7.
3	W.	Wascht U, reinigt U, doet de boosheid uwer handelingen voor mijne oogen weg. Jesaja 1 : 16.
4	Don.	Gij zijt geen God, die lust heeft tot goddeloosheid. Ps. 5 : 5.
5	Vr.	Hij is gekomen tot het Zijne, en de Zijnen hebben hem niet aangenomen. Johannes 1 : 11.
6	Zat.	Mijn zoon, vergeet mijne wet niet. Spreuk. 3 : 1.
7	Zon.	Hij (Christus) is onze vrede. Ephese 2 : 14.
8	M.	Is het wel? 2 Koningen 5 : 21.
9	Din.	Heere, open toch zijne oogen, dat hij zie. 2 Koningen 6 : 17.
10	W.	U komt de belofte toe, U en Uwen kinderen. Hand. 2 : 39.
11	Don.	Wacht U, dat gij den Heere Uwen God niet vergeet. Deut. 8 : 11.
12	Vr.	Uw gebed is verhoord. Lucas 1 : 13.
13	Zat.	Hoort de tucht en wordt wijs en verwerpt die niet. Spreuken 8 : 33.
14	Zon.	Zoo is er geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn. Rom. 8 : 1.
15	M.	Hoor, Israel, de Heer onze God is een eenig God. Deut. 6 : 4.
16	Din.	Eén Heer, één geloof, één Doop. Efeze 4 : 5.
17	W.	O God, neig uw oor tot mij, hoor mijne rede. Psalm 17 : 6.
18	Don.	Laat af van de kinderen en verhindert ze niet tot mij te komen. Matth. 19 : 14.
19	Vr.	Het zij U genoeg; spreek mij niet meer van deze zaak. Deut. 3 : 26.
20	Zat.	Zwijg, wees stil. Marcus 4 : 39.
21	Zon.	God de Heere is een Zon en een Schild. Psalm 84 : 12.
22	M.	Indien wij met Christus gestorven zijn, wij zullen ook met Hem leven. 2 Timotheus 2 : 11.
23	Din.	Och, of mijn volk naar mij gehoord had. Psalm 81 : 84.
24	W.	Gijl, wie zegt gij, dat ik ben? Marcus 8 : 29.
25	Don.	Welgelukzalig is de mensch, die wijsheid vindt. Spreuk. 3 : 13.
26	Vr.	Gij zijt niet meer vreemdelingen en bijwoners. Ephese 2 : 19.
27	Zat.	Vermoei U niet om rijk te worden. Spreuken 23 : 4.
28	Zon.	Wat noemt Gij mij Heere, Heere, en doet niet wat ik zeg? Lucas 6 : 46.
29	M.	Op U Heere betrouw ik; laat mij niet beschaamd worden in eeuwigheid. Psalm 71 : 1.
30	Din.	Is iemand goedsmoeds, dat hij psalmzinge. Jacobus 5 : 13.
31	W.	De groote dag des Heeren is nabij. Zefanja 1 : 14.

VERZUIM NIET ONZE INVENTARIS-UITVERKOOP TE BEZOEKEN DEZE MAAND.

SUGDENS, LTD., Opvolgers van STORE BROS.,
270 KERKSTRAAT, — PRETORIA.

Dr. SCHWABE.

Namen der Ziekten en hunne geneesmiddelen in de Homœopathie.

Alle middels met gebruiksaanwijzing zijn verkrijgbaar in druppels en pillen in botteltjes van Eén Shilling bij:

DE HOLLANDSCHE APOTHEEK,
Postbus 186, Pretoria, Marktplein v/d. Waltstr.

DE INTEROCEANA APOTHEEK,
Postbus 46, Pietersburg, Marktplein.

Postgeld 2d. per bottel.

Aambeien	Nux voc., Sulfur.
Aangezichtspijn, kloppend	Belladonna.
Ademhaling, bezwaren der	Phosphorus.
Ademhaling, ziekten der	Tartarus emeticus.
Afgang, waterig	Ipecacuanha.
Baarmoederbloeding	Ipecacuanha.
Been, aandoening v. 't chron.	Calcar, carb., Silicea.
Been, pijnen in het	Merc. sol.
Bevalling bij	Arnica.
Bleekzucht	China, Pulsatilla.
Bloedaandrang naar 't hoofd	Aconitum, Coffea.
Bloedophoesten	Ipecacuanha.
Bloedvloeiing bij de verlossing	China.
Borstkramp	Ipecacuanha.
Borstwaterzucht	Arsenicum.
Braken	Nux vom.
,, met diarrhee	Ipecacuanha.
Buikpijn bij kinderen	Cliamomilla.
Buikwaterzucht	Arsenicum.
Cholera	Arsenicum, Veratrum.
Cholerine	Ipecacuanha, Veratrum.
Croup	Hepar. sulf.
Diarhhee, verzwakkende	Phosphorus.
Diarrhee, waterige	Arsenicum.
Diarrhee, groene bij kinderen	Chamomilla.

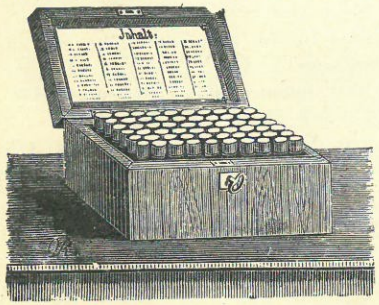

Diphteritis	Mercur. cyanatus.
Droge verkoudheid	Bryonia.
Duizeligheid	Belladonna.
Engelsche ziekte	Mercur. sol
Ettering der klieren	Sulfur.
Galbraken	Nux. vom.
Geelzucht	Bryonia.
Genezing van zweren	Silicea.
Gewrichtsrheumatisme	Bryonia.
Heeschheid	Drosera Spongia.
Hoesten der kinderen	Drosera.
Hoesten met opgeven	Bryonia.

Postzendingen worden vlug uitgevoerd naar alle delen van Afrika en alle inlichtingen gratis verstrekt op aanvraag bij

DE HOLLANDSCHE APOTHEEK,

Postbus 186, PRETORIA.

Enige Invoerders van Dr. Schwabe's Wereldberoemde Homœopatische Geneesmiddelen.

Prijs van Complete Kastjes van af 15/-.

FEBRUARIE.

1	Don.	Waartoe zal mij zijn de veelheid uwer slachtoffers. Jesaja 1 : 11.
2	Vr.	Niemand is goed dan Eén, namelijk God. Matth. 19 : 17.
3	Zat.	Den Heer Uwen God zult gij vreezen. Deut. 10 : 20.
4	Zon.	Gij hebt Christus alzoo niet geleerd. Ephese 4 : 20.
5	M.	Alle wegen des mans zijn zuiver in zijne oogen, maar de Heere weegt de geesten. Spreuken 16 : 2.
6	Din.	De kroon der ouden zijn de kindskinderen. Spreuken 17 : 6.
7	W.	Een is Uw Meester n.l. Christus. Matth. 23 : 10.
8	Don.	De Heere zal mijn gebed aannemen. Psalm 6 : 10.
9	Vr.	De letter doodt, maar de Geest maakt levend. 2 Corinth. 3 :6.
10	Zat.	Zijt niet nijdig over een man des gewelds. Spreuken 3 : 31.
11	Zon.	De mensch wordt door het geloof gerechtvaardigd, zonder werken der Wet. Romeinen 3 : 28.
12	M.	Och, dat zij zulk een hart hadden om mij te vreezen. Deut. 5 : 29.
13	Din.	De hoop, die gezien wordt, is geen hoop. Rom. 8 : 24.
14	W.	Mijn zoon! bewaar het gebod uws vaders. Spreuken 6 : 20.
15	Don.	Is het recht voor God, ulieden meer te gehoorzamen dan God. Hand. 4 : 19.
16	Vr.	De Heere Uw God is een barmhartig God. Deut. 4 : 31.
17	Zat.	Wat zoekt gij? Johannes 1 : 39.
18	Zon.	**Lijdensprediking.** De zoon des menschen zal den Overpriesters en den Schriftgeleerden overgeleverd worden. Matth. 20 : 18.
19	M.	Ik zal U hartelijk liefhebben, Heere mijne sterkte. Ps. 18 : 2.
20	Din.	Mijn Geest verheugt zich in God, mijnen Zaligmaker. Luc. 1 : 46.
21	W.	Een verstandige vrouw is van den Heere. Spreuken 19 : 14.
22	Don.	Jezus Christus kan zichzelven niet verloochenen. 2 Timotheus 2 : 13.
23	Vr.	Ik bid U Broeders, verdraagt het woord dezer vermaning. Hebreën 13 : 22.
24	Zat.	Gedenk om de vorige misdaden niet. Psalm 79 : 8.
25	Zon.	**Lijdensprediking.** Wat wilt gij mij geven, ik zal hem U overleveren. Matth. 26 : 15.
26	M.	Mijne geloften zal ik den Heere betalen. Psalm 116 : 14.
27	Din.	Wandelt in de liefde. Ephese 5 : 2.
28	W.	Zoo wie achter mij wil komen, die verloochenen zichzelven. Marcus 8 : 34.

De Nationale Bank van Zuid Afrika, Beperkt.

(Waarmede de Bank van Afrika, Bpkt., opgericht in 1879; de Nationale Bank der Oranjerivier-Kolonie, Bpkt., opgericht in 1877; en de Natal Bank, Bpkt., opgericht in 1854; zijn vereenigd.)

Bankiers der Unieregeering in Transvaal, den Oranje-Vrijstaat, en Natal, en der Rijksregeering.

Geplaatst en Gestort Kapitaal **£2,800,000**
Met machtiging dit te vermeerderen tot **£4,000,000**
Kapitaal en Reserve **£3,325,000**

Commissarissen:—

De Ed.Achtb. HUGH CRAWFORD, Voorzitter.
J. EMRYS EVANS, C.M.G., Onder-Voorzitter.
J. ELLIS BROWN. De Ed.Achtb. ALBERT OLIFF.
P. DUNCAN, C.M.G., L.U.V. EUGENE RENAUD.
WALTER GREENACRE. H. A. ROGERS.
De Ed.Achtb. Sir ANTONIE G. VILJOEN, Senator.
De Ed.Achtb. Sir EDGAR H. WALTON, K.C.M.G., L.U.V.
H. O'K. WEBBER.

Hoofddirecteur: E. C. REYNOLDS.

Hoofdkantoor — **Pretoria.**
Kantoren te Londen — **London Wall, Londen. 117, Cannon Street, Londen.**
Kantoor te New York — **6, Wall Street, New York.**

De Bank heeft meer dan 270 Bijkantoren en Agentschappen, en is in alle voorname steden in de Kaapprovincie, Transvaal, den Oranje-Vrijstaat, Natal, Rhodesië, op Portugeesch Grondgebied, en in het Zuid-west-Protectoraat, vertegenwoordigd.

Agenten in Britsch Oost- en West-Afrika, den Belgischen Congo, op Mauritius, Madagascar, enz.

Agenten te Amsterdam, Parijs, Petrograd en Rome, en in de belangrijkste steden der wereld.

Bankzaken van alle soorten worden door alle Bijkantoren ondernomen.

Rekeningen-Courant worden op de gebruikelijke voorwaarden geopend, en Deposito's worden voor vastgestelde termijnen aangenomen, tegen een rentevoet die op aanvraag zal worden medegedeeld.

Wissels op alle plaatsen worden verhandeld en geïnd.

Credietbrieven en Wissels worden afgegeven en Handelscredieten worden gevestigd op alle Bijkantoren en Agentschappen der Bank in Afrika en het buitenland.

De Reizigers-Credietbrieven der Bank zijn in de geheele wereld geldig.

Belegging in, en verkoop van, allerhande Zuid-Afrikaansche en buitenlandsche effecten. Dividenden en lijfrenten worden geïnd.

Brandkluizen zijn beschikbaar voor de veilige bewaring van documenten en ander door cliënten der Bank gedeponeerd eigendom.

Keur-afdeeling.—Goud, Tin, en alle Minerale Ertsen, worden gekeurd en te gelde gemaakt.

De Ambtenaren der Bank zijn, wat de handelingen harer cliënten [illegible] verplicht.

MAART.

1	Don.	De Heere zal den volkeren recht doen.. Psalm 7 : 9.
2	Vr.	Ik ben rein van het bloed van U allen. Hand. 20 : 26.
3	Zat.	De vreeze des Heeren is, te haten het kwade. Spreuk. 8 : 13.
4	Zon.	**Lijdensprediking.** Mijne ziel is geheel bedroefd tot den dood toe. Matth. 26 : 38.
5	M.	Onze smarten heeft Hij gedragen. Jesaja 53 : 4.
6	Din.	Vriend, ik doe u geen onrecht. Matth. 20 : 13.
7	W.	De Heere nu is Geest. 2 Corinthen 3 : 17.
8	Don.	Laat ons wandelen in het licht des Heeren. Jesaja 2 : 5.
9	Vr.	Zie toe, dat U niemand verleide. Matth. 24 : 4.
10	Zat.	Gij zult uws naasten landpaal niet verrukken. Deut. 19 : 14
11	Zon.	**Lijdensprediking.** Uw wil geschiede. Matth. 26 : 42.
12	M.	Gij zult geene andere Goden voor mijn aangezicht hebben. Deut. 5 : 7.
13	Din.	Die zijn niet allen Israël, die uit Israël zijn. Rom. 9 : 6.
14	W.	De raad des Heeren zal bestaan. Spreuken 19 : 21.
15	Don.	Wat twist gij met deze? Marcus 9 : 16.
16	Vr.	Zijn de vertroostingen Gods u te klein. Job 15 : 11.
17	Zat.	Het is onmogelijk, dat het bloed van bokken en stieren de zonden wegneme. Hebreën 10 : 4.
18	Zon.	**Lijdensprediking.** Allen, die het zwaard nemen, zullen door het zwaard vergaan. Matth. 26 : 52.
19	M.	Het is God, die mij met kracht omgordt. Psalm 18 : 33.
20	Din.	Van waar kent gij mij? Johannes 1 : 49.
21	W.	Tweeërlei weegsteen is den Heere een gruwel. Spreuken 20 : 10.
22	Don.	Boodschap hun, wat groote dingen de Heere U gedaan heeft. Marcus 5 : 19.
23	Vr.	Gij zult een zoon baren en zijnen naam heeten JEZUS. Lucas 1 : 31.
24	Zat.	Wie vader of moeder vloekt, zijn lamp zal uitgebluscht worden. Spreuken 20 : 20.
25	Zon.	**Lijdensprediking.** Hij is des doods schuldig. Matth. 26 : 66.
26	M.	Daarom zijt niet onverstandig. Ephese 5 : 17.
27	Din.	Als er geen hout is, gaat het vuur uit. Spreuken 26 : 20.
28	W.	Een iegelijk, die zijn broeder haat, die is een doodslager. 1 Johannes 4 : 15.
29	Don.	Gij hebt mijne rechterhand gevat. Psalm 73 : 22.
30	Vr.	Wie van deze, zal Hem meer liefhebben? Lucas 7 : 42.
31	Zat.	Gaat niet uit de mond des Allerhoogsten het goede en het kwade. Klaagliederen 3 : 38.

SUGDENS, LTD., Opvolgers van STORE BROS.,
270 KERKSTRAAT, — PRETORIA.
VOOR DAMES BLOESES, KOSTUMES EN ROKKEN.

Nederlandsche Bank voor Zuid Afrika.

(The Netherlands Bank of South Africa).

KAPITAAL ... ... **£750,000.**
KAPITAAL GESTORT ... ... **£240,000.**
RESERVE FONDS ... ... **£30,400.**

Hoofdkantoor — Keizersgracht 389, Amsterdam.
Hoofdkantoor voor Zuid-Afrika — Pretoria, Tvl., Bus 113.

LONDEN AGENTSCHAP:

2 Great Winchester Street (Entrance London Wall), London, E.C.

LONDEN BANKIERS:

The Capital & Counties Bank, Ltd., Messrs. B. W. Blydenstein & Co.

TAKKEN:

PRETORIA, Transvaal.
JOHANNESBURG, Transvaal.
POTCHEFSTROOM, Transvaal.
BRONKHORSTSPRUIT, Transvaal.
BLOEMFONTEIN, O.V.S.
DULLSTROOM, Transvaal.
PREMIER DIAMANT MIJN (Pretoria Distrikt), Transvaal.
WITBANK, Transvaal.
BRITS, Transvaal.
KAAPSTAD, Kaap Provincie.
HARTEBEESTFONTEIN, via Klerksdorp, Transvaal.

AGENTEN IN ALLE VOORNAME STEDEN DER WERELD.

Deze Bank ontvangt Deposito's voor vaste termijnen onder voorwaarden overeen te komen met elk harer Bijkantoren. Geeft Wissels af, en Kredietbrieven op haar Takken, alsmede op alle voorname plaatsen der wereld Koopt en ontvangt Wissels ter Inkasso. Bezorgt telegrafiese geldverzendingen, en drijft algemene Bankbezigheid.

Agenten van de Pretoria Hypotheek Maatschappij.
LENINGEN WORDEN AFGESLOTEN ONDER 1ste VERBAND.

APRIL.

1	Zon.	**Palm-Zondag.** Zie Uw Koning komt tot U. Matth. 21 : 5.
2	M.	Uit den mond der zuigelingen en der kinderkens hebt gij sterkte gegrondvest. Psalm 8 : 3.
3	Din.	Wat gaat ons dat aan, gij moogt toezien. Matth. 27 : 4.
4	W.	Wij hebben dezen schat in aarden vaten. 2 Corinthen 4 : 7.
5	Don.	Oordeelt toch tusschen mij en tusschen mijnen wijngaard! Jesaja 5 : 3.
6	Vr.	**Goede Vrijdag.** Zijn bloed kome over ons en over onze kinderen. Matth. 27 : 25.
7	Zat.	Gij zult grootere dingen zien dan deze. Johannes 1 : 50.
8	Zon.	**Paaschfeest.** Ik ben levend in alle eeuwigheid. Openb. 1 : 18.
9	M.	Ja, Heere, gij weet, dat ik U lief heb. Johannes 21 : 15.
10	Din.	Uw trouw is groot. Klaagliederen 3 : 23.
11	W.	Wat zal ik doen, opdat ik het eeuwige leven beërve. Marcus 10 : 17.
12	Don.	De Heere zal in eeuwigheid regeeren. Psalm 146 : 10.
13	Vr.	Het is niet desgenen, die wil, noch desgenen, die loopt, maar des ontfermenden Gods. Romeinen 9 : 16.
14	Zat.	De bevelen des Heeren zijn recht, verblijdende het hart. Psalm 19 : 10.
15	Zon.	Geef uwen dienstknechten met alle vrijmoedigheid Uw woord te spreken. Hand. 4 : 29.
16	M	Gij zult U geen gesneden beeld maken. Deuter. 5 : 8.
17	Din.	Wie heeft U aangewezen te ontvlieden van den toekomenden toorn. Lucas 3 : 7.
18	W.	Eene zotte vrouw is woelachtig. Spreuken 9 : 13.
19	Don.	Vervult mijne blijdschap, dat gij moogt eensgezind zijn. Filipp. 2 : 2.
20	Vr.	Gij zult den armen en nooddruftigen daglooner niet verdrukken. Deut. 24 : 15.
21	Zat.	Waar het doode lichaam zal zijn, daar zullen de arenden vergaderd worden. Matth. 24 : 28.
22	Zon.	Roep mij aan in den dag der benauwdheid. Psalm 50 : 15.
23	M.	Zij zoeken allen het hunne, niet hetgeen van Christus is. Philipp. 2 : 21.
24	Din.	Het is goed, dat men hope en stil zij op het heil des Heeren. Klaagliederen 3 : 26.
25	W.	Zijt met ootmoedigheid bekleed. 1 Petrus 5 : 5.
26	Don.	God zal met U zijn. 1 Samuel 10 : 7.
27	Vr.	Laat ons niet liefhebben met de tong, maar met de daad. 1 Johannes 3 : 18.
28	Zat.	IJzer scherpt men met ijzer. Spreuken 27 : 17.
29	Zon.	Dochter, wees welgemoed, uw geloof heeft U behouden. Lucas 8 : 48.
30	M.	Gij kroont het jaar met Uwe goedheid. Psalm 65 : 12.

D. ISAACS Cie., Bept.

Zuid-Afrika's grootste

Meubel Fabrikanten.

Enig Agenten Pretoria Distrikt :

NORMAN, SPENCER & NORTON,

241, Kerkstraat, PRETORIA.

SCHRIJF OM PRIJSLIJSTEN EN KATALOGUS.

Gemakkelike Termen op Overeenkomst

Schultis, Schwar & CO.,

Goud- en Zilversmeden, Horlogemakers, Opticiens, enz.

PRETORIA.

LONDON:
24 Clerkenwell Road, E.C.

Eendracht Logies Huis,

125 VERMEULENSTRAAT,

Pretoria. Bus 901.

Telefoon 424.

(Voorheen Eendracht Meisjes Tehuis), nabij de Grote Kerk.

Eerste klas bediening.
Aangenaam verblijf
voor Pretorianen en Reizigers.

Ruime, zindelike kamers.
Uitstekende Afrikaanse Tafel.
Sentraal gelegen.

Prijs £7 per maand,
£2.10 per week, 8s. per dag.

Termen op aanvraag verstrekt.

C. J. BISSCHOFF,
(laatstelik van T.W.Beckett&Co)

MEI.

1	Din.	De hemel en de aarde zullen voorbijgaan, maar mijne woorden zullen geenszins voorbijgaan. Matth. 24 : 35.
2	W.	Van Hem is mijne verwachting. Psalm 62 : 6.
3	Don.	Deze is de Heere, wij hebben hem verwacht. Jesaja 25 : 9.
4	Vr.	Hoe zullen zij dan Hem aanroepen, in welken zij niet geloofd hebben. Romeinen 10 : 14.
5	Zat.	Gij zult den naam des Heeren, Uws Gods, niet ijdellijk gebruiken. Deut. 5 : 11.
6	Zon.	Al wat gij doet, doet dat van harte als den Heere. Kolossensen 3 : 23.
7	M.	In de schaduw Uwer vleugelen zal ik vrolijk zingen. Ps. 63 : 8.
8	Din.	Eén ding ontbreekt U. Marcus 10 : 21.
9	W.	Richt Uw hart tot den Heere. 1 Samuel 7 : 3.
10	Don.	Voeg bij de godzaligheid broederlijke liefde. 2 Petrus 1 : 7.
11	Vr.	Zou mijn aangezicht moeten medegaan, om U gerust te stellen. Exodus 33 : 14.
12	Zat.	Laat ons goeddoen aan allen. Galaten 6 : 10.
13	Zon.	De Heere versterke U in alle goede woord en werk. 2 Thessal. 2 : 14.
14	M.	Geef aan het wild gedierte, de ziel uwer tortelduif niet over. Psalm 74 : 19.
15	Din.	Indien ons hart ons niet veroordeelt, zoo hebben wij vrijmoedigheid tot God. 1 Johannes 4 : 21.
16	W.	Verkrijg wijsheid, verkrijg verstand. Spreuken 4 : 5.
17	Don.	**Hemelvaartsdag.** Een wolk nam hem weg voor hunne oogen. Hand. 1 : 9.
18	Vr.	De Heere verhoore U in den nacht der benauwdheid. Ps. 20 : 2.
19	Zat	Hetgeen uit den geest geboren is, dat is Geest. Joh. 3 : 6.
20	Zon.	Gij zult ontvangen de kracht des Heiligen Geestes. Hand. 1 : 8.
21	M.	Ik zal den Heere loven met mijn gansche hart. Psalm 9 : 2.
22	Din.	Eischt niet meer dan hetgeen U gezet is. Lucas 3 : 13.
23	W.	De liefde dekt alle overtredingen toe. Spreuken 10 : 12.
24	Don.	Vermaant de ongeregelden. 1 Thessalonicensen 5 : 14.
25	Vr.	De rechtvaardigen zullen zich verblijden in den Heer. Psalm 64 : 11.
26	Zat.	Zoo gelooven wij ook, daarom spreken wij ook. 2 Cor. 4 : 13.
27	Zon.	**Pinksterfeest.** De Vader zal U een anderen Trooster geven. Johannes 14 : 16.
28	M.	Een iegelijk, die den naam des Heeren zal aanroepen zal zalig worden. Hand. 2 : 21.
29	Din.	Gij zult geen tweeërlei weegsteen in Uwen zak hebben. Deut. 25 : 13.
30	W.	Maakt u zelven vrienden uit den onrechtvaardigen mammon. Lucas 16 : 9.
31	Don.	Het pad des rechtvaardigen is geheel effen. Jesaja 26 : 7.

SCHRIJF DEZE MAAND OM PATRONEN VAN JAPONSTOFFEN VOOR HET NIEUWE SEIZOEN.

SUGDENS, LTD., Opvolgers van STORE BROS.,
270 KERKSTRAAT, — PRETORIA.

CENTRAAL

Privaat Hotel,

voorheen

Centraal Boardinghouse,

Mevr. A. F. TROUW,

Eigenares.

221, Schoemanstraat,

PRETORIA.

Otto Husemeyer,

FOTOGRAAF.

KOCHSTRAAT 179,

naast Ds. Bosman's Kerk,

PRETORIA.

Eerste Klas

PORTRETTEN.

VERGROTINGEN

van

OUDE PORTRETTEN

en geheel omlijst.

NATIONALE

DIERENTUIN

PRETORIA.

De Direkteur wenst

TE KOPEN

Dieren en Vogels

van allerlei soort.

Doe aanzoek bij

De Direkteur,

Pretoria.

Bus 754.

JUNI.

1	Vr.	Ziet Hij niet mijne wegen. Job 31 : 4.
2	Zat.	Zijt niet hooggevoelende, maar vreest. Romeinen 11 : 20.
3	Zon.	Gij, Heer, zult alle Heidenen bespotten. Psalm 59 : 9.
4	M	Die van boven komt is boven allen. Johannes 3 : 31.
5	Din	De vreeze des Heeren vermeerdert de dagen. Spreuk. 10 : 27.
6	W.	Wij dan wetende den schrik des Heeren, bewegen de menschen tot het geloof. 2 Cor. 5 : 11.
7	Don.	De Heere heeft den stok der goddeloozen gebroken. Jesaja 14 : 5.
8	Vr.	Mozes werd onderwezen in alle wijsheid der Egyptenaren. Hand. 7 : 22.
9	Zat.	Heere, gij hebt den wensch der zachtmoedigen gehoord : Gij zult hun hart sterken. Psalm 10 : 17.
10	Zon.	De Allerhoogste woont niet in tempelen met handen gemaakt. Hand. 7 : 48.
11	M.	Mijne Sterkte haast U tot mijne hulp. Psalm 22 : 20.
12	Din.	Velen eersten zullen de laatsten zijn, en vele laatsten de eersten. Matth. 19 : 30.
13	W.	Onderhoudt de Sabbathdag, dat gij dien heiligt. Deut. 5 : 12.
14	Don.	Gijt zijt de Christus, de Zone Gods. Lucas 4 : 41.
15	Vr.	De Heere zal des daags zijne goedertierenheid gebieden. Psalm 42 : 9.
16	Zat.	Gij dan wordt gesterkt in de genade, die in Jezus Christus is. 2 Timotheus 2 : 2.
17	Zon.	Wie zou kunnen bestaan voor het aangezicht van den Heere? 1 Sam. 6 : 20.
18	M.	Eén dag bij den Heere is als duizend jaren. 2 Petrus 3 : 8.
19	Din.	Ik ben ellendig en nooddruftig. Psalm 109 : 22.
20	W.	Wie koren inhoudt, dien vloekt het volk. Spreuken 11 : 26.
21	Don.	Daarom zijt gij ook bereid. Matth. 24 : 43.
22	Vr.	Kiest dan het leven, opdat gij leeft. Deut. 30 : 19.
23	Zat.	Wie kan dan zalig worden? Marcus 10 : 26.
24	Zon.	Wat is het Woord, dat de Heere tot U gesproken heeft? 1 Samuel 3 : 17.
25	M.	Indien wij elkander liefhebben, zoo blijft God in ons. 1 Johannes 4 : 12.
26	Din.	Doet geloften en betaalt ze den Heere Uwen God. Ps. 76 : 12.
27	W.	God heeft ons medegezet in den hemel in Christus Jezus. Efeze 2 : 6.
28	Don.	Als nu Jeschurun vet werd, zoo sloeg hij achteruit. Deut. 32 : 15.
29	Vr.	Gijl, wie zegt gij, dat ik ben? Lucas 9 : 20.
30	Zat.	Wanneer Uwe gerichten op de aarde zijn, dan leeren de inwoners der wereld gerechtigheid. Jesaja 26 : 9.

Men kan geen bril proberen zoals men een pak kleren aanpast. De bril moet in overeenstemming gebracht worden met een ieder zijn oog door een bekwame gezichtkundige, die zijn vak verstaat, juist zoals medisijnen worden gegeven voor een

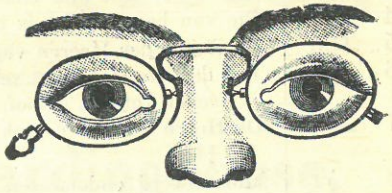

ziek lichaam door een knappe dokter.

Als gij goede ogen wilt hebben, en de gemakken die verbonden zijn aan een behoorlik uitgekozen bril. dan moet gij niet nalaten mij een bezoek te brengen, de eerste keer dat gij in Pretoria komt.

Mijn adres is : **S. MEYERSON,**
Standard Pharmacy, 254 KERKSTRAAT,
PRETORIA

OOST WEST
'n THUIS
IS T
RESIDENTIE HOTEL
Schoeman Straat, 185.
Phn. 631. Bus 548.
PRETORIA.
THUIS BEST

JULIE.

1	Zon.	Ik wil, word gereinigd. Lucas 5 : 12.
2	M.	Wordt dezer wereld niet gelijkvormig. Romeinen 12 : 2.
3	Din.	Uw stok en Uw staf, die vertroosten mij. Psalm 23 : 4.
4	W.	Indien iemand in Christus is, hij is een nieuw schepsel 1 Corinthen 5 : 17.
5	Don.	Ik zal over de wereld de boosheid bezoeken. Jesaja 13 : 11
6	Vr.	De Heere proeft den rechtvaardige. Psalm 11 : 5.
7	Zat.	Uw geld zij met U ten verderve. Hand. 8 : 20.
8	Zon.	Komt, aanschouwt de daden des Heeren. Psalm 46 : 9.
9	M.	Waar hebt gij hem gelegd? Johannes 11 : 34.
10	Din.	Eert uwen vader en uwe moeder. Deut. 5 : 16.
11	W.	Die in den Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven. Johannes 3 : 36.
12	Don.	Wie op zijn rijkdom vertrouwt, zal vallen. Spreuken 11 : 28
13	Vr.	Jaag na rechtvaardigheid. 2 Timotheus 2 : 22.
14	Zat.	Weer de tucht van den jongen niet. Spreuken 23 : 13.
15	Zon.	Gij weet den dag niet, noch de ure, in welke de Zoon de menschen komen zal. Matth. 25 : 13.
16	M.	Het is de Heere Uw God, die met U gaat. Deut. 31 : 6.
17	Din.	Er is geen schepsel onzichtbaar voor God. Hebreën 4 : 13.
18	W.	Gij verhoort mij. Psalm 86 : 7.
19	Don.	Zij zoeken U allen. Marcus 1 : 37.
20	Vr.	Wie verdraaid is van hart, zal het goede niet vinden. Spreuken 17 : 20.
21	Zat.	Wat wilt gij, dat ik U doe? Marcus 10 : 36.
22	Zon.	Het woord des Heeren was dierbaar in die dagen. 1 Sam. 3 : 1
23	M.	Acht de langmoedigheid onzes Heeren voor zaligheid. Petrus 3 : 15.
24	Din.	De Heere is onzer gedachtig geweest. Psalm 115 : 12.
25	W.	De Zoon des menschen heeft niet, waar Hij het hoofd neder legge. Lucas 9 : 58.
26	Don.	Gij zult getrouwelijk vertienen al het inkomen uws zaads Deut. 14 : 22.
27	Vr.	Wij zijn elkanders leden. Epheze 4 : 25.
28	Zat.	Uwe waarheid is tot aan de bovenste wolken. Psalm 108 : 5
29	Zon.	Verblijdt ook ulieden met mij. Philipp. 2 : 18.
30	M.	Geene mijner woorden zal meer uitgesteld worden. Ezechiël 12 : 8.
31	Din.	Door wederkeering en rust zoudt gij behouden worden Jesaja 30 : 15.

GROTE UITVERKOOP DEZE MAAND VAN ALLE WINTERGOEDEREN
SUGDENS, LTD., Opvolgers van STORE BROS.,
270 KERKSTRAAT, — PRETORIA.

Munro's Atelier.

Is het beste adres voor Eerste Klas Foto's.

Ruim Atelier en ruime Kleedkamer.

Vergrotingen afgewerkt in elk gewenst genre.

291 KERKSTRAAT,
(tegenover T. W. Beckett & Co.)
PRETORIA.
Telefoon 506.

Brabantse
Schoenwinkel
MARKTSTRAAT 309,
Telefoon 168.

JUIST ONTVANGEN een uitgebreide zending

Dames-, Heren- en Kinder-Schoenen.

van de beste fabrieken. Geregelde aanvoer van **Koloniaal Schoeisel,** in alle maten. **Zeer Billike Prijzen.**

Aanbevelend:

Wed. H. de BRUIJN.

TELEFOON 149.
GOUD EN ZILVER MONTEERING.

Gebrs. Muller,

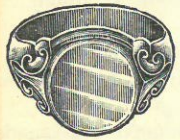

Horlogemakers,
Juweliers,
Diamant Zetters,
Brilleglazenmakers,
en Graveurs.

Prachtige sortering van Horloges, Klokken en Juwelen.
tegen de laagste prijzen.

JUWELEN
naar enige Tekening

worden gemaakt volgens order.

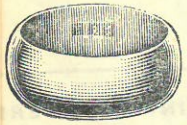

Enig werk in het ambacht wordt uitgevoerd.

291, Markt Straat, PRETORIA.

Vrienden!

behoort gij aan 't behoorlik geregistreerd **Begrafenisfonds** van

E. J. Grobbelaar?

Zo niet, laat U dan nog vandaag inschrijven. Het kost slechts **Twee Shillings per maand.**

Grote Voorraad
Engelse, Amerikaanse en Koloniale DOODKISTEN.

PRIVATE BEGRAFENISSEN

worden netjes uitgevoerd, tegen zeer billike prijzen.

Let wel! Mijn adres is NIET hoek Kochstraat, maar

231 KOCHSTRAAT,
tegenover Magistraatskantoor.

AUGUSTUS.

1	W.	Zijt vurig van geest. Romeinen 12 : 11.
2	Don.	Ik dank U Heere, dat gij toornig op mij geweest zijt. Jesaja 12 : 1.
3	Vr.	Werp den onnutten uit in de buitenste duisternis.. Matth. 25 : 30.
4	Zat.	Ik zal den Heere zingen, omdat hij aan mij welgedaan heeft. Psalm 13 : 6.
5	Zon.	Wij zijn gezanten van Christus wege, alsof God door ons bad. 2 Cor. 5 : 20.
6	M.	Wie kan de zonden vergeven, dan God alleen. Lucas 5 : 21.
7	Din.	Bewaar mijne ziel. Psalm 86 : 2.
8	W.	Ben ik uw vijand geworden, U de waarheid zeggende. Galaten 4 : 16.
9	Don.	Gij zult niet doodslaan. Deut. 5 : 17.
10	Vr.	Saul, Saul, wat vervolgt Gij mij. Hand. 9 : 4.
11	Zat.	Tot U Heere, hef ik mijne ziel op. Psalm 25 : 1.
12	Zon.	Wie gedronken zal hebben van het water, dat ik hem geven zal, dien zal in eeuwigheid niet dorsten. Joh. 4 : 14.
13	M.	God is waarheid en is geen onrecht. Deut. 32 : 4.
14	Din.	Vreest geen der dingen, die gij lijden zult. Openb. 2 : 10.
15	W.	Wie zijn huis beroert, zal wind erven. Spreuken 11 : 29.
16	Don.	God had hun een stad bereid. Hebreën 11 : 16.
17	Vr	Uwe goedertierenheid is groot tot aan den hemel. Ps. 57 : 11.
18	Zat.	Sta op, neem Uw bed op en wandel. Marcus 2 : 9.
19	Zon.	Indien wij zeggen, dat wij niet gezondigd hebben, zoo maken wij God tot een leugenaar. 1 Johannes 1 : 10.
20	M.	Wie van U de eerste zal willen worden, die zal aller dienstknecht zijn. Marcus 10 : 44.
21	Din.	Wij hebben verkeerdelijk gedaan. Psalm 106 : 6.
22	W.	Bedroeft den Heiligen Geest Gods niet. Ephese 4 : 30.
23	Don.	Wat zal ik den Heere vergelden, voor alle zijne weldaden aan mij bewezen. Psalm 116 : 12.
24	Vr.	Niemand weet, die de Zoon is, dan de Vader. Lucas 10 : 22.
25	Zat.	Zal dan de Heere in eeuwigheid verstooten. Psalm 77 : 8.
26	Zon.	Gij hebt recht geantwoord : doet dat en gij zult leven. Lucas 10 : 28.
27	M.	Zou dan de hand des Heeren verkort zijn. Numeri 11 : 23.
28	Din.	Al wat waarachtig is, bedenk dat. Philippensen 4 : 8.
29	W.	Ik zal mij een getrouwen priester verwekken. 1 Samuel 2 : 35.
30	Don.	Ik heb uwe werken niet vol gevonden voor God. Openb. 3 : 3.
31	Vr.	Dit is de weg, wandelt in dezelve. Jesaja 30 : 21.

G. F. PERRINS

& Co.,

201, Pretoriusstraat,

PRETORIA.

Geweermakers.

Hagelgeweren, Kamergeweren, Ammunitie, Vistuig.

Telegrammen: "SHOTGUN." **Telefoon 492.**

Het beste Adres voor:

Tuin- en Bloemzaden,

Vruchtbomen, Rozen, en enige soort Planten

Van der Wal & Reesse,

417, Kerk Straat, Oost,

PRETORIA.

Postbus 96. **Telefoon 186.**

SEPTEMBER.

1	Zat.	Uit de werken der wet zal geen vleesch gerechtvaardigd worden. Galaten 2:16.
2	Zon.	Zijn doen is majesteit en heerlijkheid. Psalm 111:3.
3	M.	Ik ben de Alfa en de Omega, het begin en het einde. Openbaring 1:8.
4	Din.	Ik dood, en maak levend. Deut. 32:39.
5	W.	Is deze niet de Christus? Johannes 4:29.
6	Don.	Zal eene bijl zich beroemen tegen dien, die daarmede houwt. Jesaja 10:15.
7	Vr.	Zegent hen, die U vervolgen. Zegent en vloekt niet. Romeinen 12:14.
8	Zat.	Heere, wat wilt gij, dat ik doen zal. Hand. 9:6.
9	Zon.	Ow Uws naams wil, Heeere, zoo vergeef mijne ongerechtigheid. Psalm 25:11.
10	M.	Voorwaar ik zeg U, dat de tollenaars en de hoeren u zullen voorgaan in het Koningrijk Gods. Matth. 21:31.
11	Din.	God is bij het geslacht der rechtvaardigen. Psalm 14:5.
12	W.	Zij heeft een goed werk aan mij gedaan. Matth. 26:10.
13	Don.	Gij zult geen overspel doen. Deut. 5:18.
14	Vr.	Ik ben niet gekomen om te roepen rechtvaardigen, maar zondaars tot bekeering. Lucas 5:32.
15	Zat.	Wie de bestraffing haat, is onvernuftig. Spreuken 12:1.
16	Zon.	Laat ons onze onderlinge bijeenkomsten niet verwaarloozen. Hebreeën 12:25.
17	M.	Wat zou mij de mensch doen? Psalm 56:12.
18	Din.	Die gezond zijn hebben den medicijnmeester niet noodig, maar die ziek zijn. Marcus 2:17.
19	W.	De rechterhand des Heeren doet krachtige werken. Psalm 118:16.
20	Don.	Heere, leer ons bidden. Lucas 11:1.
21	Vr.	Hij gedenkt zijns Verbonds tot in eeuwigheid. Psalm 105:8.
22	Zat.	Geen gierigaard heeft erfenis in het koningrijk van Christus. Ephese 5:5.
23	Zon.	Uw God, dien gij gedurig eert, die verlosse U. Daniël 6:17.
24	M.	Uw leven is met Christus verborgen in God. Kolos. 3:3.
25	Din.	Och, of al het volk des Heeren profeten waren! Numeri 11:29.
26	W.	Kinderkens! blijft in Hem. 1 Johannes 22:28.
27	Don.	Een man vermag niet door kracht. 1 Samuel 2:9.
28	Vr.	Jezus, gij Zone Davids, ontferm U mijner. Marcus 10:48.
29	Zat.	Een dwaas spreekt dwaasheid. Jesaja 32:6.
30	Zon.	Wat samenstemming heeft Christus met Belial. 2 Cor. 6:15.

SCHRIJF DEZE MAAND OM PATRONEN VAN NIEUWE JAPONSTOFFEN VOOR DE ZOMER.

SUGDENS, LTD., Opvolgers van STORE BROS.,

270 KERKSTRAAT, — PRETORIA

J. H. de LOOR

WILHELMINA BAKKERIJ.

Visagie Str. 48, Pretoria.

Postbus 124. **Telefoon 395.**

Houdt zich beleefd aanbevolen voor de levering van

EERSTE KWALITEIT

Brood, en alle soorten Gebak.

SLECHTS BLANKE ARBEID.

Orders van buiten worden met de meeste spoed uitgevoerd.

Vraag voor

Eureka

Cigaretten en Tabak.

Overal verkrijgbaar. *Ook aan Stations.*

In alle tinnen en doosjes worden de zo welbekende coupons gepakt, welke door mij voor mooie boeken in beide talen worden ingeruild.

L. te Groen,

218—220 Vermeulenstraat, —— **PRETORIA.**

OCTOBER.

1	M.	Mijne kracht wordt in zwakheid volbracht. 2 Kor. 12 : 9.
2	Din.	Mijn zoon, vrees den Heere en den Koning. Spreuken 24 : 21.
3	W.	Wie den ander liefheeft, heeft de wet vervuld. Rom. 13 : 8.
4	Don.	Indien gij niet gelooft, gij zult niet bevestigd worden. Jesaja 7 : 9.
5	Vr.	De droefheid naar God werkt een onberouwlijken bekeering tot zaligheid. 2 Corinthen 7 : 10.
6	Zat	Keer Uwen knecht niet af in toorn. Psalm 27 : 9.
7	Zon.	Mijne spijze is, dat ik doe den wil desgenen, die mij gezonden heeft. Johannes 4 : 34.
8	M.	Geef toch den Heere, de God van Israel, de eere. Jozua 7 : 9.
9	Din.	Er is geen ander Evangelie. Galaten 1 : 7.
10	W.	Zalig zijt gij armen, want uwe is het Koninkrijk Gods. Lucas 6 : 20.
11	Don.	Die in zijne oprechtheid wandelt, vreest den Heere. Spreuken 14 : 2.
12	Vr.	Wordt niet omgevoerd met verscheidene en vreemde leeringen. Hebreeën 13 : 9.
13	Zat.	Gij zult niet stelen. Deut. 5 : 19.
14	Zon.	Een iegelijk, die in hem gelooft, zal vergeving der zonden ontvangen door zijnen Naam. Hand. 10 : 43.
15	M.	Ik zal den Heere loven, die mij raad heeft gegeven. Ps. 16 : 7.
16	Din.	Wees ijverig en bekeert U. Openbaring 3 : 20.
17	W.	De Heere vernedert, ook verhoogt Hij. 1 Samuel 2 : 7.
18	Don.	Ziet, ik heb U alles voorzegd. Marcus 13 : 23.
19	Vr.	Die zich der nederigen ontfermt, is welgelukzalig. Spreuken 14 : 21.
20	Zat.	Zijt niet vele meesters. Jacobus 3 : 1.
21	Zon.	Wie is de leugenaar, dan die loochent, dat Jezus is de Christus? 1 Johannes 2 : 23.
22	M.	Heere gij zijt gezegend: leer mij Uwe inzettingen. Psalm 119 : 12.
23	Din.	Leid ons niet in verzoeking. Lucas 11 : 4.
24	W.	Hoe groot zijn Uwe werken, o Heere. Psalm 104 : 24.
25	Don.	Al wat openbaar maakt is licht. Ephese 5 : 13.
26	Vr.	Ik zal mijne schapen weiden. Ezechiël 34 : 15.
27	Zat.	Geloofd zij de Heere: dag aan dag overlaadt Hij ons. Psalm 68 : 20.
28	Zon.	Wie ooren heeft om te hooren, die hoore. Marcus 4 : 9.
29	M.	Werp Uwe zorg op den Heere. Psalm 55 : 23.
30	Din.	Waar nijd en twistgierigheid is, daar is verwarring. Jacobus 3 : 16.
31	W.	De Heer is onze Koning. Jesaja 33 : 22.

Het beste Huis voor Heren Kleding is:

A. Savelkoul & Co.

Hoek Markt- en Pretoriusstraten,

PRETORIA.

Altijd voorhanden een uitgebreide sortering Manskleren, Schoenen, Hemden, Onderkleren, etc., tegen de voordeligste prijzen.

Onze Specialiteit: Pakken op maat gemaakt, vanaf **£3.10** en hoger.

Telefoon 946. **Bus 811.**

KIPPEVOER

7/6 per zak.

Zwarte Molen,

PRETORIA.

NOVEMBER.

1	Don.	Ziet gij aan, wat voor oogen is. 2 Korinthen 10 : 4.
2	Vr.	Zoo wie zal onder U willen zijn de eerste, die zij aller dienstknecht. Matth. 20 : 27.
3	Zat.	Gij zult mijne ziel in de hel niet verlaten. Psalm 16 : 10.
4	Zon.	Wij zullen U wederom hiervan hooren. Hand. 17 : 32.
5	M.	Dien de Heer prijst, die is beproefd. 1 Corinthen 10 : 18.
6	Din.	Wacht op den Heer, zijt sterk. Psalm 27 : 14.
7	W.	Laat ons afleggen de werken der duisternis. Rom. 13 : 12.
8	Don.	Zie hier ben ik, zend mij henen. Jesaja 6 : 8.
9	Vr.	Geeft den keizer wat des keizers is en Gode wat Gods is. Matth. 22 : 21.
10	Zat.	Gij zult geen valsch getuigenis geven. Deut. 5 : 21.
11	Zon.	Ga heen, uw Zoon leeft. Johannes 4 : 50.
12	M.	De Heere vergelde U Uwe daad. Ruth 2 : 12.
13	Din.	De wapenen van onzen krijg zijn niet vleeschelijk. 2 Kor. 10 : 4.
14	W.	Een smartend woord, doet de toorn oprijzen. Spreuk. 15 : 1.
15	Don.	Zalig zijt gij, die nu hongert, gij zult verzadigd worden. Lucas 6 : 20.
16	Vr.	Mijne ziele wacht op den Heer. Psalm 130 : 6.
17	Zat.	Is iemand in lijden onder U, dat hij bidde. Jacobus 5 : 13.
18	Zon.	Ik zal U met vrijwilligheid offeren. Psalm 54 : 8.
19	M.	Een huis tegen zich zelf verdeeld kan niet bestaan. Marcus 3 : 25.
20	Din.	Laat mijn hart oprecht zijn tot uwe inzettingen. Ps. 119 : 80.
21	W.	Een iegelijk, die den Zoon loochent, heeft ook den Vader niet. 1 Johannes 2 : 23.
22	Don.	Hij doet ons niet naar onze zonden. Psalm 103 : 10.
23	Vr.	Mijne woorden zullen geenszins voorbijgaan. Marcus 13 : 31.
24	Zat.	De God Israels zal U de bede geven, die gij van hem gebeden hebt. 1 Sam. 1 : 17.
25	Zon.	Het woord des Heeren blijft in eeuwigheid. 1 Petrus 1 : 25.
26	M.	Verstaat, welke de wil des Heeren zij. Ephese 5 : 17.
27	Din.	Geef ons elken dag ons dagelijksch brood. Lucas 11 : 3.
28	W.	De ziel, die zondigt, die zal sterven. Ezechiël 18 : 20.
29	Don.	Die overwint, zal alles beërven. Openbaring 21 : 7.
30	Vr.	De Heer zal ons redden. Jesaja 36 : 18.

SUGDENS, LTD., Opvolgers van STORE BROS.,
270 KERKSTRAAT, — PRETORIA.
VOOR HUIDHOUDLINNEN EN MEUBELSTOFFEN.

Geen BETER GESCHENK
dan een fraaie

Schilderij, Ets of Gravure.

Pas ontvangen: Een grote kollektie Hollandse, Engelse en Noorse **Etsen.**

Olieverf Schilderijen
van Afrikaanse Artiesten.

Prachtige Foto- en Schilderij Lijsten.

Brengt een bezoek aan onze Kunst-Gallerij.

E. Schweikerdt,
Kerkstraat Sentraal,
PRETORIA.

ROOK——
MOOSDYK'S
Beroemde
"RAVEN"
Merk.

Geurige Magaliesberg
TABAK.
Licht, Medium en Sterk.

Sigaren en Sigaretten.

Alle soorten Reparaties aan Pijpen worden gedaan.

Adres:—
531 MARKTSTRAAT,
PRETORIA.
Postbus 799.

Dit is

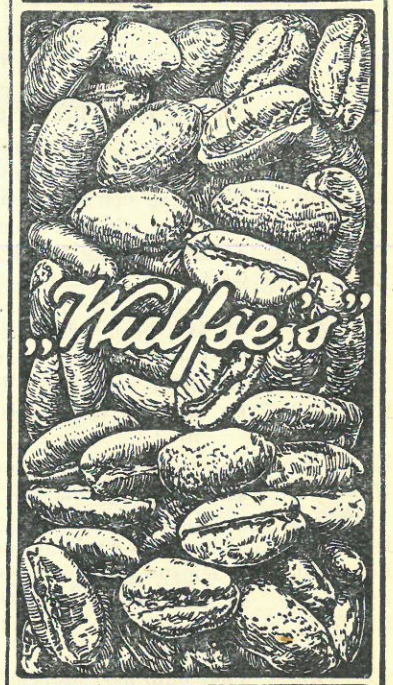

Koffie

L. C. RUYSSENAERS,
SLACHTERIJ,
Hoek POTGIETER en VISAGIE STR.,
Bus 684. Telefoon 686.
PRETORIA.
DAGELIKS
Vers Beestevlees, Schapevlees en Varkensvlees.
Leverworst en Boterhamworst, 1/- per pond.
Muisjes gerookt Vlees, 1/6 per pond.

DECEMBER.

1	Zat.	Verberg mij onder de schaduw uwer vleugelen. Ps. 17:8.
2	Zon.	Zijt niet bevreesd, maar spreek, en zwijg niet. Hand. 18:9.
3	M.	Heere mijn God! in eeuwigheid zal ik U loven. Psalm 30:13.
4	Din.	God is niet een God der dooden maar der levenden. Matth. 22:32.
5	W.	Laat ons najagen, hetgeen tot den vrede dient. Romeinen 14:19.
6	Don.	Wee dengenen, die in hunne oogen wijs, en bij zich zelven verstandig zijn. Jesaja 5:21.
7	Vr.	Wij wenschen ook dit, namelijk Uwe volmaking. 2 Corinthen 13:9.
8	Zat.	Gij zult niet begeeren. Deut. 5:21.
9	Zon.	Sta op, neem uw beddeken op, en wandel! Johannes 5:8.
10	M.	Gij zult den Heere Uwen God, niet verzoeken. Deut. 6:16.
11	Din.	Die spaarzaam zaait, zal ook spaarzaam maaien. 2 Kor. 9:6.
12	W.	De Heere heeft mij mijne bede gegeven. 1 Samuel 2:27.
13	Don.	Doet wel, degenen, die U haten. Lucas 7:28.
14	Vr.	Die vuil is, dat hij nog vuiler worde. Openbaring 22:11.
15	Zat.	De Heere is verre van de goddeloozen. Spreuken 15:29.
16	Zon.	De Zoon des menschen is een Heer ook van den Sabbath. Marcus 2:28.
17	M.	De dwaas zegt in zijn hart: Er is geen God! Psalm 53:1.
18	Din.	Ziet toe, waakt en bidt. Marcus 13:33.
19	W.	Ik heb mijne ziel uitgegoten voor het aangezicht mijns Heeren. 1 Samuel 1:15.
20	Don.	Kinderkens, dat niemand U verleide. 1 Johannes 3:7.
21	Vr.	Hoe lief heb ik Uwe wet. Psalm 119:97.
22	Zat.	Uw wil geschiede, gelijk in den hemel, alzoo ook op de aarde. Lucas 11:2.
23	Zon.	Wie den wil mijns Vaders doet, die is mijn broeder. Marcus 3:35.
24	M.	Staat dan, uwe lendenen omgord hebbende met de waarheid. Ephese 6:14.
25	Din.	**Kerstfeest.** Een kind is ons geboren. Jesaja 9:5.
26	W.	Eere zij God in de hoogste hemelen. Lucas 2:14.
27	Don.	De Heidenen zullen weten, dat ik de Heere ben. Ezechiël 36:23.
28	Vr.	Er is geene aanneming des persoons. Kolossensen 4:25.
29	Zat.	Gij zijt mijn knecht: u heb ik uitverkoren. Jesaja 41:9.
30	Zon.	Uw Bewaarder zal niet sluimeren. Psalm 121:3.
31	M.	Zalig zijn zij, die geroepen zijn tot het Avondmaal van de bruiloft des Lams. Openbaring 19:9.

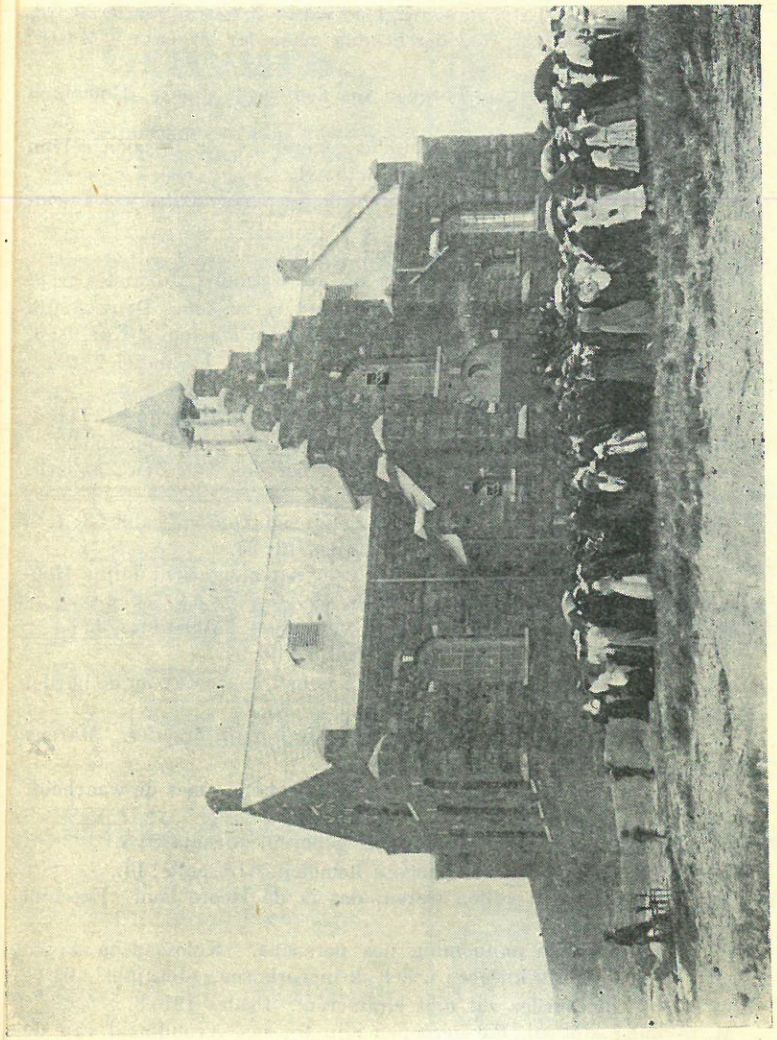

Nederduitsch Hervormde Kerk van Dullstroom, ingewijd Februarie 1916 door Ds. M. J. Goddefroy.

JANUARIE, 31 DAGEN.

Dag der Week.	Dag der Maand.	MAANSVERANDERINGEN. 8, Volle Maan, 9.42 v.m. 16, Laatste Kwartier, 1.42 n m. 23, Nieuwe Maan, 9.40 v.m. 30, Eerste Kwartier, 3.2 v.m.	Zons opg. Spoorweg-tijd. u m.	Zons ond. u.m.
M	1	Verschijning van de Almanak der Ned Herv. Kerk, 1907.	5 19	7 3
D	2		5 19	7 3
W	3		5 20	7 3
D	4	Remonstranten door de Dortse Synode veroordeeld, 1619	5 21	7 3
V	5		5 22	7 3
Z	6	Eerste dienst in de eerste kerk te Kaapstad, 1704.	5 22	7 3
Z	7		5 23	7 3
M	8		5 24	7 3
D	9	Ds. P. van Drimmelen bevestigd te Pietersburg, 1915.	5 25	7 4
W	10		5 25	7 4
D	11	Afscheiding van de Gereformeerde kerk in Z. A., 1859.	5 26	7 4
V	12	Ds. J. J. Kuhn bevestigd te Zwartruggens, 1916.	5 27	7 4
Z	13		5 28	7 4
Z	14	Inwijding van de Herv. kerk te Wolmaransstad, 1911.	5 29	7 4
M	15		5 30	7 4
D	16	De Dortse Leerregels plechtiglik in de kerk te Dordrecht afgelezen, 1619.	5 30	7 4
W	17	Eerste Algemene Vergadering in Kaapstad, 1747.	5 30	7 4
D	18		5 31	7 4
V	19		5 32	7 3
Z	20		5 33	7 3
Z	21	Inzegening v. Ds. H. C. M. Fourie te Bronkhorstspruit, '11	5 34	7 3
M	22		5 35	7 3
D	23		5 36	7 2
W	24		5 37	7 2
D	25		5 37	7 2
V	26		5 38	7 2
Z	27		5 39	7 1
Z	28		5 40	7 1
M	29		5 40	7 1
D	30		5 41	7 0
W	31		5 42	7 0

KOOPJES IN ELKE AFDELING
bij SUGDENS, LTD., Opvolgers van STORE BROS.,
270 KERKSTRAAT, — PRETORIA.

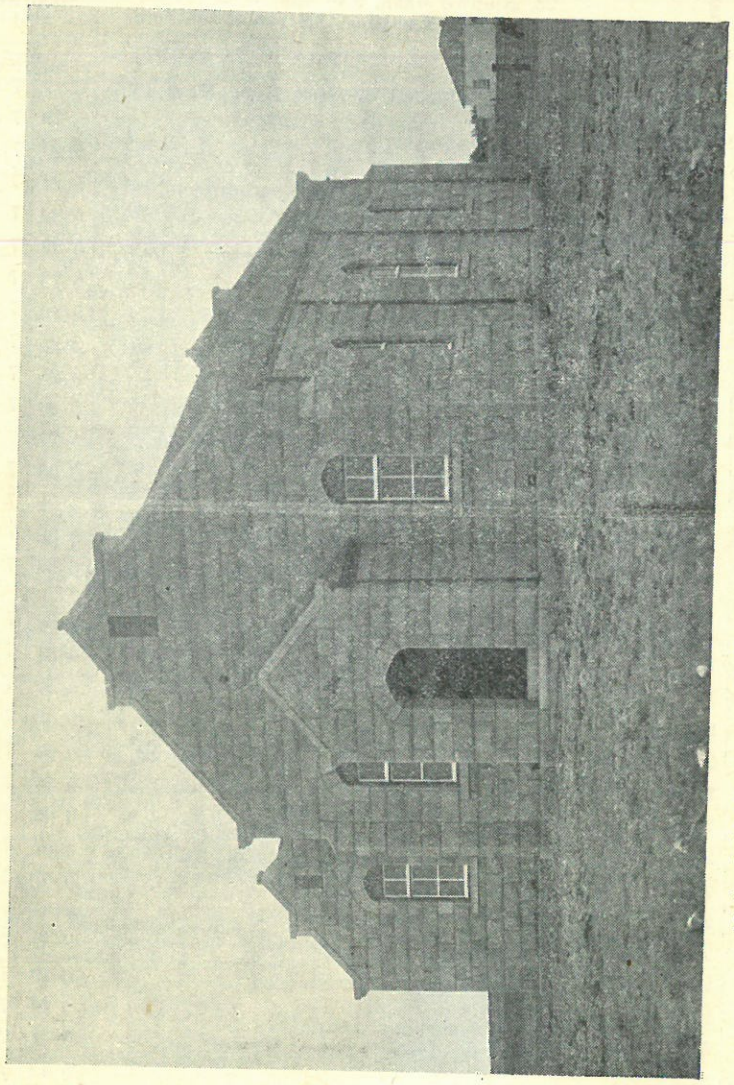

Nederduitsch Hervormde Kerk van Heilbron, ingewijd 4 Februarie 1916.

FEBRUARIE, 28 DAGEN.

Dag der Week.	Dag der Maand.	MAANSVERANDERINGEN. 7, Volle Maan, 5,28 v m. 15, Laatste Kwartier, 3,53 v.m 21, Nieuwe Maan, 8,9 n.m. 28, Eerste Kwartier, 6,44 n.m.	Zons opg. Spoorwegtijd. u m.	Zons ond. Spoorwegtijd. u m
D	1		5 43	6 59
V	2		5 44	6 58
Z	3		5 44	6 58
Z	4		5 45	6 58
M	5		5 45	6 58
D	6	Kerk te Heilbron ingewijd, 1916.	5 46	6 57
W	7		5 46	6 57
D	8		5 47	6 56
V	9		5 48	6 55
Z	10		5 48	6 54
Z	11		5 49	6 53
M	12		5 50	6 53
D	13		5 50	6 52
W	14		5 51	6 52
D	15		5 52	6 51
V	16		5 52	6 51
Z	17		5 53	6 50
Z	18	Martin Luther gestorven, 1546	5 54	6 49
M	19		5 54	6 48
D	20		5 55	6 47
W	21	Ds. C. W. du Toit geboren, 1842.	5 56	6 46
D	22		5 57	6 45
V	23		5 58	6 44
Z	24	Inwijding van het Ned. Herv. Kerkgebouw te Potchefstroom, 1866.	5 58	6 43
Z	25	Inwijding van het Ned. Herv. Kerkgebouw te Pretoria, 1905.	5 59	6 42
M	26		5 59	6 41
D	27	Slag van Amajuba, 1881. Stichting der gemeente Johannesburg, 1895.	6 0	6 40
W	28		6 1	6 39

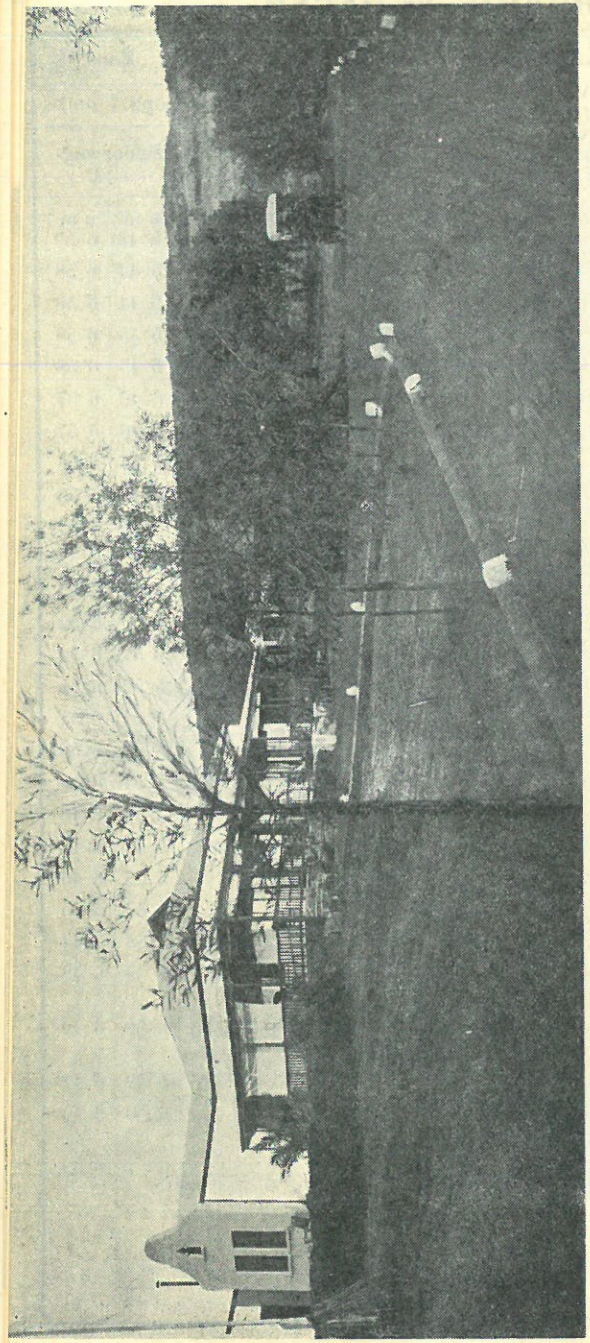

ZUID AFRIKAANSCH HOSPITAAL EN DIAKONESSENHUIS, WALKERSTRAAT 463, PRETORIA.

Dit private Hospitaal is een zuiver Zuid Afrikaansche nationale instelling. De drie Afrikaansche Kerken van Pretoria zijn in het Bestuur vertegenwoordigd, elk door twee leden.

Het staat onder de bekwame leiding van Zuster A. J. König, bijgestaan door een staf van Afrikaansche Verplegsters, die ALLE TWEETALIG zijn. Patienten worden in dit Hospitaal toegesproken IN HUN EIGEN TAAL. Liefderijke en zorgvuldige verpleging in een Christelijke omgeving wordt aan alle patienten gewaarborgd.

Het Hospitaal werd geopend op 15 April 1912. Het is lieflijk gelegen tegen de Muckleneuk kopjes, en het is ingericht naar de laatste eischen. De operatie-tafel is van de allerbeste, en kostte bijna £110. Ook is een X-stralen inrichting aanwezig.

De patienten worden behandeld door hun eigen doktoren.

Verpleegingskosten van af 10/- per dag naar gelang van de klasse, waarin men verpleegd wil worden.

Voor opname wende men zich tot de Direktriese, Zuster A. J. König, Walkerstraat 463, Telefoon No. 863, Telegram adres: Ziekenhuis.

Namens het Bestuur: Ds. J. H. GREYVENSTEIN, Theol. Dr., Voorzitter.

MAART, 31 DAGEN.

Dag der Week.	Dag der Maand.	MAANSVERANDERINGEN. 8, Volle Maan, 11,53 n.m. 16, Laatste Kwartier, 2,33 n.m. 23, Nieuwe Maan, 6,5 v.m. 30, Eerste Kwartier, 0,36 n.m.	Zons opg. Spoorwegtijd.	Zons ond. Spoorwegtijd.
			u.m.	u m.
D	1		6 1	6 38
V	2		6 2	6 37
Z	3		6 2	6 36
Z	4		6 3	6 35
M	5	Hoeksteenlegging van het Hervormde Kerkgebouw te Ermelo, 1910.	6 3	6 34
D	6		6 4	6 33
W	7	Ds. P. van Drimmelen bevestigd te Zeerust, 1907.	6 4	6 32
D	8		6 5	6 31
V	9		6 5	6 30
Z	10		6 6	6 29
Z	11		6 6	6 28
M	12		6 7	6 27
D	13		6 7	6 25
W	14		6 8	6 24
D	15		6 8	6 23
V	16		6 9	6 22
Z	17		6 9	6 21
Z	18		6 10	6 20
M	19		6 10	6 19
D	20		6 11	6 18
W	21		6 11	6 17
D	22		6 12	6 17
V	23		6 13	6 15
Z	24		6 13	6 14
Z	25		6 14	6 13
M	26		6 14	6 12
D	27		6 14	6 11
W	28	Kerk te Ventersdorp ingewijd, 1913.	6 15	6 10
D	29		6 15	6 9
V	30		6 15	6 8
Z	31		6 16	6 7

VOOR GORDIJNEN, KARPETTEN EN LINOLEUM.
SUGDENS, LTD., Opvolgers van STORE BROS.,
270 KERKSTRAAT, — PRETORIA.

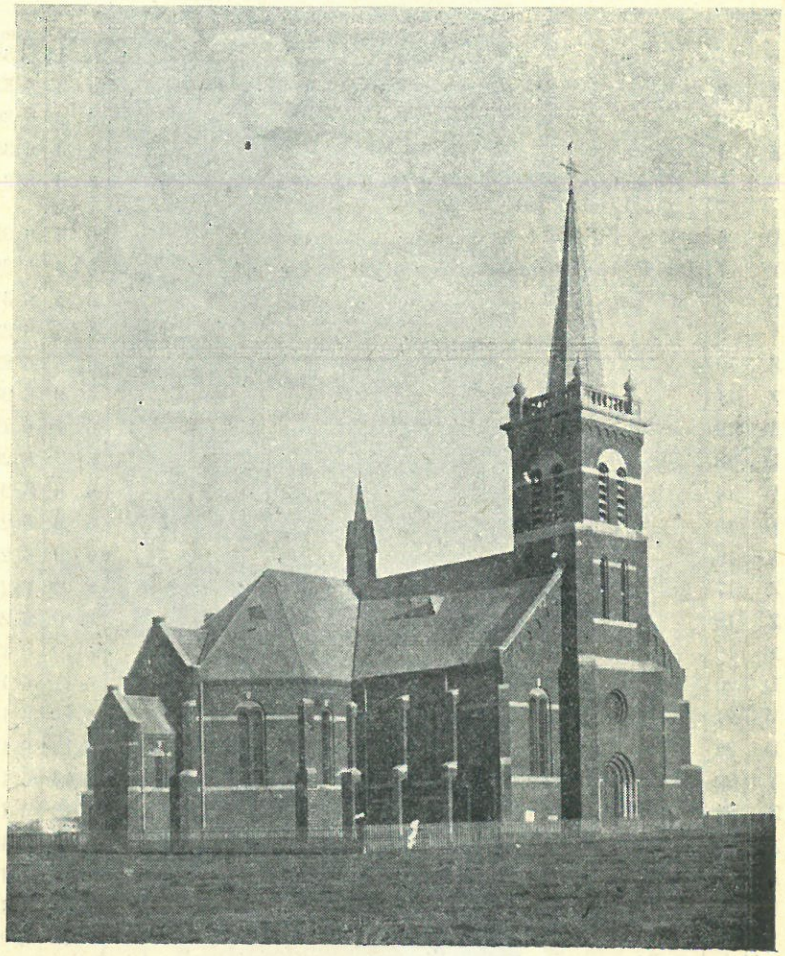

Nederduitsch Hervormde Kerk van Erasmus, ingewijd 12 April 1913.

APRIL, 30 DAGEN.

Dag der Week.	Dag der Maand.	MAANSVERANDERINGEN. 7, Volle Maan, 3,49 n.m. 14, Laatste Kwartier, 10,12 n.m. 21, Nieuwe Maan, 4,1 n.m. 29, Eerste Kwartier, 7,22 v.m	Zons opg. Spoorweg-tijd. u.m.	Zons ond. Spoorweg-tijd. u m.
Z	1		6 16	6 6
M	2		6 17	6 5
D	3		6 17	6 4
W	4		6 18	6 3
D	5		6 19	6 2
V	6	Van Riebeek geland in Tafelbaai, 1652.	6 19	6 1
Z	7		6 20	6 0
Z	8		6 20	5 59
M	9		6 20	5 58
D	10		6 21	5 57
W	11		6 21	5 56
D	12	Inwijding van het Hervormde Kerkgebouw te Bronkhorstspruit, 1913.	6 22	5 55
V	13		6 22	5 54
Z	14		6 22	5 53
Z	15		6 23	5 52
M	16	Ds. van Warmelo als Hervormde predikant ingezegend. Potchefstroom, 1864.	6 23	5 51
D	17	Martin Luther voor Rijksdag te Worms, 1521.	6 24	5 50
W	18		6 24	5 49
D	19		6 25	5 48
V	20	Hoeksteenlegging van het Hervormde Kerkgebouw te Chrissiesmeer, 1892.	6 25	5 47
Z	21	Ds. van Warmelo te Heidelberg overleden, 1892.	6 26	5 47
Z	22		6 26	5 46
M	23	Kerkeraad van de Herv. Gem. Witfontein besluit niet te verenigen, 1886.	6 26	5 45
D	24		6 27	5 44
W	25	Protest van de Hervormers te Spiers, 1592.—Vandaar "Protestanten."	6 27	5 43
D	26		6 28	5 42
V	27		6 28	5 42
Z	28		6 29	5 41
Z	29		6 30	5 40
M	30		6 30	5 39

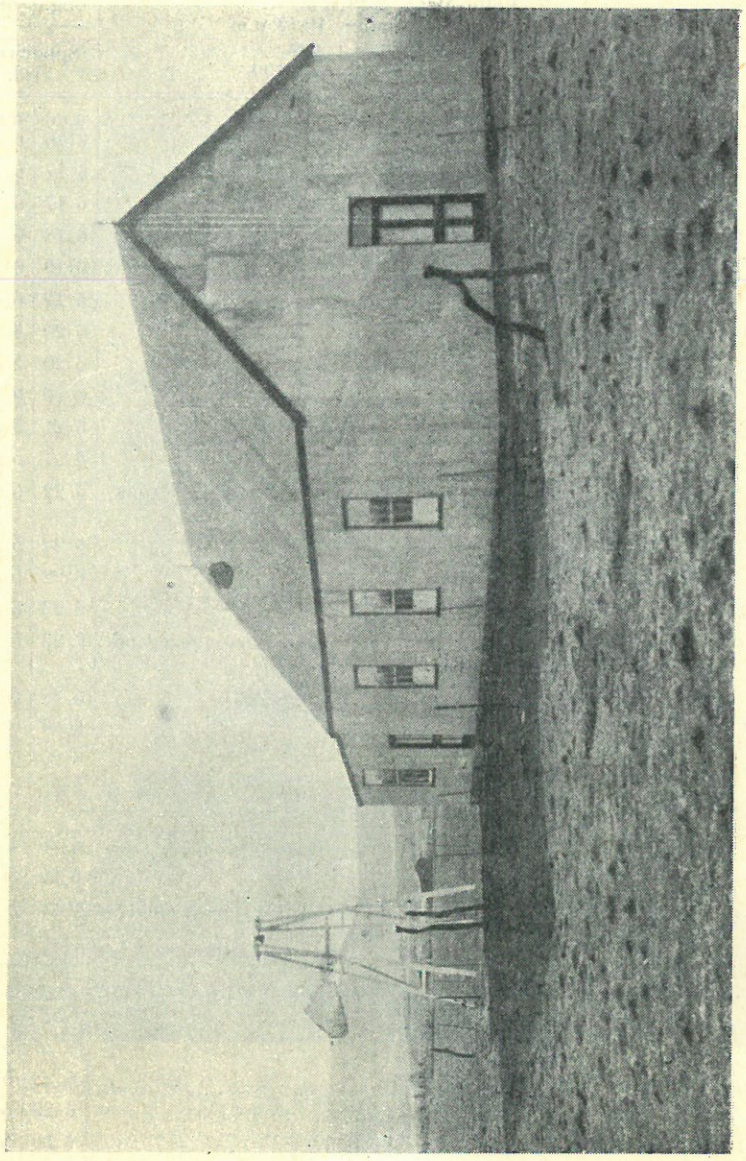

Nederduitsch Hervormde Kerk van Memel, ingewijd 20 November 1915.

MEI, 31 DAGEN.

Dag der Week.	Dag der Maand.	MAANSVERANDERINGEN. 7. Volle Maan, 4,43 v.m. 14. Laatste Kwartier, 3,48 v.m. 21. Nieuwe Maan, 2,47 v.m. 29. Eerste Kwartier, 1,34 v.m.	Zons opg. Spoorweg-tijd. u.m.	Zons ond. Spoorweg-tijd. u.m.
D	1	Eerste dienst der Hervormden in Wolmaransstad, 1892.	6 31	5 38
W	2		6 31	5 37
D	3	Dr. J. H Greyvensteyn te Pretoria bevestigd, 1914.	6 32	5 37
V	4		6 32	5 36
Z	5		6 32	5 35
Z	6		6 33	5 35
M	7	Ds. J. J. Kuhn te Krugersdorp bevestigd, 1909.	6 33	5 34
D	8	Gemeente Memel gesticht, 1915.	6 34	5 33
W	9		6 34	5 33
D	10		6 35	5 32
V	11		6 35	5 31
Z	12	Eerste Doop en Avondmaal in Z.Afrika door Ds. G. Bakkerus, 1652.	6 36	5 31
Z	13		6 36	5 30
M	14		6 37	5 30
D	15	"De Hervormer" uitgekomen, 1909.	6 37	5 29
W	16		6 38	5 29
D	17		6 38	5 28
V	18		6 39	5 28
Z	19		6 39	5 28
Z	20	Vertrek van Ds. van Warmelo naar Holland, 1873.	6 40	5 27
M	21	Erasmus Smit, Leeraar bij de Voortrekkers, 1837.	6 40	5 27
D	22	De nieuwe Psalmen voor 't eerst gezongen in Kaapstad, 1775.	6 41	5 27
W	23		6 41	5 26
D	24		6 42	5 26
V	25		6 42	5 26
Z	26		6 43	5 25
Z	27	Calvijn overleden, 1564.	6 43	5 25
M	28		6 44	5 25
D	29	Sluiting van de Dortse Synode, 1619.	6 44	5 24
W	30		6 45	5 24
D	31		6 45	5 23

FRAAIE SORTERING IN JAPONNEN EN HOEDEN
bij SUGDENS, LTD., Opvolgers van STORE BROS.,
270 KERKSTRAAT, — PRETORIA.

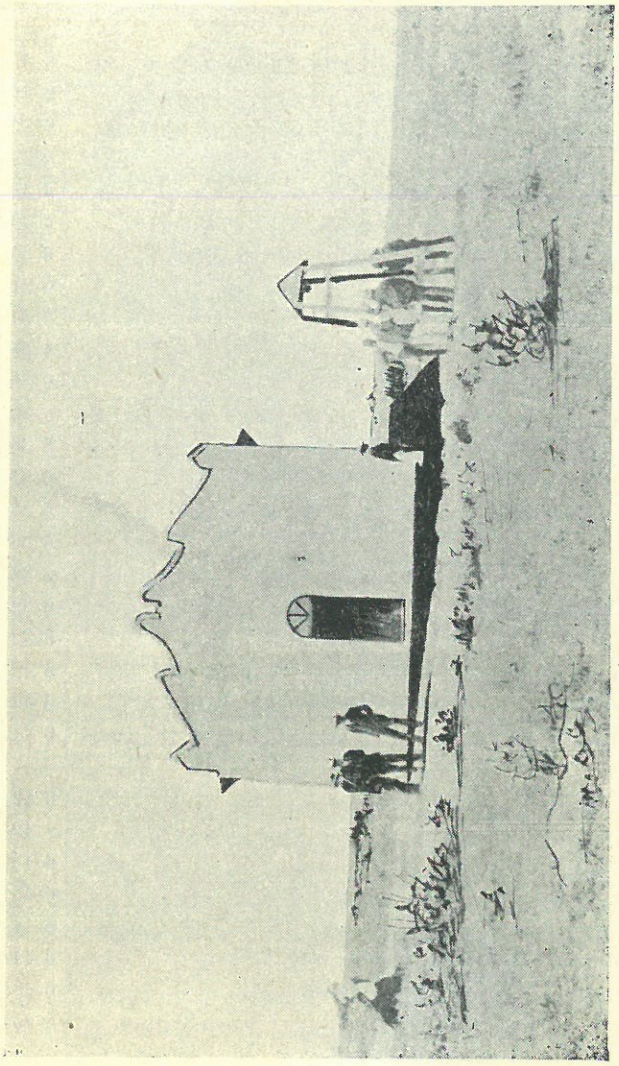

Kerkgebouw van de gemeente Humpata.
Photo Ds. J. J. Prinsloo.

JUNIE, 30 DAGEN.

Dag der Week.	Dag der Maand.	MAANSVERANDERINGEN. 5, Volle Maan, 3,7 n.m. 12, Laatste Kwartier, 8.33 v.m. 19, Nieuwe Maan, 3,2 n.m. 27, Eerste Kwartier, 6.8 n.m.	Zons opg. Spoorwegtijd.	Zons ond. Spoorwegtijd.
			u.m.	u.m.
V	1		6 46	5 23
Z	2		6 46	5 23
Z	3	Ouderling G. J. Engelbrecht, L.T.V., (Standerton), aan kogelwonden overleden, 1901.	6 47	5 23
M	4	Ds. J. van Belkum bevestigd te Rustenburg, 1891.	6 47	5 23
D	5	Uitspraak van het Hooggerechtshof inzake het Kerkgebouw te Trichardsfontein, 1893.	6 48	5 23
W	6	Gemeente Humpata gesticht 1910 door Ds. P. van Drimmelen.	6 48	5 23
D	7		6 49	5 23
V	8		6 49	5 23
Z	9		6 50	5 23
Z	10		6 50	5 23
M	11	Ds. G. W. Smits komt te Kaapstad aan, 1863.	6 50	5 23
D	12		6 51	5 23
W	13	Kerk te Ermelo ingewijd, 1910.	6 51	5 23
D	14		6 51	5 23
V	15	Verlating van Schoemansdal, 1867.	6 52	5 23
Z	16		6 52	5 24
Z	17		6 53	5 24
M	18	Ds. F. S. du Toit, van Ventersdorp, gestorven, 1914.	6 53	5 24
D	19		6 53	5 24
W	20		6 53	5 24
D	21		6 54	5 24
V	22		6 54	5 24
Z	23		6 54	5 24
Z	24		6 54	5 25
M	25		6 54	5 25
D	26		6 54	5 25
W	27		6 54	5 26
D	28		6 55	5 26
V	29		6 55	5 26
Z	30		6 55	5 27

H. GROENEVELD,

BEPERKT.

Marktgebouwen, PRETORIA.

POSTBUS 102. TEL. 794.

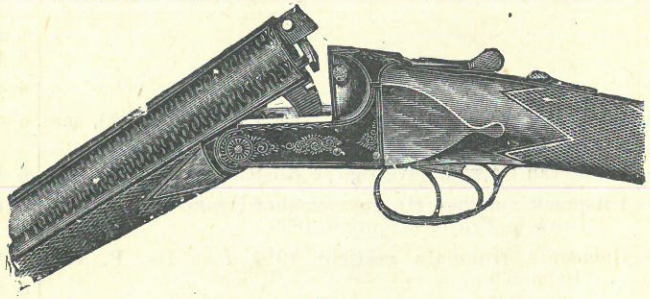

Revolvers,

Hagelgeweren en Ammunitie.

Vuurwerk, Visartikelen.

Vraag voor de GEILL. PRIJSLIJST.

Ford
THE UNIVERSAL CAR

Al zijn de buitenpaden nog zo slecht

DE

"HARLEY-DAVIDSON"

Stille Grijze

en de

"FORD"

— de GOEDKOOPSTE AUTO — maken er licht werk van.

HAAK & ZOON,

Bus 769. PRETORIA. Foon 562.

JULIE, 31 DAGEN.

Dag der Week.	Dag der Maand.	MAANSVERANDERINGEN. 4, Volle Maan, 11,40 n.m. 11, Laatste Kwartier, 2,12 n.m. 19, Nieuwe Maan, 5,0 v.m. 27, Eerste Kwartier. 8,40 v.m.	Zons opg. Spoorweg-tijd. u.m.	Zons ond. Spoorweg-tijd. u.m.
Z	1		6 55	5 27
M	2		6 55	5 27
D	3		6 55	5 27
W	4		6 55	5 28
D	5		6 55	5 28
V	6		6 55	5 28
Z	7	Johannes Huss verbrand, 1415.	6 55	5 29
Z	8		6 54	5 29
M	9		6 54	5 30
D	11	Calvijn geboren, 1509.	6 54	5 30
W	10		6 54	5 30
D	12		6 54	5 31
V	13		6 54	5 31
Z	14		6 54	5 32
Z	15		6 54	5 32
M	16		6 53	5 33
D	17		6 53	5 33
W	18	Ds. van Warmelo te Heidelberg bevestigd, 1868.	6 53	5 34
D	19		6 53	5 34
V	20		6 52	5 35
Z	21		6 52	5 35
Z	22	Ds. van Warmelo te Schoemansdal bevestigd, 1864.	6 51	5 36
M	23	Dood van Gen. A. W. Pretorius, 1853.	6 51	5 36
D	24		6 50	5 37
W	25	Afscheid van Prof. Dr. P. J. Muller van de gemeente Pretoria, 1910.	6 49	5 37
D	26	Nieuwe Kerkeorde van A. L. de Mist ingevoerd, 1804.	6 49	5 38
V	27		6 49	5 38
Z	28		6 48	5 39
Z	29		6 47	5 39
M	30		6 47	5 40
D	31		6 47	5 40

KOMPLETE VOORRAAD VAN KINDERKLEREN
bij SUGDENS, LTD., Opvolgers van STORE BROS.,
270 KERKSTRAAT, — PRETORIA.

J. L. van SCHAIK,

Kerkstraat, Sentraal. **PRETORIA.** Postbus 724. Telefoon 792.

Hollandse en Afrikaanse Boekhandel.

Heeft steeds voorhanden de grootste voorraad

CHRISTELIKE en THEOLOGIESE

Boeken, Bijbels, Psalm- en Gezangboeken.

Wandteksten en Zondagschoolkaarten.

Schrijf ons wanneer gij een Boek wenst te bestellen.

We ontvangen met iedere Mail NIEUWE BOEKEN.

Dames en Heren,

Ruim uw oude kleren niet op, als ze nog kunnen worden uitgestoomd en geverfd en gij ze weer zo goed als nieuw terug krijgt. Spesiale bestellingen voor rouw worden uitgevoerd in de kortst mogelike tijd; alle orders worden kosteloos terug bezorgd.

Telef. 443. **Bus 200.**

Fabriek en Hoofdkantoor:

239, Vermeulenstraat, PRETORIA.

BUITEN AGENTEN GEVRAAGD.

AUGUSTUS, 31 DAGEN.

Dag der Week.	Dag der Maand.	MAANSVERANDERINGEN. 3, Volle Maan, 7,11 v.m. 9, Laatste Kwartier, 9,56 n.m. 17, Nieuwe Maan, 8,21 n.m. 25, Eerste Kwartier, 9,8 n.m.	Zons opg. Spoorweg-tijd. u.m.	Zons ond. u.m.
W	1		6 46	5 41
D	2		6 45	5 42
V	3	Ds. J. van Belkum bevestigd te Heidelberg, 1903.	6 45	5 42
Z	4		6 45	5 42
Z	5	Hoeksteenlegging van de Hervormde kerk te Witpoort, 1878.	6 44	5 43
M	6		6 43	5 43
D	7		6 42	5 43
W	8		6 41	5 44
D	9		6 41	5 44
V	10		6 40	5 45
Z	11		6 40	5 45
Z	12		6 39	5 46
M	13		6 38	5 46
D	14		6 37	5 47
W	15	Vertrek van Ds. van Warmelo uit Holland naar Z. Afrika, 1862.	6 36	5 47
D	16	Stichting der gemeente Vereeniging, 1913.	6 36	5 47
V	17		6 35	5 48
Z	18		6 34	5 48
Z	19		6 33	5 49
M	20		6 32	5 49
D	21		6 31	5 50
W	22		6 30	5 50
D	23	J. van Arckel, Eerste predikant in Kaapstad.	6 29	5 50
V	24	Bloedbad van St. Bartolomeus, 1572.	6 29	5 51
Z	25		6 28	5 51
Z	26		6 27	5 51
M	27		6 26	5 52
D	28		6 25	5 52
W	29		6 24	5 53
D	30		6 22	5 54
V	31		6 21	5 54

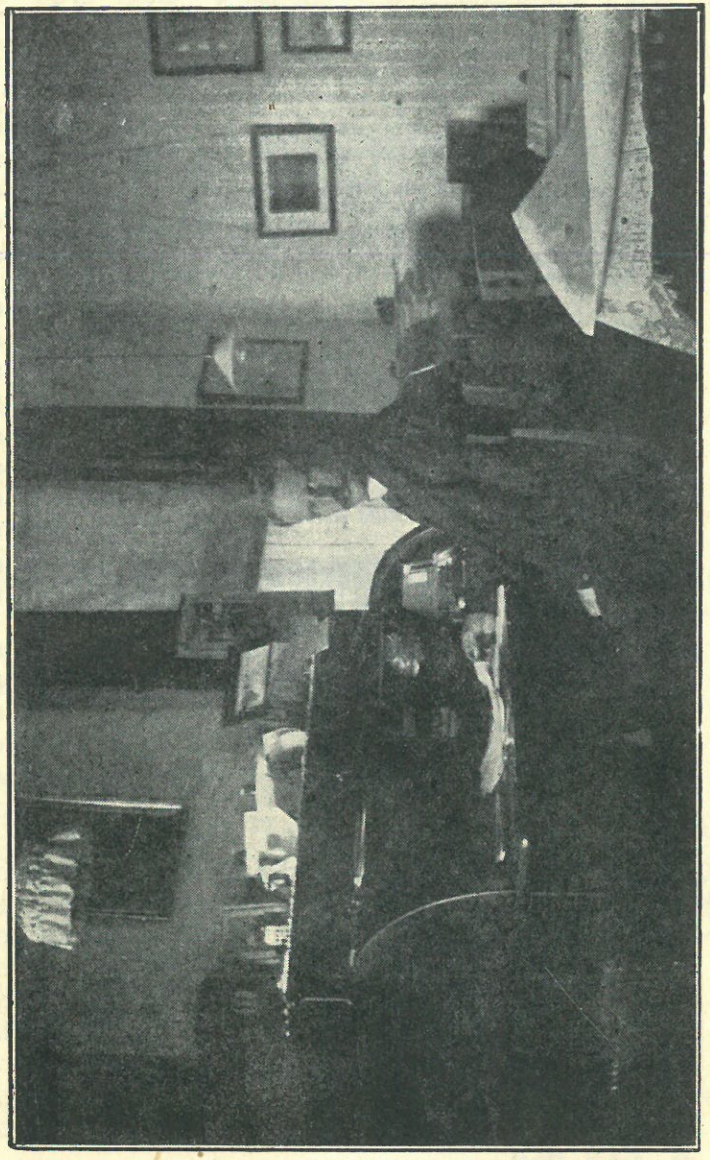

De in 1916 gekozen Voorzitter der Algemeene Kerkvergadering, Ds. L. E. Brandt, in zijn studeerkamer.
Photo L. D. Brandt.

SEPTEMBER, 30 DAGEN.

Dag der Week.	Dag der Maand.	MAANSVERANDERINGEN. 1, Volle Maan, 2,28 n.m. 8, Laatste Kwartier, 9,5 v.m. 16, Nieuwe Maan. 0.28 n m. 24, Eerste Kwartier, 7,41 v.m. 30, Volle Maan, 10,31 n.m.	Zons opg. Spoorweg-tijd.	Zons ond.
			u.m.	u.m.
Z	1		6 20	5 55
Z	2	Prof. Hofmeyr overleden, 1909.	6 19	5 55
M	3		6 18	5 55
D	4		6 17	5 56
W	5		6 16	5 56
D	6		6 15	5 56
V	7		6 14	5 57
Z	8	Ds. van Warmelo geboren, 1835.	6 13	5 57
Z	9		6 12	5 57
M	10		6 11	5 58
D	11		6 10	5 58
W	12		6 9	5 59
D	13		6 8	5 59
V	14		6 6	5 59
Z	15		6 5	6 0
Z	16		6 4	6 0
M	17		6 3	6 1
D	18		6 2	6 1
W	19		6 1	6 1
D	20	Prof. J. Lion Cachet overleden, 1912. Eerste huweliksordinantie van A. L. de Mist afgekondigd, 1804.	6 0	6 1
V	21		5 59	6 1
Z	22		5 58	6 2
Z	23		5 56	6 3
M	24		5 55	6 3
D	25		5 54	6 4
W	26		5 53	6 4
D	27		5 52	6 4
V	28	Kerk te Witpoort ingewijd, 1912.	5 51	6 5
Z	29		5 50	6 5
Z	30	Ds. M. J. Goddefroy te Witfontein bevestigd, 1887.	5 49	6 6

PARASOLS, PARAPLUIES EN REGENMANTELS.
bij SUGDENS, LTD., Opvolgers van STORE BROS.,
270 KERKSTRAAT, — PRETORIA.

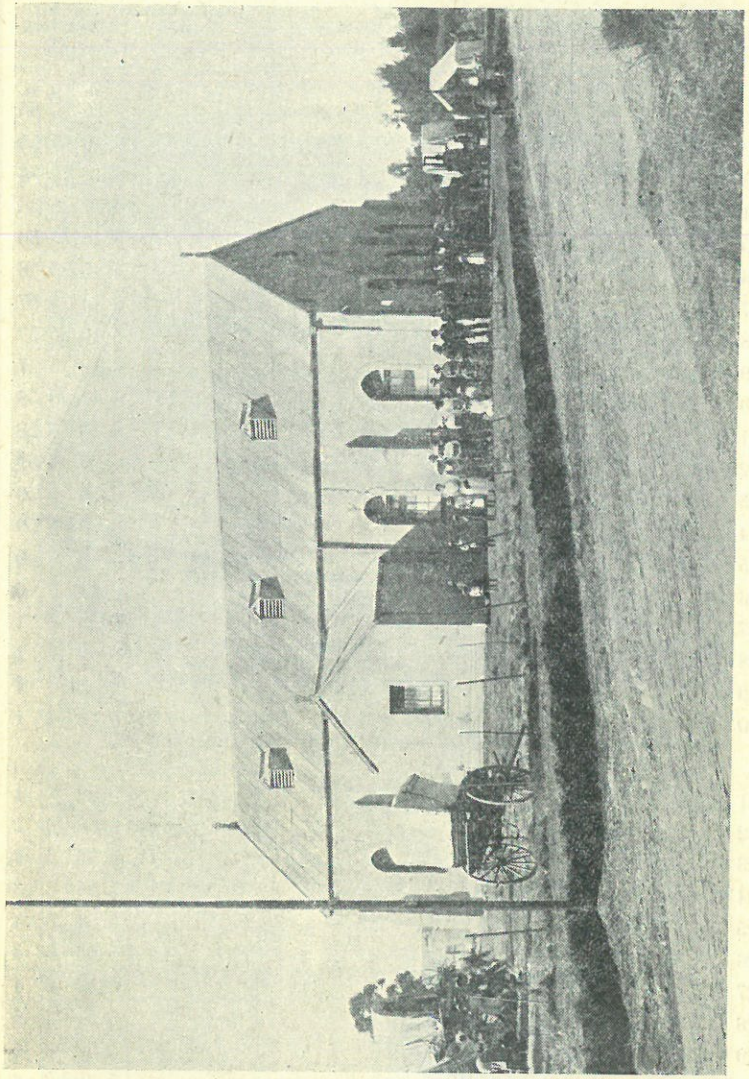

Nederduitsch Hervormde Kerk van Pietersburg, ingewijd 1892 door Ds. M. J. Goddefroy.

OKTOBER, 31 DAGEN.

Dag der Week.	Dag der Maand.	MAANSVERANDERINGEN. 8, Laatste Kwartier, 0.14 v.m. 16, Nieuwe Maan, 4,41 v.m. 23, Eerste Kwartier, 4,38 n.m. 30, Volle Maan, 8.19 v.m.	Zons opg.—ond Spoorweg tijd. u.m.	m
M	1		5 48	6 6
D	2		5 47	6 6
W	3		5 46	6 7
D	4		5 45	6 7
V	5		5 44	6 8
Z	6		5 42	6 9
Z	7	Ouderling D. P. J. van Schalkwijk van Standerton overleden, 1911.	5 41	6 9
M	8		5 40	6 10
D	9	Ds. Dirk van der Hoff te Potchefstroom overleden, 1881.	5 40	6 10
W	10	Ds. S. J. Strijdom bevestigd te Krugersdorp, 1914. Hoeksteen gelegd van de Hervormde Kerk te Pietersburg door Ds. M. J. Goddefroy, 1891.	5 39	6 11
D	11	De Hervormer Ulrich Zwingli gesneuveld, 1531.	5 37	6 11
V	12		5 36	6 12
Z	13		5 35	6 12
Z	14		5 34	6 13
M	15		5 33	6 13
D	16		5 32	6 14
W	17	Ds. S. Vermooten te Zeerust bevestigd 1915.	5 32	6 14
D	18	Eerste dienst der Hervormden in Lichtenburg, 1891.	5 30	6 15
V	19		5 29	6 16
Z	20		5 28	6 16
Z	21		5 28	6 17
M	22	Edikt van Nantes herroepen, 1685.	5 27	6 17
D	23		5 26	6 18
W	24		5 25	6 18
D	25		5 24	6 19
V	26		5 23	6 20
Z	27		5 23	6 20
Z	28		5 22	6 21
M	29		5 21	6 22
D	30	Ds. J. J. Prinsloo te Trichardsfontein ingezegend, 1909.	5 20	6 22
W	31	Hervormingsdag. Samenkomst van Kom. N. Herv. kerk en N. Ger. kerk om te verenigen, 1882.	5 19	6 23

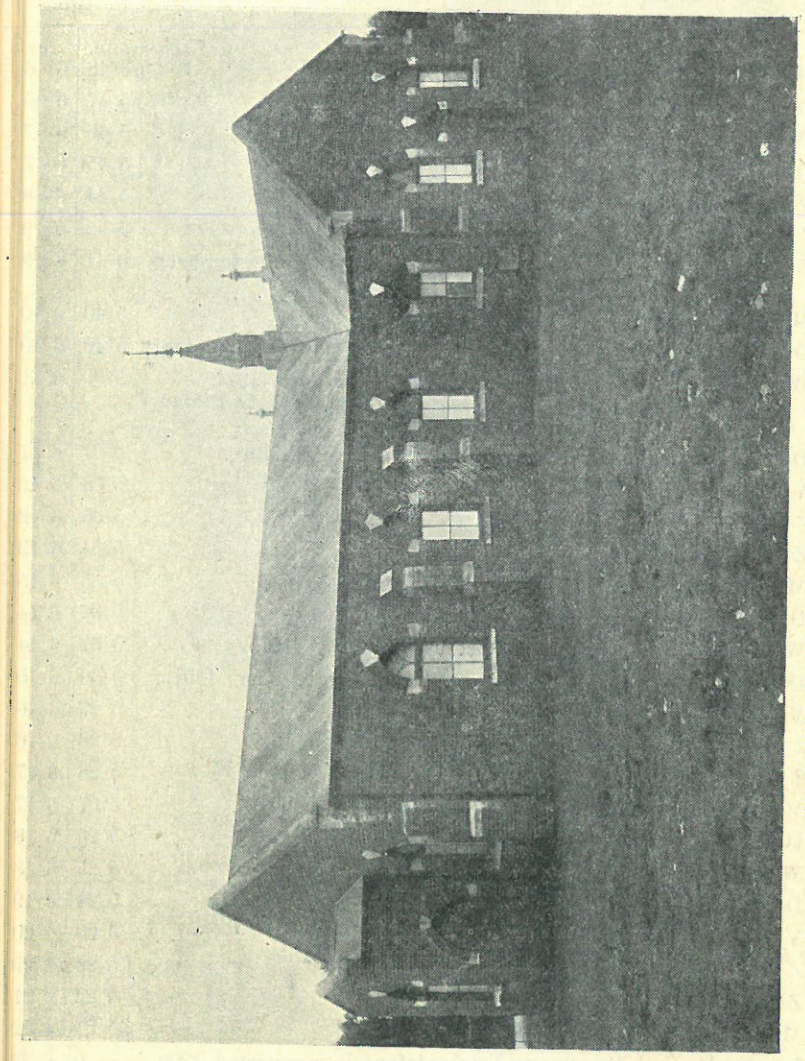

Nederduitsch Hervormde Kerk van Krugersdorp.

NOVEMBER, 30 DAGEN.

Dag der Week.	Dag der Maand.	MAANSVERANDERINGEN. 6, Laatste Kwartier, 7,4 n.m. 14, Nieuwe Maan, 8,23 n.m. 22, Eerste Kwartier, 0,29 v.m. 28, Volle Maan, 8,41 n.m.	Zons opg. Spoorwegtijd. u.m.	Zons ond. Spoorwegtijd. u.m.
D	1	Eerste dienst der Hervormden in Krugersdorp, 1891. Theologiese School te Stellenbosch geopend, 1859.	5 18	6 24
V	2	Nederduits Hervormde Algemene Vergadering te Kaapstad geopend, 1824.	5 18	6 24
Z	3		5 17	6 25
Z	4		5 16	6 26
M	5	Naam van de Ned. Hervormde kerk in de Kaap Kolonie, veranderd in Ned. Geref., 1842.	5 16	6 26
D	6		5 15	6 27
W	7		5 14	6 28
D	8		5 14	6 28
V	9		5 14	6 28
Z	10	Martin Luther geboren, 1483.	5 13	6 29
Z	11		5 12	6 30
M	12		5 12	6 31
D	13	De Dortse Synode geopend, 1618.	5 11	6 32
W	14		5 11	6 32
D	15	Gemeente Standerton gesticht, 1879.	5 11	6 33
V	16		5 10	6 34
Z	17		5 10	6 35
Z	18		5 10	6 35
M	19		5 10	6 36
D	20	Inwijding van de kerk te Memel, 1915.	5 9	6 37
W	21		5 9	6 38
D	22		5 9	6 38
V	23		5 9	6 39
Z	24		5 9	6 39
Z	25		5 8	6 40
M	26		5 8	6 41
D	27		5 8	6 42
W	28		5 8	6 43
D	29	Opening der Geref. Theologiese School te Burgersdorp, 1869.	5 8	6 44
V	30		5 8	6 45

ZWEMKOSTUMES EN MUTSEN.
bij SUGDENS, LTD., Opvolgers van STORE BROS.,
270 KERKSTRAAT, — PRETORIA.

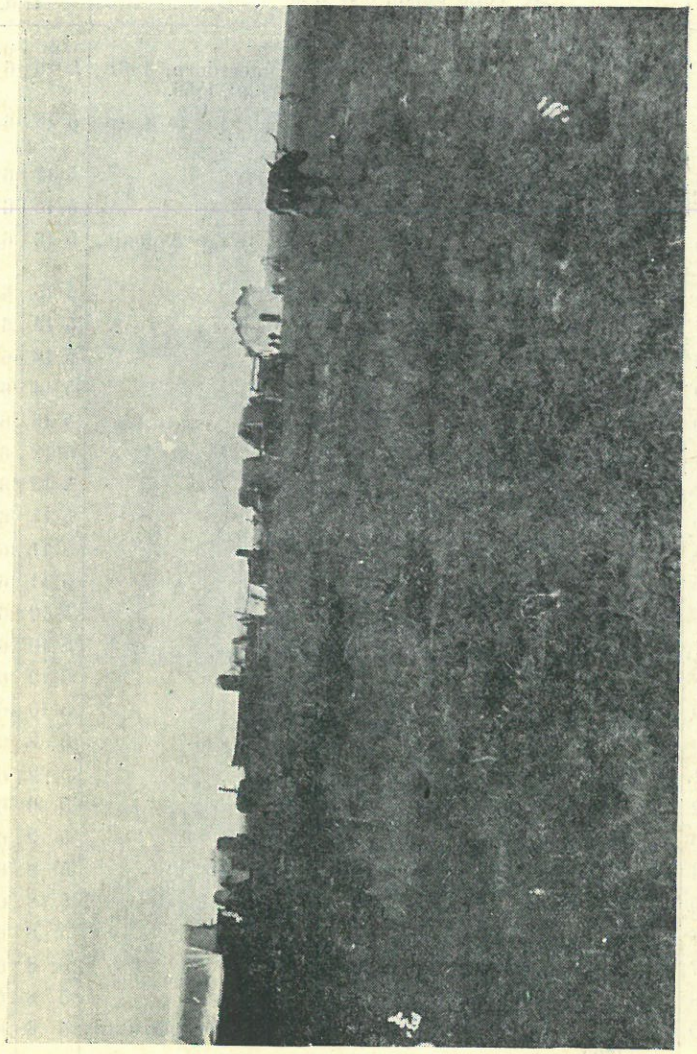

Nachtmaalsviering in Humpata. Photo genomen door Ds. J. J. Prinsloo.

DECEMBER, 31 DAGEN.

Dag der Week.	Dag der Maand.	MAANSVERANDERINGEN. 6, Laatste Kwartier, 4,14 n.m. 14, Nieuwe Maan, 11,17 v.m. 21, Eerste Kwartier, 8,7 v.m. 28, Volle Maan, 11,52 v.m.	Zons opg. | ond. Spoorweg-tijd. u.m.	u.m.
Z	1		5 8	6 45
Z	2		5 8	6 46
M	3		5 8	6 46
D	4	Ned. Geref. kerk in de Z. A. R. georganizeerd, 1866.	5 8	6 46
W	5		5 8	6 47
D	6	Voortrekkersgelofte, 1838.	5 8	6 48
V	7		5 8	6 49
Z	8		5 9	6 50
Z	9		5 9	6 51
M	10		5 9	6 52
D	11		5 9	6 52
W	12		5 9	6 52
D	13		5 10	6 53
V	14		5 10	6 54
Z	15		5 10	6 55
Z	16	Dingaansdag, 1838.	5 11	6 55
M	17		5 11	6 55
D	18	Inwijding van de kerk te Vereeniging, 1915.	5 11	6 56
W	19		5 12	6 57
D	20		5 12	6 58
V	21		5 13	6 59
Z	22		5 13	6 59
Z	23		5 13	6 59
M	24		5 14	7 0
D	25	Kerstdag.	5 14	7 0
W	26		5 15	7 1
D	27		5 15	7 1
V	28	Prof. D. Postma overleden te Burgersdorp, 1890	5 15	7 2
Z	29		5 16	7 2
Z	30		5 17	7 3
M	31	Gemeente Heidelberg gesticht, 1865.	5 18	7 3

POST TARIEF.

BRIEVEN, NIEUWSBLADEN, DRUKWERK, ENZ.

NAAR	BRIEVEN.	POSTKAARTEN.	NIEUWSBLADEN.	DRUKWERK.
Transvaal, Kaap Kolonie, O.V.S., Rhodesië, Bechuanaland en Mozambique	1d. per ½ ons.	½d. per stuk.	½d. per 4 ons.	½d. per 2 ons.
Overzee (Britsche Kolonies en Bezittingen) ook Australie	1d. ,,	1d. ,,	½d. per 2 ons.	½d. ,,
Vreemde Overzeesche Landen	2½d. ,,	1d. ,,	½d. ,,	½d. ,,

Pakketten Post naar Transvaal, K.K., O.V.S., en Natal (Z. A. Unie) 2d. voor 4 onzen of gedeelte daarvan 4d. voor 8 oz. Boven 8 oz. 6d. per pond of gedeelte daarvan.

,, ,, ,, Prov. Mozambique, 4d. voor 8 ons en 2d. voor elke 4 ons meer of part van 4 ons

,, ,, ,, Rhodesië 1/6 per lb. of gedeelte van een lb.

,, ,, ,, Britsche Landen overzee 9d. per lb. of gedeelte van een lb.

,, ,, ,, andere Overzeesche Landen verschillende tarieven. Informatie op Postkantoren verkrijgbaar

,, ,, ,, Bechuanaland Protectoraat 1/- per lb.

Registrasie.—Brieven, enz. kunnen geregistreerd worden ad 4d. extra.

De volgende Postzegels zijn bij den Postdienst in gebruik,: ½d., 1d., 2d., 2½d., 3d., 4d., 6d., 1/-, 2/-, 2/6, 5/-, 10/-, 20/-.

Briefomslagen voor aangeteekende stukken (Registraties), voorzien van een zegelafdruk van 4d. voor het aanteekeningsrecht, zijn verkrijgbaar tegen de navolgende prijzen.

Afmetingen.	Per dozijn.	Per stuk.
4¼ x 3¼" en 3¼ x 6"	4/3	4¼d.
4" x 9"	4/3	4¼d.
6" x 11"	4/3	4¼d.

Gezegelde omslagen voor de verzending van nieuwsbladen en boekposten verkrijgbaar tegen navolgende prijzen:

Met ½d. postzegel: 6d. per doz. ½d. per stuk.

Met 1d. postzegel: 1/- per doz. 1d. per stuk.

Ongefrankeerde en onvoldoend gefrankeerde brieven, enz., worden belast met een port ten bedrage van tweemaal de ontbrekende som.

Voor verandering van bestemming van brieven, enz., behalve pakketten (readresseering) wordt geen afzonderlijk port geëischt.

Brieven bevattende munten, goud, juwelierswaren, en in 't algemeen kostbaarheden moeten aangeteekend worden.

PRIVATE POSTZAKKEN.

Personen langs eenen postweg wonende, kunnen gebruik maken van een privaten postzak, waarin hun brieven, enz., van 't naaste postkantoor met de postkar worden verzonden tegen huur van £1 per jaar. De postzak moet door den persoon, die verlangt er van gebruik te maken, zelf verschaft worden; deze kan van den postdienst gekocht worden tegen betaling.

POSTWISSELS.

kunnen worden verkregen en uitbetaald. Het bedrag van een Postwissel mag niet hoger zijn dan £40 en geen onderdeelen van 1d. mogen daarin voorkomen.

COMMISSIE.

Voor het verleenen van Postwissels wordt een commissie gevorderd berekend tegen 6d. voor elke £4 in de Z.A. Unie. Een 9d. voor elke £4 in de andere Kolonies in Zuid Afrika. Een 1/- voor elke £4 in de Overzeesche Landen.

Postwissels kunnen per telegraaf worden verzonden in Zuid Afrika (Unie) tegen 1/- extra voor elke £40.

Zuid Rhodesië 2/- voor £10.

Noord West Rhodesië 3/- voor £10.

Noord Rhodesië 5/- voor £10.

Portugees O. Afrika 6/6 voor £40.

Beira en Macquece 3/- voor £40.

Beira Spoorw. Station 3/- voor £40.

POSTORDERS.

6d.	1d.	11/-	3d.
1/-	1d.	11/6	3d.
1/6	1d.	12/-	3d.
2/-	1d.	12/6	3d.
2/6	1d.	13/-	3d.
3/-	1d.	13/6	3d.
3/6	1d.	14/-	3d.
4/-	1d.	14/6	3d.
4/6	1d.	15/-	3d.
5/-	1d.	15/6	3d.
5/6	2d.	16/-	3d.
6/-	2d.	16/6	3d.
6/6	2d.	17/-	3d.
7/-	2d.	17/6	3d.
7/6	2d.	18/-	3d.
8/-	2d.	18/6	3d.
8/6	2d.	19/-	3d.
9/-	2d	19/6	3d.
9/6	2d	20/-	3d.
10/-	2d.	20/6	3d.
10/6	2d.	21/-	3d.

Zelfde bedragen voor Britse Landen Overzee verkrijgbaar.

INVULLING.

De invulling van den naam van den ontvanger en van 't kantoor van uitbetaling kunnen geschieden door den kooper zelf. Op verzoek kan 't ook door den postmeester geschieden.

Postorders zijn slechts voor drie maanden geldig, na dien tijd kan betaling plaats hebben tegen betaling van een nieuwe commissie voor iedere volgende 3 maanden of gedeelte er van.

AANTEEKENING VAN NUMMER.

Veiligheidshalve wordt het publiek aangeraden een aanteekening te houden van de nummers van orders.

Telefoonverbinding met bijna alle dorpen in Transvaal.

Private Bussen (klein) 25/- per jaar.

Private Bussen (groot) 35/- per jaar.

Tweede jaar 20/- en 30/- per jaar.

SACHSE'S SLAGERIJ,

317 Bloedstraat, bij de v. d. Waltstraat.

Dageliks Vers Geslacht

Ossen,- Schapen-, en Varkensvlees.

Muisjes Gerookt Vlees 1/6 per pond. Rookworst, enz.

Beveelt zich beleefd aan. Voor prompte en nette bediening, wordt steeds gezorgd.

Nederduitsch Hervormde Kerk
in Zuid-Afrika.

De Algemeene Vergadering der Nederduitsch Hervormde Kerk komt gewoonlijk alle drie jaren bijeen (Art. 11 der Wetten) en bestaat uit alle dienstdoende predikanten, en twee ouderlingen en een diaken, door elke gemeente afgevaardigd (Art. 8). Zij vergaderde laatste maal in Mei 1916 te Pretoria.

De Commissie der Algemeene Kerkvergadering bestaat uit de volgende leden:

Ds. L. E. Brandt, Voorzitter, sec. Dr. J. H. J. A. Greyvenstein; Ds. Jac. van Belkum, Scriba, sec. Ds. H. C. M. Fourie; Ds. K. T. van den Heever, sec. Ds. J. J. Prinsloo; en de B.Br. A. D. W. Wolmarans, sec. A. P. Roos; H. C. van der Merwe, sec. P. J. Pienaar; N. M. Prinsloo, sec. J. H. N. Visagie Sr.; G. J. Engelbrecht, sec. J. H. Vorster.

De *Financieele Commissie* voor de Algemeene Fondsen, tw. het Weduwfonds, het Algemeene Fonds, het Kerkblad Fonds, het Almanak Fonds en het Zondagschool Roosterfonds, bestaat uit de leden Ds. L. E. Brandt, Voorzitter en B.Br. H. C. van der Merwe en M. J. van der Westhuijzen.

De *Kassier* en *Scriba* is de heer H. J. L. Th. Roorda, postbus 444, Johannesburg. Aan hem moeten *alle* gelden voor de verschillende fondsen gezonden worden.

Het Curatorium voor de *Theologische School* bestaat uit de volgende leden:

Di. Jac. van Belkum, Voorzitter; H. C. M. Fourie, Scriba; C. W. du Toit en L. E. Brandt, en de BBr. A. D. W. Wolmarans, A. van den Broek, W. J. Basson, G. J. Engelbrecht.

De *Kassier* van het *Curatorium* is Br. J. A. Malherbe te Potchefstroom.

De Algemeene Kerkvergadering van 1916 heeft nog de volgende Commissies benoemd:

Commissie van Waakzaamheid voor Lager Onderwijs: Ds. S. Vermooten, D r. J. H. J. A. Greijvenstein, Ds. L. E. Brandt, de B.Br. A. J. G. Oosthuysen en J. H. Vorster.

Commissie voor de Zending: Ds. C. W. du Toit, Ds. Jac. van Belkum, Ds. H. C. M. Fourie en de B.Br. T. Beckley en D. W. Möller.

Commissie van Redactie voor 't Kerkblad: behalve alle leeraren, als Uitvoerende Commissie Dii. Jac. van Belkum, L. E. Brandt en Dr. J. H. J. A. Greijvenstein.

Commissie Administratie voor 't Kerkblad: Ds. L. E. Brandt, en de heeren J. A. Wormser en H. J. L. Th. Roorda.

Commissie voor boeken: de predikanten J. J. Kuhn, M. J. Goddefroy, S. Vermooten, Dr. J. H. J. A. Greijvenstein, L. E. Brandt en Jac. van Belkum.

Van wege de Algemeene Vergadering worden uitgegeven:

I. Een jaarlijksche Almanak onder Redactie van Ds. Jac. van Belkum en Ds. P. W. Ennis: de prijs is 9d. per exemplaar.

II. Een *maandelijksch* kerkblad, de Hervormer, onder Hoofdredactie van Di. Jac van Belkum, L. E. Brandt en Dr. J. H. J. A. Greyvenstein: alle andere leeraars worden geacht ook bijdragen te zenden.

Alle stukken moeten gezonden worden aan Ds. Jac. van Belkum. Het kost 7/6 per jaar vooruit te betalen.

III. Zondagschool Roosters onder Redactie van den Hoofd-Superintendent Ds. Jac. van Belkum met medewerking van de Rings-superintendenten. Deze Rooster verschijnt elk jaar in December en kost 1/6 per 10 en 15/- per 100 exemplaren.

Vaste leges zijn te betalen :

Voor Doop, Lidmaten en Huwelijks certificaten 2/6

Voor huwelijks certificaten moet nog en zegel van 1/- aan de Regering betaald worden.

Voor Registratie van Doop... ... ... 5/-

Voor Registratie van Aanneming 7/6

Voor Huwelijksafkondiging 10/-

Voor Huwelijksbevestiging 10/-

N.B. Indien een lid eener gemeente der Kerk trekt naar een andere wordt een attestatie door den Kerkeraad GRATIS op verzoek van het trekkende lid *gezonden* aan den Kerkeraad zijner nieuwe woonplaats.

Het adres van den *Scriba der Algemeene Vergadering* is Ds. Jac. van Belkum, *Jacobstraat, Heidelberg, Transvaal.*

De kerk is verdeeld in drie Ringen, t.w. de Noordelijke, de Oostelijke en de Westelijke Ring.

NOORDELIJKE RING.

Gemeenten : Pretoria, Rustenburg, Zoutpansberg en Pietersburg, Waterberg, Middelburg, Lijdenburg en Erasmus.

Rings Commissie :—Voorzitter, Ds. A. Murray Jr., sec. Dr. J. H. J. A. Greyvenstein; Scriba, Ds. H. C. M. Fourie, sec. Ds. P. van Drimmelen; B.Br. J. H. Vorster, sec. H. Hofland; J. P. Prinsloo, sec. J. A. Duvenage; D. F. Jacobs, sec. H. J. Geyser.

PRETORIA.—*Predikant* : Dr. J. H. J. A. Greyvenstein, *Consulent* : Ds. A. Murray, Rustenburg.

Ouderlingen : F. A. Smit, T. P. Loggenberg, A. P. Prinsloo, P. C. Prinsloo, G. Brits, J. A. Duvenage, D. H. Jacobs, F. W. Wagner, J. van Zijl, C. R. Frowein, A. D. W. Wolmarans.

Diakenen : E. B. le Roux, C. Smit, J. B. Wolmarans, J. J. Erasmus, P. J. J. Moll, L. N. Robbertse, J.

D. Reyneke, W. J. Seymore, F. van Heerden, H. J. van Rensburg, A. J. de Clercq.

Koster : J. J. Verheem.

Orgelist : P. Westmaas.

Scriba van den Kerkeraad : C. R. Frowein, Postbus 552.

Kassier : J. Buwalda, Presidentstraat.

Zielen 2335, Lidmaten 825, Aangenomen 30, Gedoopten 101, Vertrokken met attestaties 7, Ingekomen met attestaties 57, Gehuwd 10 paren.

RUSTENBURG.—*Predikant* : Ds. A. Murray. *Consulent* : Dr. J. H. J. A. Greyvenstein.

Ouderlingen : M. J. Schoeman, J. G. W. Basson, H. Putter, E. Ehlers, J. van den Bergh, H. du Plessis, G. Els, J. C. Barnard, J. S. Esterhuyse.

Diakenen : A. W. J. van Rensburg, G. McDonald, P. Coetzee, M. C. Barnard, H. van Noorden, M. Jacobs, A. J. van Rensburg, H. Esterhuyse, J. J. Robbetze.

Koster : J. J. van der Merwe.

Orgelist : H. J. van Noorden.

Zielen 2100, Lidmaten 900, Gedoopt 170, Aangenomen 46, Vertrokken 10, Aangekomen 6, Gehuwd 27 paren.

ZOUTPANSBERG en PIETERSBURG.—*Predikant* : P. van Drimmelen. *Consulent* : Dr. J. H. J. A. Greyvenstein.

Ouderlingen : J. J. Mijnhardt, P. J. Roets, H. C. J. v. Rensburg, G. P. Botha, D. F. Jacobs, N. van Dijk, J. D. Venter, W. A. Nel, P. J. Dreyer, G. P. Steenkamp, P. J. Viljoen, W. H. Viljoen, C. A. Storm, A. P. Botha, H. C. Roos, C. J. Bezuidenhout, P. C. Grobler, J. C. de Lange, D. I. H. Buschling.

Diakenen : J. L. P. Botha, C. P. J. Pienaar, G. J. Buitendag, F. J. Nel, H. C. Snijman, D. H. Grobler, H. K. de Beer, N. C. Venter, S. M. Venter, J. J. du Preez, C. S. Muller, A. J. Smit, G. R. J. Strijdom, J. J. v. d. Merwe, C. P. Appelgrijn, G. M. Knoetze, W. A. Grobler.

Kosters: H. J. Botha, P. J. Smit.
Orgelist: M. E. Jorissen.

Scriba van den Kerkeraad: P. van Drimmelen en H. C. de Beer, adres Duivelskloof via Pietersburg.

Zielen p.l.m. 2000, Lidmaten 750, Aangenomen 44, Gedoopten 106, Vertrokken met attestaties 12, Ingekomen met attestaties 8, Gehuwd 3 paren.

WATERBERG.—*Predikant*: Ds. P. v. Drimmelen. *Consulent*: Ds. H. C. M. Fourie.

Ouderlingen: F. Boshoff, H. J. Geyser, L. C. v. d. Merwe, W. A. Botes, J. A. v. Staden, Th. A. Oosthuizen, H. Willemse, J. Snijman.

Diakenen: F. A. Schmiedeskamp, W. S. J. van Heerden, P. A. v. d. Walt, J. A. de Beer, J. J. Booyse, J. J. H. Engelbrecht, S. P. Viljoen.

Koster: P. v. d. Merwe.
Orgelist: Mej. A. H. Burgers.
Scriba van den Kerkeraad: H. Willemse, post 24 Rivier, Waterberg.
Kasier: F. A. Schmiedeskamp.

Zielen —, Lidmaten 570, Aangenomen 31, Gedoopten 50, Vertrokken met attestaties 3, Ingekomen met attestaties 25, Gehuwd 7 paren.

MIDDELBURG.—*Predikant*: Ds. M. J. Goddefroy. *Consulent*: Ds. H. C. M. Fourie.

Ouderlingen: J. H. N. Visage, J. H. Vorster, J. H. Erasmus, P. B. Botha, C. J. Ras, N. J. R. Booyse, Helgard Holsthausen, F. W. J. Smit, E. J. Visage, F. A. Maré, P. H. Ferreira, J. T. J. Wolmarans, P. Bezuidenhout, Wynand Bezuidenhout.

Diakenen: T. A. Sebens, A. J. Hattingh, H. Ras, A. Pretorius, P. Bezuidenhout, M. J. Fourie, C. J. Strijdom, P. J. Jacobs, W. J. Botha, A. Kruger, Paul de Vos.

Koster: P. J. Botha.
Orgelist: B. van Pr. van der Horst.
Scriba van den Kerkeraad: Ds. M. J. Goddefroy.
Kassier: C. P. Allaart.

Zielen 2612, Lidmaten 1213, Aangenomen 43, Gedoopten 87, Vertrokken met attestaties 4, Ingekomen met attestaties 7, Gehuwd 1 paar.

LIJDENBURG—*Predikant*: Ds. M. J. Goddefroy. *Consulent*: Dr. J. H. J. A. Greyvenstein.

Ouderlingen: C. J. Joubert, H. Hofland.

Diakenen: H. Ahlers, J. Greyling, M. Bothma.

Koster: J. Steyn.

Scriba van den Kerkeraad: H. Hofland.

Kassier: H. Ahlers.

Zielen 533, Lidmaten 247, Aangenomen 7, Gedoopten 25, Vertrokken met attestaties 3, Ingekomen met attestaties 22, Gehuwd — paren.

ERASMUS.—*Predikant*: Ds. H. C. M. Fourie. *Consulent*: Ds. M. J. Goddefroy.

Ouderlingen: N. M. Prinsloo, J. P. Prinsloo, J. N. Roets, D. J. Els, J. A. P. Oberholzer, D. B. Snijman, N J. Bronkhorst, P. C. Minnaar, D. J. E. Erasmus, P. J. Buckle, S. J. L. Prinsloo.

Diakenen: N. M. Viljoen, P. K. P. Minnaar, A. C. Greyling, F. J. van Dijk, L. A. Erasmus, J. J. Booyse, M. J. Riekert, W. J. Pelser, W. J. Prinsloo, P. C. Breytenbach, B. P. Kurtze, G. G. Roets.

Koster: B. Snijman.

Scriba van den Kerkeraad: J. J. Prinsloo, Bus 1, Erasmus.

Kassier: J. W. Gehle, Erasmus.

Zielen 2179, Lidmaten 1011, Aangenomen 81, Gedoopten 81, Vertrokken met attestaties 2, Ingekomen met attestaties 1, Gehuwd 1 paar.

NOORDELIKE RING.

	Zielen.	Lidmaten.	Aangenomen.	Gedoopten.	Met Attestatie Vertrokken.	Met Attestatie Ingekomen.	Gehuwde paren.
Pretoria	2335	825	30	101	7	57	10
Rustenburg	2100	900	46	170	10	6	27
Zoutpansberg en Pietersburg	2000	750	44	106	12	8	3
Waterberg		570	31	50	3	25	7
Middelburg	2612	1213	43	87	7	4	1
Lijdenburg	533	247	7	25	3	22	
Erasmus	2179	1011	81	81	2	1	1
	11759	5516	282	620	44	123	49

OOSTELIJKE RING.

Gemeenten: Heidelberg, Krugersdorp, Johannesburg, Standerton, Bethal, Ermelo, Volksrust, Vrede, Oost-Rand, Heilbron, Utrecht, Vereeniging, Memel.
Piet Retief.

Rings Commissie: Voorzitter: Ds. Jac. van Belkum, sec. Ds. J. J. Prinsloo; Scriba Ds. L. E. Brandt, sec. Ds. S. J. Strijdom. Leden B.Br. P. L. Moolman, sec. W. J. Botha; D. G. S. Wolmarans, sec. G. P. Brits, D. P. J. van Schalkwijk, sec. G. J. Engelbrecht.

HEIDELBERG.—*Predikant*: Ds. Jac. van Belkum. *Consulent*: Ds. L. E. Brandt.

Ouderlingen: J. F. Janse van Rensburg, N. H. Jacobs, W J. Pretorius, J. H. Labuschagne, J. Th. Martins, C. F. J. Strijdom, A. Lanser, B. P. de Beer, I. B. Bierman, J. S. Smit, B. J. Smit, H. P. Janse van Nieuwenhuijse.

Diakenen: F. J. van der Westhuysen, P. D. Bekker, P. Brits, M. J. Janse van Nieuwenhuijse, W. J. Nel, L. E. Bongers, P. J. van Zijl, N. J. G. Jacobs, J. G. Smit, J. H. van der Westhuysen, R. J. Brits en G. J. Grové.

Koster: J. J. Bronkhorst.
Orgelist: L. E. Bongers.
Scriba van den Kerkeraad: L. E. Bongers, Postburg 96, Heidelberg.
Kassier: L. E. Bongers.

Zielen 2200, Lidmaten 1000, Aangenomen 42, Gedoopten 125, Vertrokken met attestaties 7, Ingekomen met attestaties 8, Gehuwd 23 paren.

KRUGERSDORP.—*Predikant*: Ds. S. J. Strijdom. *Consulent*: Ds. L. E. Brandt.

Ouderlingen: G. P. Brits, H. C. v. d. Merwe, J. C. Esterhuisen, F. J. C. de Bruyn, H. J. Cilliers, W. D. van Deventer, D. M. Möller, C. J. van Zijl, J. J. A. Lombard, P. G. Labuschagne, A. W. Heynecke, J. J. v. d. Merwe, P. J. van Zijl, B. J. Vorster.

Diakenen: H. C. v. d. Merwe, G. P. Engelbrecht, J. H. Vorster, M. J. v. d. Berg, J. J. Marneweck, I. J. van Wijk, L. A. van Heerden, J. P. Nortje, L. A. Nel, J. F. Bolton, J. J. Grobler, M. F. Pretorius, A. le Roux, J. P. v. d. Berg.

Koster: J. A. van Niekerk.
Orgelist: P. B. Botha.
Scriba van den Kerkeraad: D. M. Möller.

Zielen 1220, Lidmaten 561, Aangenomen 32, Gedoopten 87, Vertrokken met attestaties 9, Ingekomen met attestaties 13, Gehuwd 22 paren.

JOHANNESBURG.—*Predikant*: Ds. L. E. Brandt. *Consulent*: Ds. Jac. van Belkum.

Ouderlingen: A. S. Scholtz, F. G. Bezuidenhout, P. J. Coetzee, W. J. Heyneke, M. P. D. Everts, G. J. Snijman, M. P. G. Koen, W. Nel, H. J. M. Matthijsen, D. J. P. Burger, P. P. de Klerk, W. H. Austin.

Diakenen: E J. E. Scherlich, J. G. L. Booysen, S. J. Loots, J. H. Lingenfelder, J. J. Smit, S. J. Steyn, F. A. Booysen, J. J. H. Wolmarans, W. J. P. Meyer, C. J. Wolfaardt, A. J. du Plooy.

Koster: H. C. Marx.
Orgelist: Pretorius.
Scriba van den Kerkeraad: J. C. van Cittert.
Kassier: G. Siemelink.

Zielen 1730, Lidmaten 755, Aangenomen 45, Gedoopten 147, Vertrokken met attestaties 26, Ingekomen met attestaties 77, Gehuwd 22 paren.

STANDERTON.—*Predikant*:
Consulent: Ds. Jac. van Belkum.

Ouderlingen: F. G. Wolmarans, M. L. J. Grobler, B. J. de Lange, G. J. Engelbrecht, P. W Labuschagne, J. C. Heyneke.

Diakenen: J. G. Steyn, G. A. van Deventer, J. H. Pienaar, W. J. Engelbrecht, J. P. du Plessis, P. M. Gouws.

Koster: A. Janse van Vuuren.
Orgelist:
Scriba van den Kerkeraad: Ds. Jac. van Belkum.
Kassier: G. A. van Deventer.

Zielen 748, Lidmaten 408, Aangenomen 3, Gedoopten 20, Vertrokken met attestaties —, Ingekomen met attestaties —, Gehuwd 1 paar.

BETHAL.—*Predikant*: Ds. J. J. Prinsloo. *Consulent*: Ds. Jac. van Belkum.

Ouderlingen: J. C. Esterhuijsen, D. P. J. van Schalkwijk, L. C. Bester, J. C. J. van Schalkwijk, S. T. Prinsloo, D. S. Venter, P. J. L. Venter, A. P. B. Breytenbach, J. P. Prinsloo, J. L. Meyer, P. P. Roets, J G. Duvenage, J. Booysen, P. A. Ras.

Diakenen: W. P. v. R. v. Oudshoorn, J. H. Oberholzer, D. E. T. Steyn, D. J. Pretorius, B. J. Prinsloo, F. P. Vorster, J. P. Visage, J. P. H. Nagel, P. J. L. Venter, D. Senekal, H. L. Venter, B. C. Spies.

Kosters: L. A. J. van Nieuwenhuijsen en M. J. Prinsloo.
Orgelist:
Scriba van den Kerkeraad:. Bethal: Ds. J. J. Prinsloo; Eendracht: Br. D. J. Prinsloo.
Kassier:

Zielen omtrent 1482, Lidmaten omtrent 779, Aangenomen 37, Gedoopten 143, Vertrokken met attestaties —, Ingekomen met attestaties —, Gehuwd 6 paren.

VOLKSRUST.—*Predikant*:
Consulent: Ds. S. J. Strijdom.

Ouderlingen: H. G. Stoop, D. Coetzer, T. Muller, D. Struwig, C. Cronje.

Diakenen: F. Delport, P. Kemp, Hattingh, Stoop, Swanepoel.

Koster: Br. Struwig.
Orgelist: Mej. Louw.
Scriba van den Kerkeraad: Ds. S. J. Strijdom.
Kassier: F. Delport.

Zielen 449, Lidmaten 278, Aangenomen 13, Gedoopten 16, Vertrokken met attestaties —, Ingekomen met attestaies 3, Gehuwd 2 paar.

ERMELO (Afdeling Ermelo).—*Predikant*:
Consulent: Ds. J. J. Prinsloo.

Ouderlingen: C. A. B. Grobler, D. G. S. Wolmarans, F. G. Joubert, N. S. Grobler.

Diakenen: Petrus Labuschagne, J. Reyneke, J. Geldenhuis, F. G. A. Wolmarans.

Koster: J. Reyneke.
Orgelist:
Scriba van den Kerkeraad: F. G. A. Wolmarans.
Kassier: F. G. A. Wolmarans.

Zielen —, Lidmaten 180, Aangenomen 1, Gedoopten 20, Vertrokken met attestaties —, Ingekomen met attestaties 6, Gehuwd — paren.

Afdeeling Chrissiesmeer

Ouderlingen: E. E. Meyer, J. A. van der Linde, M. Bos, J. C. du Preez.

Diakenen: J. P. Joubert, P. J. van Rooijen, C. E. E. Meijer, G. J. Viljoen.

Koster: J. M. Botha.
Orgelist: G. C. Esterhuizen.
Scriba van den Kerkeraad en Kassier: J. A. Joubert.

Zielen 456, Lidmaten 190, Aangenomen 15, Gedoopten 18, Vertrokken met attestaties 6, Ingekomen met attestaties 6, Gehuwd — paren.

VREDE.—*Predikant*: *Consulent*:
Ds. Jac. van Belkum.

Ouderlingen: W. J. Botha, J. J. Strijdom.

Diakenen:
Koster:
Orgelist:
Scriba van den Kerkeraad: Ds. Jac. van Belkum.
Kassier: J. J. Strijdom.

Zielen 69, Lidmaten 36, Aangenomen 4, Gedoopten 1, Vertrokken met attestaties —, Ingekomen met attestaties —, Gehuwd — paren.

OOST-RAND.—*Predikant*: *Consulent*: Ds. L. E. Brandt.

Ouderlingen: C. P. S. Barnard, H. J. J. Viljoen, R. A. P. de Beer, D. J. J. Montgomery, C. J. Matthee, J. H. Smit, P. C. Potgieter, J. F. Beytell, C. J. Dreyer, J. H. Smit, H. C. Barnard.

Diakenen: M. F. Trieloff, S. van den Berg, J. M. Joubert, P. F. Nortje, J. J. Lindeque, H. M. Jacobs, J. du Plessis, J. Rudolph, A. G. de Beer, N. J. Jordaan, J. du Plessis.

Koster:
Orgelist:

Scriba van den Kerkeraad: Ds. L. E. Brandt, 123 Jutastraat, Johannesburg.
Kassier: Ds. L. E. Brandt.

Zielen 1163, Lidmaten 504, Aangenomen 43, Gedoopten 52, Vertrokken met attestaties 8, Ingekomen met attestaties 18, Gehuwd — paren.

HEILBRON.—*Predikant*: *Consulent*: Ds. S. J. Strijdom.

Ouderlingen: M. C. Strijdom, M. P. J. Lindeque, J. J. v. d. Merwe, S. I. W. Joubert, W. du Toit.

Diakenen: J. Campher, J. J. Opperman, G. Celliers.

Koster:
Orgelist:
Scriba van den Kerkeraad: W. A. Vergeer.
Kassier:

Zielen 198, Lidmaten 115, Aangenomen 1, Gedoopten 5, Vertrokken met attestaties —, Ingekomen met attestaties 3, Gehuwd — paren.

UTRECHT.—*Predikant*: *Consulent*: Ds. J. J. Prinsloo.

Ouderlingen: J. C. van Deventer.

Diakenen: H. Grobler.

Koster:
Orgelist:
Scriba van den Kerkeraad:
Kassier: H. Grobler.

Zielen 59, Lidmaten 36, Aangenomen —, Gedoopten 2, Vertrokken met attestaties —, Ingekomen met attestaties —, Gehuwd — paren.

VEREENIGING.—*Predikant*:

Consulent: Ds. L. E. Brandt.

Ouderlingen: L. R. G. Marx, H. Strijdom, T. P. Pretorius, H. H. Nieuwoudt, S. I. W. Marx, H. Jacobs, A. M. van der Merwe.

Diakenen: D. J. C. van Wijk, J. P.Cronje Tzn., J. P. Cronje S.C.zn., P. J. Marx, G. J. J. van der Merwe, D. J. Jacobs, C. L. Fick, C. J. Smit.

Koster: W. A. Marx.

Orgelist:

Scriba van den Kerkeraad: J. P. Cronje, Tzn., Vlakfontein, Bus 32, Vereeniging.

Kassier: Ds. L. E. Brandt, 123 Jutastraat, Johannesburg.

Zielen 974, Lidmaten 411, Aangenomen 12, Gedoopten 49, Vertrokken met attestaties —, Ingekomen met attestaties 3, Gehuwd — paren.

MEMEL.—*Predikant*: *Consulent*: Ds. J. J. Prinsloo.

Ouderlingen: P. L. Moolman, J. J. Uys.

Diakenen: C. J. Uys, W. H. Brooks.

Koster: L. F. Haasebroek.

Orgelist: Mevr. H. J. J. Uys.

Scriba van den Kerkeraad: P. L. Moolman (Sterkfontein, P.K. Memel).

Kassier: P. L. Moolman.

Zielen 152, Lidmaten 69, Aangenomen 9, Gedoopten 5, Vertrokken met attestaties 1, Ingekomen met attestateis 18, Gehuwd — paren.

PIET RETIEF.—Geen opgaven ontvangen.

OOSTELIJKE RING.

	Zielen.	Lidmaten.	Aangenomen.	Gedoopten.	Vertrokken. Met Attestatie	Ingekomen.	Gehuwde paren.
Heidelberg	2200	1000	42	125	7	8	23
Krugersdorp	1220	561	32	87	9	13	22
Johannesburg	1730	755	45	147	26	77	22
Standerton	748	408	3	20	—	—	—
Bethal	1482	779	37	143	—	—	6
Ermelo	456	370	16	38	6	5	—
Volksrust	449	227	2	16	—	—	—
Vrede	69	36	4	1	—	—	—
Oost-Rand	1163	504	43	52	8	18	—
Heilbron	198	115	1	5	—	3	—
Utrecht	59	36	—	2	—	—	—
Vereeniging	974	411	12	49	—	—	—
Memel	152	69	9	5	1	18	—
Piet Retief	—	—	—	—	—	—	—
	10900	5271	247	710	57	142	73

WESTELIJKE RING.

Gemeenten: Potchefstroom, Venterskroon, Klerksdorp, Makwassie, Lichtenburg, Marico, Ventersdorp, Wolmaransstad, Zwartruggens, Beetsjoeanaland, Bloemhof.

Rings Commissie: Voorzitter: Ds. K. T. van den Heever, sec. Ds. P. W. Ennis; Scriba: Ds. J. J. Kühn, sec. Ds. S. Vermooten. Leden de B.Br. A. J. G. Oosthuisen, sec. H. J. Visser, A. H. Klazinga, sec. G. P. J. van Vuuren; A. B. Wolmarans, sec. P. J. Pienaar.

POTCHEFSTROOM.—*Predikant*: Ds. C. W. du Toit. *Consulent*: Ds. S. Vermooten.

Ouderlingen: J. A. Broodrijk, Z. J. Lombard, A. R. Fleischack, G. M. J. van Dam, P. S. Malan, L. Badenhorst, M. J. Wolmarans, H. S. Terblanche, J. C. van der Merwe, H. J. Dreyer, T. P. Badenhorst, T. F. J. Steyn, T. F. J. Dreyer, A. J. G Oosthuisen, M. H. J. le Roux, P. M. Wilmans ,P. J. van Baalen, P. P. van den Berg, M. J. Prinsloo, C. J. du Preez, F. Bodenstein.

Diakenen: G. P. J. van Zijl, P. Roux, A. Y. Zerwick, J. M. du Plooy, J. P. H. Huizers, I. B. Joubert, J. F. van der Merwe (Jzoon), J. L. du Preez, A. L. Badenhorst, E. J. A. Grimbeek, G. van Deventer (Azoon), D. van Vuuren, A. M. Redelinghuys, N. Oosthuizen, W. L. Pretorius (Jzoon), D. P. du Plessis, C. Fouche, J. Steyn, H. R. Collins, J. Viljoen, J. Maartins, J. A. Botha, G. van den Berg.

Koster: A. W. van Wijk.

Orgeliste: Mej. L. Perold.

Scriba van den Kerkeraad: A. R. Fleischack, P.K. Bus 64, Potchefstroom.

Kassier: A. Y. Zerwick, Tuinstraat, Potchefstroom.

Zielen 3800, Lidmaten 1900, Aangenomen 113, Gedoopten 308, Vertrokken met attestaties —, Ingekomen met attestaties 62, Gehuwd 74 paren.

VENTERSKROON.—*Predikant*: *Consulent*: Ds. P. W. Ennis.

Ouderlingen:

Diakenen:

Koster:

Scriba van den Kerkeraad:

Zielen 565, Lidmaten 202, Aangenomen 10, Gedoopten 21, Vertrokken met attestaties 6, Ingekomen met attestaties 8, Gehuwd 2 paren.

KLERKSDORP.—*Predikant*: Ds. P. W. Ennis. *Consulent*: Ds. K. T. van den Heever.

Ouderlingen: F. J. C. Steyn, P. J. Pienaar, J. J. Terblanche, B. H. Swart, N. J. Campher, I. J. Pretorius, J. P. Jansen van Vuuren, C. J. van den Berg, J. M. Janse van Rensburg, M. Fourie.

Diakenen: N. du Plooy, F. Cronje, C. J. Spies, G. J. Pieterse, C. J. Visser, C. I. Delport, J. P. Jooste, J. Smith, P. Harmzen, P. F. Janse van Vuren.

Koster: C J. Wheeler.

Orgelis te: Mej. M. Ennis.

Scriba van den Kerkeraad: N. J. Campher.

Zielen 1422, Lidmaten 687, Aangenomen 47, Gedoopten 103, Vertrokken met attestaties 14, Ingekomen met attestaties 10, Gehuwd 16 paren.

LICHTENBURG.—*Predikant*: *Consulent*: Ds. S. Vermooten.

Ouderlingen: A. H. Klazinga, C. J. Bodenstein, C. L. Dreyer, M. P. Basson, S. H. Visser, J. P. B. Venter, D. J. Seymore, P. du Plessis, I. Rousseau, N. Morris, G. J. v. d. Merwe, J. G. J v. Vuuren, C. L. Engelbrecht.

Diakenen: T. F. J. Steyn, W. J. Otto, H. v. Aarde, J. C. v. d. Merwe, D. J. Steyn, D. Nortje, M. J. Steinmann, C. v. Niekerk, J. v. d. Berg, B. R. J. v. Vuuren, W. du Toit, G. Venter.

Koster: W. G. Gouws.

Orgeliste: Mej. Lizzie Bodenstein.

Scriba van den Kerkeraad: A. H. Klazinga.

Kassier: A. H. Klazinga.

Zielen 1600, Lidmaten 650, Aangenomen 20, Gedoopten 76, Vertrokken met attestaties 12, Ingekomen met attestaties 48, Gehuwd 4 paren.

Agent voor Hervormer: A. H. Klazinga.

MARICO.—*Predikant*: Ds. S. Vermooten. *Consulent*: Ds. P. W. Ennis.

Ouderlingen: J. C. Coetzee, A. J. Joubert, G. L. Roos, D. J. J. Breytenbach, F. J. Naudé, P. J. J. Basson, G. C. Snijman, C. C. Mans, J. Oosthuizen, M. M. J. Basson, P. S. v. d. Berg.

Diakenen: J. F. van Staden, A. J. Swanepoel, A. D. J. Coetzee, P. J. v. d. Berg, B. J. Klaassen, P. J. Erasmus, D. J. v. Niekerk, A. G. Oberholzer, J. P. Meyer, A. D. Swart, L. Erasmus, W. Coetzee.

Koster: P. H. Marais.

Orgelist: P. C. Coetzee.

Scriba van den Kerkeraad: G. J. M. Wolmarans.

Kassier: A. J. Joubert.

Zielen 2474, Lidmaten 1120, Aangenomen 59, Gedoopten 101, Vertrokken met attestaties 13, Ingekomen met attestaties 13, Gehuwd 12 paren.

VENTERSDORP.—*Predikant*: Ds. K. T. van den Heever. *Consulent*: Ds. C. W. du Toit.

Ouderlingen: J. G. van den Berg, R. A. Buytendag, F. Buytendag, G. Thompson, M. C. Rijkaart, H. J. Visser, J. Esterhuyse, J. N. Pretorius, H. N. Pieterse.

Diakenen: K. N. de Kock, J. Combrink, H. Joubert, P. A. Harmse, Helgaard du Preez, S. H. Coetzee, D. van Niekerk, W. Willemse, A. W. Swanepoel.

Koster: J. van Niekerk.

Scriba van den Kerkeraad: Ds. K. T. van den Heever.

Zielen 1100, Lidmaten 500, Aangenomen 27, Gedoopten 27, Vertrokken met attestaties —, Ingekomen met attestaties —, Gehuwd 6 paren.

WOLMARANSSTAD.—*Predikant*: *Consulent*: Ds. S. Vermooten.

Ouderlingen: G. P. van Vuren, A. J. v. d. Westhuizen, P. P. Steyn, D. C. Bloem, G. P. Rossouw.

Diakenen: G. S. Rossouw, J. H. Steyn, J. P. Koekemoer, D. D. van der Westhuizen, H. le Roux.

Koster: B. C. Lottering.

Scriba van den Kerkeraad: Ds. S. Vermooten.

Kassier: J. H. Steyn.

Zielen 516. Lidmaten 255, Aangenomen 30, Gedoopten 31, Vertrokken met attestaties 5, Ingekomen met attestaies 11, Gehuwd — paren.

ZWARTRUGGENS.—*Predikant*: Ds. J. J. Kühn. *Consulent*: K. T. van Heever.

Ouderlingen: J. H. Joubert, Piet S. van Staden, M. C. van Staden, Jan Schoeman, P. S. van Jaarsveld, A. J. Els, Joh. P. van Tonder.

Diakenen: F. J. Naudé (J.zoon), F. J. Naudé (F.zoon), A. A. van Jaarsveld, H. Geyer, J. D. Schoeman, D. J. Hattingh, D. Fourie, C. P. Els.

Koster: Jan du Toit.

Orgelist:

Scriba van den Kerkeraad: J. H. Joubert, P.K. Brakkloof, via Rustenburg.

Kassier: A. J. Els, P.K. Lindleyspoort, via Zwartruggens.

Zielen 1375, Lidmaten 550, Aangenomen 17, Gedoopten 63, Vertrokken met attestaties —, Ingekomen met attestaties 4, Gehuwd — paren.

BLOEMHOF.—*Predikant*: *Consulent*: Ds. K. T. van den Heever.

Ouderlingen: W. J. Opperman, D. Bezuidenhout, D. Kleynhans.

Diakenen: C. J. Bezuidenhout, P. Snijman.

Koster:

Orgelist:

Scriba van den Kerkeraad:

Zielen —, Lidmaten 60, Aangenomen —, Gedoopten—, Vertrokken met attestaties —, Ingekomen met attestaties —, Gehuwd — paren.

Van Maquassie en Beetsjoeanaland geen opgaven ontvangen.

KESLER BROS.' Cycle & Motor Works,
270 PRETORIUS STRAAT, naast de Stadszaal.
TAK: 134, Kerk Straat, West.
Alle onderdelen voor Motors en Rijwielen voorradig.
Reparaties gegarandeerd.
Nieuwe en Twedehands Rijwielen te koop tegen billike prijzen.

WESTELIJKE RING.

	Zielen.	Lidmaten.	Aangenomen.	Gedoopten.	Vertrokken. Met Attestatie	Ingekomen.	Gehuwde paren.
Potchefstroom	3800	1900	113	308	—	62	74
Venterskroon	565	202	10	21	6	8	2
Klerksdorp	1422	687	47	103	14	10	16
Makwassie							
Lichtenburg	1600	650	20	76	12	48	4
Marico	2474	1120	59	101	13	13	12
Ventersdorp	1100	500	27	27	—	—	6
Wolmaransstad	516	255	30	31	5	11	—
Zwartruggens	1375	550	17	63	—	4	—
Beetsjoeanaland							
Bloemhof	—	60	—	—	—	—	—
	12852	5924	323	730	50	156	114

ALGEMEEN OVERZICHT.

	Zielen.	Lidmaten.	Aangenomen.	Gedoopten.	Vertrokken. Met Attestatie	Ingekomen.	Gehuwde paren.
Noordelijke Ring	11759	5516	282	620	44	123	49
Oostelijke Ring	10900	5271	247	710	57	142	73
Westelijke Ring	12852	5924	323	730	50	156	114
	35511	16711	852	2060	151	421	236

DIENSTDOENDE PREDIKANTEN OP 1 NOVEMBER 1916.

Ds. C. W. du Toit, Candidaat 1869, Hannover 1869, Pearston 1875, Tulbach 1876, Potchefstroom 1883.

Ds. M. J. Goddefroy, Candidaat in Holland 1876, Lage Zwaluwe 1877, Ysselmonde 1880, Achlum 1882, Pretoria 1887, Middelburg (Transvaal) 1903.

Ds. Jac. van Belkum, Candidaat 1876, Varik 1877, Steenwijk 1882, Zierikzee 1889, Rustenburg 1891, Heidelberg (Transvaal) 1903.

Ds. A. Murray, Jzn., Standerton en Amersfoort 1877, Jacobsdal (Oranje Vrijstaat) 1880, Ventersdorp 1899, Rustenburg 1904.

Ds. L. E. Brandt, Candidaat 1889, Niezijl 1901, Pietersburg 1904, Johannesburg 1908.

Ds. P. W. Ennis, Ermelo 1886, Klerksdorp 1906.

Ds. P. van Drimmelen, Candidaat 1906, Zeerust 1907. Zoutpansberg 1915.

Ds. K. T. van den Heever, Christiana 1899, Makwassie 1908. Ventersdorp 1915.

Ds. J. J. Kuhn, Candidaat 1909, Krugersdorp 1909. Lichtenburg 1913. Zwartruggens 1916.

Ds. J. J. Prinsloo, Candidaat 1909, Standerton en Bethal 1909. Bethal 1915.

Ds. H. C. M. Fourie, Candidaat 1910, Pretoria 1911. Erasmus 1913.

Ds. S. J. Strijdom, Candidaat 1914, Krugersdorp 1914.

Ds. J. H. J. Greyvensteyn—Theol. Dr., Sutherland 1912. Pretoria 1914.

Ds. S. Vermooten, Candidaat 1915. Zeerust 1915.

PREDIKANTEN VAN DE NEDERDUITSCH HERVORMDE KERK SEDERT 1852.

Ds. D. van der Hoff (overleden 1881), Potchefstroom.

Ds. W. G. Smits (overleden 1895), Rustenburg.

Ds. A. J. Begeman, Pretoria, Emeritus 1873.

Ds. N. J. van Warmelo (overleden 1892), Schoemansdal 1864, Heidelberg 1867, (verenigd 1885), overleden 1892.

Ds. H. S. Bosman (verenigd 1885) Pretoria.

Ds. D. P. Ackerman (verenigd 1885) Wakkerstroom (overleden 1916).

Ds. J. C. de Vries, Sutherland, Dutoitspan, Zeerust, Laingsburg (overleden 1906).

Ds. L. F. C. Biccard, Zoutpansberg, Emeritus 1890, (overleden).

Ds. A. J. Lagerwey, Candidaat 1880, Ankeveen 1881, Helenaveen 1884, Hoogeloon 1886, Maassluis 1889, Heidelberg 1895 (overleden 1898).

Ds. J. Beyer, Candidaat 1880, Lemele 1881, IJselmuiden 1883, Hierden 1886, Harderwijk 1888, Eemnes Binnen 1890, Zeerust 1898, Standerton 1899, naar Holland terug 1903.

Ds. C. Spoelstra, Candidaat 1894, Zoeterwoude 1894, Pretoria 1896, naar Holland terug 1898.

Ds. Prof. Dr. P. J. Muller, Candidaat 1878, Steenwijkerwold 1879, Wolsum c.a. 1882, Nijmegen 1884, Rotterdam 1888, Kerkelijke Hoogleeraar aan de gemeentelijke Universiteit te Amsterdam, predikant bij de Waalsche gemeente te Haarlem 1896, Pretoria 1904, terug naar Holland 1909.

Ds. C. J. L. Ruysch van Dugteren, Candidaat 1904, Oosterland 1904, Pretoria 1908, de dienst verlaten 1911.

Ds. F. S. du Toit, Candidaat 1885, N.Bethesda 1886, Hugenoten Gedenkschool 1889, Lichtenburg en Ventersdorp 1905, overleden 1914.

Deze photo, gemaakt door den Heer G. van Belkum is een afbeelding van een houten Almanak, in het bezit van Br. B. J. Labuschagne, Witpoort, oud-ouderling van Heidelberg, en vroeger eigendom van wijlen mevr. E. J. Goossen.

" HET IS ZALIGER TE GEVEN DAN TE ONTVANGEN."

(Hand. 20 : 35).

Is dit waar? Ja, want de mond der waarheid heeft het gesproken. Hoe is het mogelik? zegt gij. Ik heb altijd gedacht dat het zaliger is om te ontvangen dan om te geven. Ja, het is mogelik dat gij alzo gedacht hebt en er zijn velen die alzo denken. Maar hier hebben wij Gods gedachten, en als onze gedachten in strijd zijn met Zijn gedachten, dan zijn wij dwazen als w onze gedachten vasthouden.

En nu moet ik erkennen, dat ik niet graag over geld spreek, maar de noodzakelikhied dringt mij er toe. Iedere maatschappij heeft geld nodig om haar ambtenaren en andere kosten te betalen. En dit is vooral het geval met de kerk, omdat zij vele armen heeft die geholpen moeten worden. En in menige gemeente is de bijdrage te min om dit naar behoren te doen, en in alle andere uitgaven te voorzien.

Dit mag niet zo blijven. Verdraag mij dan als ik heden spreek over het geven aan kerk en armen.

1. *Waarom moeten wij geven?*

(1) *Omdat de Here het beveelt* en wij moeten Hem gehoorzamen. In het Oude Testament wordt het op verschillende plaatsen bevolen en vooral in Maleachi 3 en in het Nieuwe Testament ook; vooral in 1 Cor. 16 : 2, waar wij lezen, dat iedereen op de dag des Heren iets moet wegleggen voor de zaak des Heren; en in Matt. 22 : 21 waar wij lezen : Geef dan de Keizer dat des Keizers is, en Gode dat Gods is. En dit betekent : Betaal niet slechts uw belasting aan de regering, en wat gij schuldig zijt aan mensen, maar ook wat gij schuldig zijt aan de kerk. Maar wij moeten ook geven,

(2) *Omdat het ons gelukkig maakt.*

De Statenvertalers tekenden hierbij aan: "Deze woorden hebben betrekking op de tijdelike goederen,

die gegeven worden aan kerk en armen. En de betekenis van deze woorden is dus deze : Als iemand geeft tot onderhoud van kerk en armen, dan is hij die geeft gelukkiger, dan zij die ontvangen. Of iemand moet een gierigaard zijn, die tegen zijn zin geeft. Maar de mens die met een goed hart geeft maakt zichzelven gelukkig.

Een student wandelde eens met een professor, en langs de weg zagen zij een paar oude schoenen van een arm man, die in de nabijheid werkte. De student zeide : Laat ons die schoenen wegsteken en achter een bos gaan zitten om te zien hoe verlegen die man zal zijn als hij terug komt. Maar de professor zeide : men moet zich noooit vrolik maken over de ellende van arme mensen.

Doch hij zeide tot de student : Gij zijt rijk. Steek nu in ieder schoen een kroon en dan zullen wij ons versteken om te zien hoe blijde hij zal wezen. Dit deden zij. De arme man kwam terug en toen hij het geld vond in zijn schoenen, viel hij op zijn knieën en dankte God dat hij nu toch iets kon kopen voor zijn kranke vrouw en voor zijn kinderen die gebrek leden.

Toen zeide de student : Nu versta ik het woord : Het is zaliger te geven dan te ontvangen, en hij was nog gelukkiger dan die arme man.

Laat mij u nog een voorbeeld geven. Een kind was gewoon om altijd de vader te vragen om geld voor de Zondagschool en voor de armen. De vader vroeg hem waarom hij zo graag geld weggeeft. Hij antwoordde : omdat het hem gelukkig maakt. De vader zeide : goed, maar gij geeft niet het uwe, doch dat wat gij van mij krijgt. Toen vroeg het kind : Vader wie geeft u het geld? De vader antwoordde : ik werk er voor. Maar het kind vroeg : Wie geeft u de kracht om te werken. Hij antwoordde : Het is de Here. En toen zeide het kind : vader! ik geef graag wat gij mij geeft, geeft gij dan niet graag wat God u geeft?

De vader gevoelde het gewicht van die vraag, nam zijn kind in de armen en kuste hem.

Hij had vergeten dat al wat hij had van God gegeven is, en dat het eigenlik niet het zijne is. Ja, al het geld in de wereld behoort aan God en daarom lezen wij in Hag. 2 : 8 : Het goud en het zilver is het mijne;

en wij zullen eenmaal moeten rekenschap geven wat wij hebben gedaan met al onze talenten, ja, ook met ons geld.

Laat mij u nu nog uit de natuur een voorbeeld geven. Houtskool is zwart en is dus een beeld van droefheid en rouw; en diamant is schitterend wit en is dus een beeld van geluk. Maar waarom is dit zo? Houtskool neemt al het licht in dat er op schijnt en geeft niets er van terug; en het is dus een beeld van de gierigaard; maar diamant geeft al het licht weer terug en is een beeld van de mens, die veel geeft en die gelukkig is.

Geef dan toch zoveel gij kunt om uw eigen geluk te bevorderen; en toon dat gij het woord gelooft: Het is zaliger te geven dan te ontvangen.

(3) *Wij moeten geven omdat het voordelig is.*

In onze Bijbel lezen wij: Het is zaliger of gelukkiger om te geven dan te ontvangen, maar het Griekse woord heeft meer dan één betekenis en daarom lezen wij in de herziene vertaling: Het is meer gezegend om te geven dan om te ontvangen; en het is dus voordeliger om te geven dan om te ontvangen.

Daarom lezen wij in Spr. 19:2 7: Die zich des armen ontfermt, leent de Here. En als wij aan Hem lenen dan krijgen wij meer terug dan wij geleend hebben.

Israel is ons in deze tot een voorbeeld. Zij gaven niet alleen de tienden maar ook de eerstelingen. En zij hadden zeer vele levieten om te onderhouden. Er waren eens twee en twintig duizend levieten, behalve de priesters. En nooit was er een rijker en voorspoediger volk dan zij, zolang zij Gode gaven wat Gods is.

Er bestaat een oude gelijkenis, die hier te pas komt. Er was eens een fontein hoog langs een berg, die tot haar kleine waterstroom zeide: Ga naar beneden en geef u aan de rivier. Maar die waterstroom vloeide voorbij een dam, en de dam vroeg: waat gaat gij heen? Toen antwoordde de stroom. Ik ga mijzelven aan de rivier geven. Maar de dam antwoordde: Gij zijt dwaas om weg te geven wat gij hebt. Als de zomer komt, en de zon warm wordt, zult gij opdrogen en niets hebben. Ik zal geen druppel van mijn water afgeven. Maar toen de zomer kwam droogde het water van de dam geheel

op, en de kleine stroom vloeide lustig voort en herinnerde aan het woord: Geef en u zal gegeven worden.

De geldbeurs is in het algemeen de pols van onze godsdienst, en de godsdienst van vele mensen gaat slechts tot bij de beurs, maar niet er in. En daarom zegt men, Het is niet genoeg dat het hart bekeerd is, maar de beurs moet ook bekeerd worden.

Als een mens voor kerk en armen zo min geeft als mogelik is, dan is het een teken dat het treurig gesteld is met de ziel.

Als iemand een discipel van Jezus wil zijn, dan moet hij zchzelven verlochenen en Hem navolgen. En Jezus gaf al wat Hij had: zijn hemel, zijn kracht, zijn bloed en zijn leven. En Hij zeide tot de rijke ongeling: "Geef al wat ge hebt aan de armen, en dan zult gij een schat in de hemel hebben" en waarlik rijk zijn.

II. *Een woord van toepassng.*

Welke toepassing moeten wij maken op deze boodschap des Heren?

Ik vrees dat velen dit woord volstrekt niet geloven. Hun geloof is dit, als zij tien shillings of een pond sterling aan de kerk en de armen hebben gegeven dan zijn zij het kwijt en zullen het nooit weer zien; en daarom geven zij zo min als mogelik is.—Maar ik vraag u: Wie zijn wij om te twijfelen aan wat God zegt, of om God tot een leugenaar te maken door ons gedrag? Niemand zal het wagen om met zijn mond te zeggen: Het is een leugen dat het zaliger is om te geven dan te ontvangen; maar velen zeggen het met hun daden en met hun gesloten hand en beurs. En daden spreken sterker dan woorden. Vriend, ik bid u maak God toch niet tot een leugenaar; maar geloof dat het zaliger is om te geven dan te ontvangen.

Ga toch niet bedroefd weg gelijk de rijke jongeling van de Bijbel, waar de Here u vraagt om te geven aan zijn kerk en armen; maar draag mildelik bij en gij zult ondervinden de waarheid van Gods woord: Het is zaliger te geven dan te ontvangen. Er zijn mensen en gemeenten die veel geven, en zijn zij rijker dan anderen, indien al niet aan geld en goed, dan toch aan genade en geluk.

Voor enige tijd kreeg ik een gedrukt verslag in handen van wat één gemeente in Transvaal aan kerk en liefdadige inrichtingen heeft gegeven in één jaar, en het was meer dan acht honderd ponden sterling. En dat was behalve al wat zij gegeven heeft voor eigen onderhoud.

Van een ander gemeente, die slechts elf honderd lidmaten heeft lees ik dat zij in de tijd van vijftien maanden dertienhonderd ponden heeft gegeven voor de zending. En ik mag u de verzekering geven dat die gemeenten niet armer zijn geworden, maar dat zij de ondervinding hebben: Geef en u zal gegeven worden.

En nu, wie zijn de mensen die vandaag zo arm zijn, dat zij door de kerk onderhouden moeten worden? Zijn het niet de mensen die nooit iets hadden voor kerk en armen? Ik zeg dit niet van allen, want er zijn uitzonderingen; maar van velen moeten wij zeggen dat het hun gaat zoals met de man die slechts één talent heeft ontvangen, en die dat ook nog verloren heeft, omdat hij Gode niet heeft gegeven, dat Gods is.

Er is waarschijnlik geen zonde, die meer algemeen is dan God niet te geven wat Hem toekomt; en geen zonde die minder beleden wordt dan deze.

Er is geen maatschappij zo algemeen in schuld gedompeld als de maatschappij des Heren, de kristelike kerk. En dit is een schande.

Lezer, Gij hebt een God, die nooit met geslotene handen tot u komt, houdt dan toch uw handen niet gesloten voor Hem. Draagt mildelik bij voor kerk en armen en geef uzelven aan de Here.

Brengt wat gij geven wilt. Laat de Diaken niet toe om bij u te komen bedelen. Israel had duizende levieten, maar wij lezen niet dat één van hen moest rondgaan om te bedelen. Brengt dan Gode dat Gods is en ondervindt de waarheid van Gods woord: Het is zaliger te geven dan te ontvangen.

C. W. d. T.

MEER ARBEIDERS.

Matth. 9: 38.

Wij lezen, dat de Heere Jezus op reis was door de steden van Israel om overal het Evangelie des Koninkrijks te verkondigen en dat hij overal in aanraking kwam met de ellende, die er heerschte onder het volk, een ellende, die steeds grooter scheen te worden, en waartegen Jezus niet opgewassen scheen.

Waar hij ook kwam, brachten zij tot Hem de zieken en geraakten, de blinden, dooven, kreupelen en verminkten, en Hij genas hen allen; maar ook juist daardoor werd er meer ellende openbaar, want door het gerucht van Zijn wonderlijke kracht werden de menschen aangemoedigd, hun kwalen ook aan Hem te openbaren, en hun kranken te brengen tot Hem, in de hoop, dat Hij een raad zou weten en helpen zou. En Jezus zag nog meer dan de menschen hem vertelden, want de uiterlijke kalmte, kon voor Hem de onrust der ziel niet verbergen en de rijkdom en grootheid waren voor Hem geen bewijzen van diep innerlijk geluk. En zoo schijnt het, dat hoe meer Hij helpt en geneest, des te meer ellende komt er, of ten minste wordt er openbaar.

Jezus wil niet alleen de krankheid van het lichaam genezen, zijn eerste doel is, de menschen terug te brengen tot God en daarom tracht Hij door Zijn prediking en onderwijs de menschen te brengen in de rechte verhouding tot God en daardoor te verlossen van de zonde; daarom kan Hij even goed zeggen, "uwe zonden zijn u vergeven" als "sta op en wandel".

Zoo toont ons dit gedeelte, het teedere hart van den Heere Jezus, die zich ontfermt, en niet verwijt, niet zich met afschuw afwendt van zooveel slechtheid en lijden, maar de krankheden van anderen op zich neemt.

En als Hij nu die schare overziet, die Hem volgt, omdat zij teekenen en wonderen gezien hebben, dan ziet Hij hoe vermoeid en verstrooid zij zijn.

Vermoeid zijn zij, door de onderdrukking der Romeinen, door de belastingen, die de tollenaars hun af-

persen, door de bepalingen en inzettingen der priesters en schriftgeleerden, die zij onmogelijk kunnen nakomen, en die zwaar zijn om te dragen. Er is een vermoeidheid naar lichaam en ziel en geen lust om te leven, omdat men geen hoop meer heeft.

Verstrooid zijn de menschen, niet alleen in politieke en godsdienstige secten, maar doordat zij volgen elk een die zich voordoet als een profeet of een volksleider en die naderhand zijn volgelingen teleurstelt, als het openbaar wordt, dat hij een valsche Messias geweest is. Als schapen zonder herder ziet Hij hen aan, omdat de blinde leidslieden hen verkeerd leiden en de kudde verloren gaat. Zij hebben zich blind gestaard op de bepalingen der wet en verstaan niet de barmhartigheid en de liefde, die God vraagt.

En daarom krijgt Hij het gevoel, dat de oogst groot is, zoo ontzachlijk groot, dat er nooit genoeg arbeiders zijn om die in te zamelen. Hij staat zoo alleen en zijn helpers zijn zoo weinige.

Wat beteekenen die twaalf apostelen, die zoo zwak; zoo vreesachtig, zoo ongeestelijk zijn; wat heeft hij aan die duizenden, die hem voor een tijd volgen en terstond geërgerd worden?

Daar is maar een uitkomst: "Bidt dan den Heere des oogstes, dat Hij arbeiders in Zijnen oogst uitstoote", anders gaat de oogst verloren, anders zal de geheele kudde vergaan.

Als de Heere Jezus vandaag de menschen kon overzien, zoals Hij toen Zijn eigen volk beschouwde, zou Hij dan niet weer hetzelfde oordeel uitspreken? Vermoeid, verstrooid, als schapen van den herder! Zijn wij niet allen vermoeid van het vechten en strijden, vermoeid van de gruwelen van den vreeselijksten oorlog, die ooit op aarde gewoed heeft, vermoeid van het zoeken en zwoegen naar aardsche schatten, vermoeid ook van het denken over vraagstukken, waarop wij geen antwoord kunnen vinden. Het is niet alleen een vermoeidheid naar het lichaam, onze ziel is moe. Wat wij lezen in de koeranten, in de tijdschriften en boeken spreekt van dien geest, die geen kracht meer heeft, zelfs de jongen zijn moede en mat geworden en de jongelingen zijn gevallen. Waar is de forsche, eenvoudige gezonde kracht, die kan zingen en jubelen van louter vreugde?

Al is de wereld door de snelle middelen van vervoer zoo klein geworden, dat iedereen alles weet, ook wat aan de andere zijde der aarde gebeurt, toch zijn de menschen verstooid, in vijandelijke legers verdeeld, en tegen elkaar opgezet, zoodat de liefde verkoud is, omdat de ongerechtigheid vermenigvuldigd is. De zonde heeft ons verstrooid, en als een bende wilde honden hebben onze zonden ons uit elkaar gejaagd, en ieder volgt zijn eigen booze lust. Er is haat en zelfzucht, waar de liefde moest samen binden, en zoo zijn de menschen nu ook als schapen zonder herder. Zij hooren niet meer de stem van den Goeden Herder en iedereen wil zijn eigen herder wezen, en zooals het gaat met schapen zonder herder, de een gaat waar het gras zoo mooi zacht lijkt en zakt weg in het moeras van de onzedelijkheid, een ander wordt verleid door de glinsterende schijn van het goud en gaat verloren door de begeerlijkheid van den rijkdom, nog een ander wordt gevangen door de wolven van dronkenschap en hebzucht. De menschen vergaan op allerlei wijze, de gevangenissen, de krankzinnigengestichten, de tuchtscholen zijn overvol, en als er iemand opstaat, die hard roept, en zichzelf prijst en een nieuwe vreemde leer verkondigt, trekt hij eenige verdwaalde schapen achter zich aan en verschrikt er andere, die nog verder wegdwalen.

Maa rde Goede Herder, de Kenner der harten, weet, dat er onder de menschen van dezen tijd een oogst is, die rijp is, om ingezameld te worden, als er maar arbeiders zijn van de recht soort, die door den Heer des oogstes zijn uitgezocht en uitgestooten in Zijn oogst.

Zoo komt ook tot ons dit woord: "Bidt gij den Heer des oogstes dat hij arbeiders in zijn oogst uitstootte."

Bidt. Doen wij dat? O er wordt zooveel kwaad gesproken van bidden. Omdat iemand in het publiek een fout maakt in zijn gebed, zegt iemand anders: "Nu zal ik nooit weer bidden." Bidden wordt veel te veel beschouwd als iets, dat alleen goed is voor kleine kinderen en afgeleefde oude menschen. Men is te spoedig tevreden om te leven zonder gebed.

De Heere zegt hier, dat wij moeten bidden, maar om te kunnen bidden is er liefde noodig; liefde, die de

nooden kent en verstaat en die draagt op het hart. Omdat wij geen liefde hebben, en ons niet bekommeren om de nooden van anderen, kunnen wij ook niet bidden, voor anderen niet en daarom ook voor ons zelven niet.

En wat zijn nu de nooden van onze medemenschen, van ons volk, van onze kerk?

Er zijn vele nooden, stoffelijke en geestelijke, tijdelijke en eeuwige, persoonlijke en gemeenschappelijke, maar al die nooden kunnen vervuld worden, als er arbeiders zijn, mannen en vrouwen door God bezield en uitgezonden, die het Evangelie des Koninkrijks willen verkondigen door woord en daad en het leven van den Heere Jezus in praktijk willen brengen en de nooden kennen en voor God brengen in het gebed.

Arbeiders, meer arbeiders hebben wij noodig, niet zoo maar de eerste de beste, maar getrouwe, ijverige, bezielde menschen. Arbeiders, die zichzelven willen opofferen terwille van het Koninkrijk Gods.

Wij hebben zulke getrouwe diakens noodig in onze kerk, mannen met een bewogen hart, die weten de armen te troosten; ook ouderlingen, niet die de voorgestoelten liefhebben, maar die onderwezen zijn in Gods woord en die schatten van geesteijke ervaring hebben, waaruit zij kunnen putten en de gemeente onderwijzen; ook predikanten, die als herders de gemeente kunnen weiden en het Evangelie prediken en de Sacramenten bedienen en de verstrooide schapen samenbrengen.

Wij hebben nu in onze kerk 31 gemeenten en slechts 14 predikanten die onmogelijk al het werk naar behooren kunnen doen, en wij erkennen allen, dat wij meer arbeiders noodig hebben. Sommige predikanten hebben zooveel werk, dat zij niets kunnen doen zooals het gedaan moest worden en de gewilligen moeten maar altijd de lasten dragen.

Als wij meer arbeiders hadden om de moeilijke en talrijke gemeenten aan den Witwatersrand te bewerken, zou er ook meer zegen en meer vooruitgang zijn; als er meer arbeiders waren om te helpen met de Hervormer, zou dit officiële kerkblad uitgebreid en meer aantrekkelijk gemaakt kunnen worden als er meer arbeiders waren in onze Zondagscholen, konden de kinderen beter onder-

wezen worden en grondiger bekend gemaakt met de leer van onze kerk en het Evangelie; als er meer arbeiders waren, kon de kerk uitgebreid worden en zou er gelegenheid zijn om aan de uitgeweken broeders in Oost en West Afrika het Evangelie en de Sacramenten te bedienen en behoefden wij niet telkens Humpata, Britsch en Duitsch Oost Afrika teleur te stellen als zij roepen: "Kom over en help ons." Waar krijgen wij meer arbeiders? Beroepen, van buiten invoeren? Van Holland ten overkomen? Ja, in enkele gevallen zal dit misschien goed werken? Uit de andere Zuidafrikaanse kerken beroepen? Dit is ook niet altijd wenschelijk. Ouderlingen en diakenen moeten wij in ieder geval uit ons eigen midden krijgen—en predikanten moesten ook uit onze eigen kring voortkomen.

Hebt gij er ooit aan gedacht, dat God tot u zou kunnen zeggen: "Maar gij, gij die vraagt om meer arbeiders, wat staat gij den heelen dag ledig op de markt? Waarom zit gij stil en doet niets? Gij zijt ook een arbeider. Ga gij ook heen in den wijngaard en werk."

God heeft een arbeider noodig om de kinderen te onderwijzen, gij kunt dat doen. Sta dan op en werk, en er zal een arbeider meer zijn in den wijngaard. God heeft iemand noodig om te helpen met de administratie, met correspondentie, schrijfwerk voor de kerk, om de handen van den leeraar te verlichten. Gij kunt dat doen. Ga heen in den wijngaard; er is nog een arbeider gewonnen.

God vraagt om geld om zijn koninkrijk te doen komen, gij hebt geld, geef het en laat uw geld zijn een arbeider in den wijngaard des Heeren.

Zoo kan iedereen iets doen en o, als wij allen wilden arbeiders zijn, wat een verschil zou dit maken in de gemeente!

Lezer, vraag eens u zelf af of gij een arbeider zijt, en of gij er een kunt worden, vraag eens wat gij reeds gedaan hebt en of gij al iets gedaan hebt in den grooten oogst, die ingezameld moet worden. Vraag eens of gij reeds voldoende gedaan hebt, en niet nog veel meer kunt doen voor uwen God en voor uwe medemenschen. Heelaas zoovelen doen niets en hinderen nog degenen,

die iets willen doen. Begin nu eens zelf en doe maar iets, al is het og zoo weinig, maar bid, als gij de nood onzer kerk kent en op uw hart draagt, dat God u mag gebruiken om een arbeider te zijn in Zijn wijngaard, en help met uwe macht, wat uwe hand vindt om te doen. Bid zoor uzelf en voor uwe mede-arbeiders, opdat Gods Koninkrijk Kome.

L. E. BRANDT.

Johannesburg,
4 November 1916.

HET LIDMAAT WORDEN OP JEUGDIGEN LEEFTIJD.

1. *De wensch der gemeente.*

De lidmaten behooren te weten, wat zij hebben te doen als lidmaten. De jonge menschen, die lidmaat worden, kunnen dat nooit weten, of zij zijn bij hun volle verstand lidmaat geworden en geheel vrijwillig. Dan weten zij wat zij doen en daar is een begeerte voor. Heeft iemand een begeerte om lidmaat te worden en is hij toch nog onbekend met wat hij gaat doen? weet hij het niet goed? is hij niet bij zijn volle verstand? Dan heeft zoo iemand geen zonde gedaan, want wat hij heeft gedaan, is niet slecht. In dit geval is ook de gemeente, die hem geheel vrij gelaten heeft of hij wil lidmaat worden, ook onschuldig. Heel dikwijls vindt de kerkeraad uit, dat dit met de gewilligen het geval is. En het mondstuk van de gemeente, de kerkeraad, heeft dan tot taak om uit te leggen, welke belijdenis gevraagd wordt en wat de gevolgen er van zijn.

Hoe beter dus voor het onderwijs gezorgd wordt—een of twee jaren voorbereiding na een trouw bezoek van de Zondagschool en kort voor aanneming, indien mogelijk, 14 dagen catechisatie bij den leeraar—en niet te vergeten een onvergetelijk goed voorbeeld van de leermeesters zijn de onmisbare voorwaarde voor de wensch der gemeente: een werkelijke aannemingsplechtigheid.

Niettegenstanade al deze menschelijke voorzorgen zijn nog mogelijk: een valsche belofte en een belijdenis zonder geloof des harten. De gemeente kan alleen waarschuwen, want deze groote dwaasheden blijven niet ongestraft.

2. *Wat denkt de hedendaagsche jeugd van de "heilige ure?"*

Wijding en innerlijke verheffing van de jonge lidmaten worden dikwijls gemist. De oorzaken zijn boven aangegeven: gedwongen geworden, te onbekend

met de beteekenis van aannemen, en vooral—een slecht voorbeeld bij de oude lidmaten. Wij zien bij de jonge menschen : onverschilligheid of zieleangst. Vormen en gebruiken, hoe eerwaardig overigens, zullen dan geen goed kunnen doen. De overlevering helpt in dit geval niet. De gewoonten der vaderen zal het godsdienstig leven bij onverschilligheid of zieleangst schaden in vele gevallen. Alle tijden hebben niet hetzelfde gedacht over "aanneming." Er zijn verschillende opvattingen daarover.

3. *Wat kan en moet de "heilige ure", dan voor onze jonge menschen zijn?*

Geen opgedrongen geloofsbelijdenis. Het godsdienstig gevoel vreest geen twijfel in den beginne. Eerlijke twijfel zal eerder het vast geloof leiden, dan een opgedrongen geloof tot waar geloof. Alleen de beteekenis der vragen uit de geschiedenis te verklaren of de letterlijke betekenis te vertroebelen zullen niet meewerken tot het doen van eerlijke belijdenis. Halfheid en onwaarachtigheid zullen de gevolgen zijn. En dit zal de ernstige kinderen en ouders bedroeven. Laat ons niet vergeten, dat de gemeente in die "heilige ure" ook onder den indruk is. Het is immers een besluit door jonge menschen ongedwongen genomen, een hoogtepunt voor de godsdienstige opvoeding, die zeker hier niet mag eindigen. De gemeente neemt die jonge lidmaten in haar midden op niet zonder opzien. Het is voor ieder een persoonlijke zaak. Een afzonderlijke spreuk voor ieder kind heeft groote beteekenis. Het zal treffen. In huis is er zoo iets als een belijdenisfeest. De blijdschap en de ernst van het oogenblik wordt door de viering van dezen dag verdiept. En de laatste handeling, behoorende bij de aanneming, moet den volgenden dag de Avondmaalsviering zijn.

P. v. D.

SAMUEL.

Den lezer van den Bijbel, die ook nog andere boeken leest ,is het niet onbekend, dat in de heilige Schrift de zaken worden beschreven, zooals ze zijn. De zonde wordt niet mooi gemaakt, de zondaar niet verschoond. Of de zondaar is een bedelaar, dan wel een Koning, dit doet er niet toe, indien de een of de ander zondigt, zij worden beide genoemd, ongehoorzamen, onrechtvaardigen. Zoo is het met personen, zoo is het ook met de maatschappelijke, huiselijke en persoonlijke omstandigheden des levens.

Op de eerste bladzijden der H. Schrift wordt het niet uitdrukkelik gezegd, maar uit hetgeen daar wordt medegedeeld, blijkt het duidelijk, dat God de Schepper van hemel en aarde gewild heeft, dat één man, ééne vrouw en ééne vrouw, één man zal toebehooren. In de Wet van Mozes evenwel wordt veelwijverij niet rechtstreeks verboden, wat wel met overspel en hoererij het geval is.

De ellende, die de veelwijverij in het Oosten werkt en gewerkt heeft, wordt ons duidelijk voor oogen gesteld. Twist en tweedracht wordt door deze gewoonte gebracht in het huiselijk leven, zooals duidelijk blijkt, in de geschiedenis van Abraham, Jacob, Gideon, David, Salomo en ook van Samuel.

Deze toch was de zoon van Hanna, de onvruchtbare, maar geliefde ééne van de twee vrouwen van Elkana, een man uit het gebergte Ephraim, waarschijnlik van priesterlijke of Levitische afkomst. De andere vrouw van dezen man Pennina tergde Hannah aanhoudend, omdat zij kinderloos was en bleef. Kinderloosheid toch werd beschouwd in Israel als een vloek, zooals duidelijk is uit het woord van Rachel tot Jacob : Geef mij kinderen, zoo niet, ben ik dood! (Genesis 30 : 1); het hebben van vele kinderen daarentegen werd gerekend een zegen te zijn o.a. : de kinderen zijn een erfdeel des Heeren (Psalm 127 : 3).

Met haar nood gaat Hannah tot haar God. Zij twist niet met haar man, zooals Rachel; zij twist ook niet met Pennina of tracht Elkana van haar te vervreemden, neen, als zij met hem naar een der groote feesten gaat die toen nog te Silo, een stad in Ephrain, gevierd werden, gaat zij alleen naar de tent om te bidden. Welk een voorbeeld van Godsvertrouwen is zij voor velen in onze dagen: hoe heeft deze vrouw weten te bidden. Luisteren wij naar hetgeen zij zegt:

"Heere der heirscharen, zoo Gij eenmaal de ellende uwer dienstmaagd aanziet, en mijner gedenkt, en niet vergeet uwe dienstmaagd, maar geeft aan Uwe dienstmaagd een mannelijk zaad, zoo zal ik dat den Heere geven al de dagen zijns levens, en er zal geen scheermes op zijn hoofd komen (hij zal een Naziraeer Gods, een den Heere gewijde zijn).

Zoo bidt zij bij de tent der samenkomst.

Maar als zij nu doorgaat met bidden, ziet haar Eli de priester: hij merkt op, dat zij haar mond beweegt en denkend dat zij dronken is, zegt hij: "Hoe lang zult gij u dronken aanstellen? doe uwen wijn van u."

Welk een bittere teleurstelling voor die arme vrouw! De priester des Heeren, die heilige man, wiens taak het is te troosten de bedrukte, bedroefde, houdt haar voor dronken en bestraft haar.

Misschien vraagt iemand, maar hoe is 't mogelijk, dat Eli kan denken, dat zij dronken is. Was dan dronkenschap der vrouwen bij Israël een gewoonte?

Neen, dronkenschap der vrouw is in Israel, evenmin als bij ons en bijna overal, een gewoonte, geen regel, maar uit zondering. Maar wij moeten niet vergeten, dat het volk Israel na den laatsten Richter, na Simson in afgoderij was vervallen, en deze zonde brengt ook zedelijke overtredingen, zooals dronkenschap en hoererij met zich. Daarom is het dan ook zoo te betreuren als een volk afwijkt van zijn godsdienst, welke overtreding van de laatste tafel der Wet met zich brengt, gelijk wij dit ook in onze dagen kunnen zien. Het is ook niet ten onrechte, dat Gods kinderen in deze dagen waarschuwen tegen het verlaten aan God en het verzuimen van den godsdienst, omdat zij voor verval en zedelijke achteruitgang van hun volk vreezen.

Met vrijmoedigheid kan Hannah verklaren, dat zij niet dronken is en dit geeft haar ook aanleiding om de oorzaak van hare droefheid te openbaren aan Eli. Deze dit hoorende verandert terstond van gedachte en zegt tot haar: "Ga heen in vrede: de God Israels zal u uwe bede geven, die gij van Hem gebeden hebt."

Door dit woord des priesters getroost, gaat Hanna naar huis, droogt hare tranen, en wacht op de vervulling dezer belofte. Zij wordt niet teleurgesteld! "God heeft gemerkt op de stem haars gebeds en hare wensch haar gegeven. (Psalm 68: 19, 20). Ter gezette tijd krijgt zij een zoon, dien zij noemt Samuel, want, zegt zij, ik heb hem van den Heere gebeden.

Hoe weldadig doet ons deze dankbaarheid van Hanna aan. Zij geeft haar eerstgeboren een beteekenis volle naam en niet zooals zoo velen van onze dagen, in navolging van de gewoonte der vreemdelingen, één zonder beteekenis. Deze moeder is dankbaar voor de gebeds-verhooring. En als zij dan nog twee zonen krijgt en twee dochters, dan klaagt zij niet, zooals zoovelen nu doen. Voor haar en haar man zijn kinderen "een zegen des Heeren".

In de eerste jaren na de geboorte van haar zoon, gaat Hanna niet op naar het feest te Silo. Zij wil eerst haar zoon groot maken, dien zij getrouw aan de gelofte in haar gebed gedaan, aan de Heere gegeven heeft. Als zij hem eindelijk groot heeft, warschijnlijk na twee of drie jaar, brengt zij hem tot den priester, aan wien zij zich bekend maakt als de vrouw, die bij hem stond om te bidden om een zoon, en geeft hem den priester over, om hem op te voeden bij de tent der samenkomst, als een priester des Heeren.

Van de eerste jaren van Samuel's leven hooren wij niet veel. De H. Schrift verdicht geen wonderverhalen van de groote mannen, die zij reeds in hun jeugd zouden hebben gedaan. Met enkele woorden leeren wij, dat Samuel vroeg den Heere diende (1 Samuel 2: 11), en dat hij als jongeling groot en aangenaam werd bij den Heere en ook bij de menschen. Dit is voor hem een zeer vereerend getuigenis want in het huis van Eli zag hij niet veel van vroomheid en godsvrucht. Integendeel, de zonen van Eli, waren niet alleen goddeloos,

maar ook in zonde afschuwelijke menschen. Zij misbruikten hun waardigheid om schandelijke daden uit te voeren en deden gelijk de priesters der afgoden deden met de heilige vrouwen, die eigenlijk tot den dienst des Heeren waren afgezonderd. In hun wangedrag zien we duidelijk, dat genade geen erfgoed is, en dat ook zelfs de zonen van priesters volstrekt niet altijd moeten worden geacht, als noodzakelijk te wandelen in de voetstappen hunner vaders. Eli was als priester getrouw geweest in zijne bediening en zoo was hij richter geworden: zijne zonen waren ontrouw en stierven dan ook in de kracht van hun leven. (Samuel 4: 11).

In Samuel zien we een duidelijk bewijs, hoe God zijne uitverkorenen kan bewaren en bewaart, ook te midden van een goddelooze en zondige omgeving. Immers dat deze zoon van Hannah rein en onbezoedeld bleef is niet te danken aan zijn eigen kracht, ook zijn hart was argistig, maar aan de bewarende genade des Heeren, die in alles het gebed der moeder heeft gehoord.

Dat Samuel in de oogen des Heeren een uitverkoren vat was en bestemd tot groote dingen, zien wij duidelijk uit het nachtgezicht, dat ons verhaald wordt. In dit gezicht toch gebruikte God hem, om aan Eli, zijn pleegvader den val van zijn huis aan te zeggen. Dat was een zeer zware taak voor dien jongeling, maar berekend ook om hem te beproeven of hij in alles den wil van zijn God bereid was te doen. Was het o, zoo zwaar voor hem, om aan Eli te zeggen, wat God hem had geopenbaard, er was voor hem geen andere uitweg dan om gehoorzaam te zijn aan die roepstem, of te zwijgen, maar dan ook daardoor te blijken onbekwaam te zijn voor de dood God hem toegedachte roeping. Dat Samuel Gode gehoorzaamde, en Eli niets verbergde van wat hem was geopenbaard, zelfs niet deze geduchte veroordeeling van den vader: "gij hebt ze niet eens zuu· aangezien", bewijst dat hij èn nu èn later geen andere lust zou hebben, dan de bevelen des Heeren te onderhouden. Wie dat kan doen en doet, zonder aanzien des persoons, is een groot man, en waardig een hooge plaats in te nemen in het Koningrijk Gods.

Wat Samuel aan Eli openbaart wordt volkomen

waar. De oude priester had zijne zonen meer lief gehad dan zijn God: zij hadden Hem niet geëerd, werden dus door God ook niet geëerd: zij hadden Hem gesmaad in het offer, bij het heiligdom, in hun werk—God versmaade hen. Op één dag vielen zij en met hen hun oude vader.

Samuel wordt nu Richter in Eli's plaats. Hoe lang hij Richter geweest is, wordt niet gezegd. Alleenlijk deelt de Schrift ons mede: Samuel nu richtte Israel al de dagen zijns levens. Wat hij in dien tijd gedaan heeft, daarvan weten we niet veel. Hij heeft te Mizpa de Filistijnen, die Israel twintig jaren lang verdrukten, verslagen en alzoo zijn volk bevrijd: als Richter trok hij van jaar tot jaar rond om te richten, en ook heeft hij profeten-scholen opgericht.

Ofschoon er ons niet veel van Samuels werk als Richter wordt bericht, kunnen we toch wel iets leeren omtrent zijn arbeid. Daarvoor is 't noodig, dat wij nagaan hoe de toestand van zijn volk was bij zijn optreden.

Schitterend was de godsdienstige en zedelijke toestand zeker niet, evenmin de politieke en maatschappelijke.

Op politiek gebied was Israel, onderling verdeeld, meest onderworpen aan de Philistijnen, die roovend, plunderend en brandend beletten, dat Israel in rust en vrede zich kon ontwikkelen. Het volk werd arm gehouden en de Philistijnen zorgden er wel voor, dat geen kunst, geen handenarbeid door Israel kon worden beoefend. Er was tot zelfs in Saul's dagen geen smid in het gansche land. Israel mocht toch eens zelfs wapenen gaan maken, en zich van der Philistijnenjuk vrij vechten (1 Samuel 13: 19—21). Zoo zuchtte Israel onder het zware juk der buren die zij, ongehoorzaam aan Gods bevel, bij de verovering van Kanaan niet hadden verjaagd.

Dat de godsdienstige en zedelijke toestand, tengevolge van deze treurige maatschappelike wanorde ook leed, is hem te verstaan. Een overwonnen, een geknecht volk neemt maar al te gemakkelijk, ook al verzetten de besten zich er tegen, de zeden, de gewoonten, den godsdienst der overwinnaars aan. Zoo deed

ook Israel en gevolg daarvan was, dat ook de afgoderij toenam, de dienst des Heeren verwaarloosd en allerlei onzedelijkheid openlijk bedreven werd. De ongerechtigheden, de gruwelen, die ons in de laatste hoofdstukken van het boek der Richteren verhaald worden, de zonden van de zonen van Eli, zijn daarvoor overvloedig bewijs.

Dat Samuel nu zich van deze zonden rein heeft bewaard; dat hij onomkoopbaar was, en in zijne overwinningen niet zich zelven prees, maar Gode de eer gaf; dat hij vrijmoedig zoowel Eli den priester, als Saul den koning, de waarheid Gods bracht en niets verborg voor hen, ook niet de zwaarste straf, het vreeselijkste oordeel, is wel een zeker kenmerk, dat hij was een Naziraner Gods, een den Heere toegewijde man.

De eerste profeet was hij wel niet. Het profetisme is een eigenaradig, godsdienstig verschijnsel in Israel, dat wij bij andere kultuurvolken der ouden niet vinden wel bij andere Semieten. De profeten handelen en spreken dikwijls tengevolge van droomen, gezichten in een soort van geestelijke opwinding, die bij de Oostersche volken meer voorkomt, dan in 't Westen, omdat de eersten meer gevoelsmenschen zijn en een dieper innerlijk leven hebben. Maar hoewel het profetisme verwant kan zijn aan dat godsdienstig gevoelsleven der oudheid, bij Israel is het toch nog iets anders. De profeten zijn altijd gerekend mannen Gods te zijn, die Gods woor dspraken, Zijne oordeelen verkondigden, Zijne zegeningen bekend maakten. Dit heeft Samuel ook gedaan, maar hij deed meer. Hij richtte profeten scholen op, d.w.z. hij bracht de profeten, of jonge mannen die daarvoor werden opgeleid, in woningen bijeen, evenals b.v. in later dagen in de Roomsche Kerk, mannen en vrouwen in kloosters bijeengebracht werden, om voor den Heer te leven. Door dit te doen, gaf Samuel een vasten vorm aan dat profetisme, dat als het ware de godsdienst van Israel heeft gevormd. Immers het grondbeginsel van de profeten is Samuel's woord: Zie, gehoorzamen is beter dan slachtoffer, opmerken, (luisteren naar, acht geven op), dan het vette der rammen (Jesaja 1 : 10—18, Jeremia 6 : 20). Uit dit profetisme heeft zich dan ook later de meer innige en

innerlijke vorm van godsvereering ontwikkeld: door dit profetisme is Israel de grondlegger geworden van het protestantisme, dat ook niet in uiterlijke vormen en plechtigheden, maar in de innerlijke gezindheid des harten, de godsdienst vindt, zooals die ook door Christus is geleerd en beleefd.

Nog op een ding moeten wij wijzen en wel hierop, dat Samuel zonder het te willen, de wegbereider is geweest voor het Israelitisch koningschap. Het groote verschil tusschen hem en de vroegere Richters was, dat zij alleen maar invloed hadden in enkele stammen, terwijl Samuel geheel het volk van Israel heeft gericht. Wel was de tijd daarvoor langzamerhand rijp geworden, maar een krachtige persoonlijkheid was noodig, om dit het volk te doen gevoelen. Die persoonlijkheid was Samuel. Dit is tegelijkertijd ook in zijn leven het meest droevige. Hij bereidt iets voor, wat hij zelf niet wil: moet uitvoeren, wat hij zelf afkeurt. Immers als Israel een koning vraagt, verzet Samuel zich tegen die begeerte: zij is in zijn oog "God verwerpen," en als hij toch een Koning het volk geeft, dan doet hij dat weer in gehoorzaamheid aan God, die hem zegt: "Hoor naar de stem des volks." Hierdoor toont Samuel zich een groot man te zijn, die eigen inzicht laat varen voor de duidelijke aanwijzigingen van den wil Gods. Dit vinden wij bij hem weer in de geschiedenis van de zalving van David, die h ij niet verkiest als koning, maar dien de Heere hem aanwijst.

Groot is ook deze profeet, als de eerste koning Saul een mislukking blijkt te zijn. Hoe teleurstellend was dit voor Samuel. Hoeveel reden had hij niet om tot Israel te zeggen: gij wildet een koning hebben: ik heb u een gezalfd en zie hij is niet de rechte man geweest. Laat nu die begeerte naar een koning varen. Toch handelt hij zoo niet, als God hem aankondigt, dat Saul is verworpen, en hem zegt daarover niet te moeten treuren; dan maakt hij wel eenig bezwaar om een ander te zalven (Eamuel 16 : 1, 2), maar ook nu overwint hij eigen wil en zin, en gaat naar Bethlehem om David in Saul's plaats te zalven. Dat is weer een bewijs van ware grootheid.

Geen wonder, dat we lezen (1 Samuel 25 : 1). "En

Samuel stierf, en gansch Israel vergaderde zich en zij bedreven rouw over hem."

Het zijn alleen de groote mannen van wie dit gezegd wordt, ook in de Schrift.

V. B.

DIE TWEDE VRIJHEIDS-OORLOG.

(1898—1902).

Die awendson sink bloed-rooi neder
oor vlaktes swart in rook gehuld:
als vuurpilare, maar veel breder,
klim rook, als tregters, oor die bult,
waar agter lê die plaas aan brande,
die huis verwoes, in vuur die lande,
die vee vermink, deur sawel-kap...
En op die puin sit kind en moeder
sig self bevole aan die Hoeder,
wat waak, waar wreedaards 't al vertrap...

En voorwaarts trek die geel-geel touw,
als springhaan swerms oor die land—
En mens en dier en boom krij knouwe
deur wrede en God-vergete hand...
Gelijk vir eeuwe hér geleë
Jerusalem, in rouw en weeë,
die hande strek tot God omhoog,
en smekend bidde: "Spaar o Koning,
uw volk, uw land, uw tempel-woning,
skoon skuldig, dierbaar in uw oog"—

So stijg, als pleitend smeekgebede,
een stem uit elke kop en rand.
Ja, elke graspol roep om vrede,
om voortbestaan volk en land!
Maar vreeslik is 't gedreun daar onder,
die antwoord Gods kanon-gedonder,
waar vuurtong 't al verterend lek—
Die blom van Afrikaanse sone
gee aan die grassies bloed tot krone,
waar bloed die grond deurweek, deurtrek!

En vér teen al die hemelwinde,
in eiland ruw, of dorre veld,
is daar 'n eensaam graf te vinde,
die doodsbed van so menig held...
So vele rus in ruwe rotse,
waarteen die golwe immer' klotse,
en waar die denne 'n dodesang
des awends oor die graf laat hore—
'n ouë kerk-klok in die kore
sijn tone mengend, ure lang...

En wie sal melde al die smarte,
deurstrede in die vrouwe-kamp,
waar moeders met gebroke harte
die sterwend kindjie bij die lamp
in doekies wind vir ingewande
der aard—waar eigen magies brande
van honger, toen in uwe nog?...
Hoe menig kindjie, eens so dartel,
is daar vermoord, en dood gemartel.
en word van daag beweend, gesog!

Ai mij, had ek die silwer trane,
ek sou se pleng bij 't kindergraf,
waar s'als veel bloeiende rosieslane
in knoppies is gesnede af...
Sie, vreemdeling, die witte stede
van graffies, rustend so in vrede,
als wit-wol skapies langs die weg—
ontbloot uw hoofd, dit staan deur tijde
als monumente van ons lijde
vir Onafhanklikheid en Reg!

J. KüHN.

Zwartruggens, 20/11/1916.

"DIE MÔRE."

(Hierdie gediggie is geskrewe op Unie-dag, 31 Mei 1910, als 'n herinnering aan die grote dag in onse Geskiedenis, met al die mooie en sommige tot dusver onvervulde, profesieë, en was in "Die Brandwag" van daardie jaar geplaas. Maar aangesien dit vir die skrijwer aangenaam is om dit nogeens oor te lees, vertrouw hij, dat dit ook vir een of ander leser van ons almanak 'n biekie genoege mag breng, waarom hij dit weer naar die pers stuur).

Breek, breek, breek, o Lig, deur uw silwer gordijne,
als Hoop deur die Nag van droefheid en rouw,
en trek met uw rooi-rooie vingers die lijne,
waarlangs straks die Dag-vors sijn segetog hou.
Ah, so lang was die nag,
waar die wagters in wag,
uitsiend naar die Koms van die Suid'like môre!

O, menige graf 's in die skeemring gedolwe
der vaal-grijse môre, vóór 'n son het verskeen,
en menige traan het gedrup in die golwe
der see, deur die moeders in aansijn geween.
En hoe menige hart
is gefolterd deur smart,
en reeds in die lang-swarte doodsnag gebroke!

En bang was ons hart vir die lig van die morge,
waarin ons die werk van die nag sal aanskouw—
Ja, bang, vir ons lijde, ons graftes, ons sorge,
als die moet geteld, met die dade verbrouw.
Maar die lig het gekom,
en ons kijk angstig om
naar d'eensame graftes van Kruger en andre.

Nou berg ons ons dode in d'ijskouë woning,
die graf, waar ons roem en ons glorie in rus,
en trek, als die Gothe, met Teja tot Koning,
vér weg, naar ons Thule, 'n vreedsamer kus.
En al drâ ons met smart
nog ons lamfer-doek swart
ons lag tog met trane teen die lig van die môre.

Breek, breek, dan, o Lig, deur uw silwer gordijne,
en straal op ons pad naar die land van ons vreug,
en mag daar g'n vonk van uw lig-siel verdwijne,
solang als die dag-duur ons lewe verheug...
En kom daal eens die Nag,
Waar elk volk op moet wag,
O Lig, hemels Lig, o vertroos dan ons harte!

J. KüHN.

Zwartruggens, 20/10/1916.

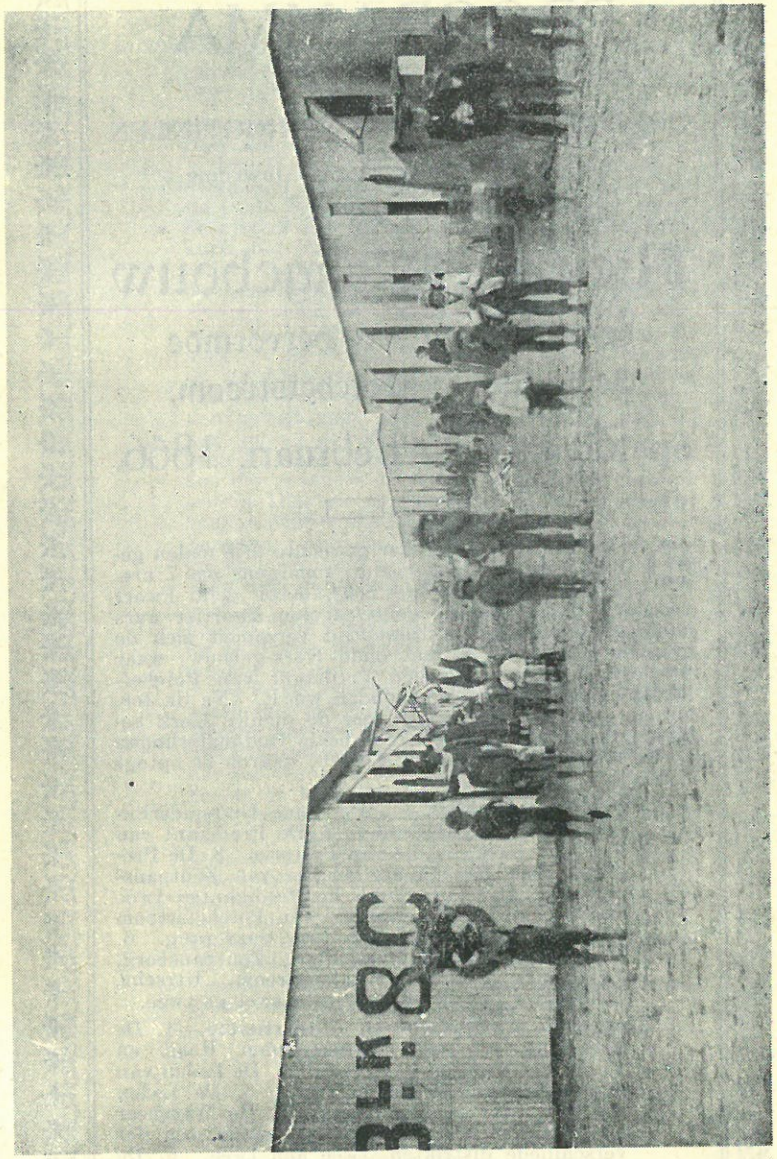

Gezicht in het Vrouwen-kamp te Merebank in 1902. Photo ván Ds. Jac. van Belkum.

PROGRAMMA

VAN DE

OPTOGT EN VERDERE VERRIGTINGEN

bij gelegenheid der Plegtige Inwijding

van het

Nieuwe Kerkgebouw

der Nederduitsch-Hervormde Gemeente te Potchefstroom,

op Zondag 25 Februari, 1866.

DE Kerk-klok zal als naar gewoonte drie malen geluid worden; eerste gelui 's morgens om 7 ure, tweede gelui om half acht, derde gelui kwart voor acht. Het laatste gelui zal een kwartier uurs aanhouden, en in dien tussentijd verzamelt zich de gansche gemeenten in het oude Kerk-gebouw, waar precies om 8 ure door den Predikant van Potchefstroom, eene toespraak gehouden wordt. Na de toespraak geeft hij den Bijbel voor de nieuwe Kerk bestemd, in handen van een der beide Oud-ouderlingen F. G. Wolmarans en Steph. Viljoen, waarna de optogt geregeld wordt als volgt:—

a.—**Kerkelike Beambten.**—1, De beide Oud-ouderlingen den Bijbel dragende. 2, De Predikant van Potchefstroom, en die van Pretoria. 3, De Predikant van Rustenburg en die van Zoutpansberg. 4, De Buitenlandsche Predikanten twee aan twee. 5, De Kerkeraad van Potchefstroom en Buitenwijken twee aan twee naar rang. 6, De Kerkeraden van Rustenburg, Zoutpansberg, Lydenburg, Pretoria, Wakkerstroom, Utrecht, Heidelberg, insgelijks naar rang twee en twee.

b.—**Burgerlijke Ambtenaren en Authoriteiten.**—1. De President van den Uitvoerenden Raad en Voorzitter van den Volksraad. 2. De Leden van den Volksraad, twee aan twee. 3. De Leden van den Uitvoerenden Raad. 4. De Weesheer en Staats-procureur. 5. De Landdrosten der verschillede distrikten, twee aan twee. 6. De Heemraden, twee aan twee. 7. De Klerken.

c.—**Onderwijs.**—1. De Leden der Algemeene Schoolcommissie en de plaatselijke Schoolcommissie, twee aan twee. 2. De Onderwijzers.

d.—**Krijgsmacht.**—De Commandanten, Veldcornets en Provisies, twee aan twee.

e.—**Rigting van de Optogt.**—I. De optogt gaat van de Oude Kerk naar de Pastorie. 2. Het Zangkoor staat geschaard bij de pastorie en verwelkomt den naderen optogt met toepasselik gezang. 3. De optogt, tot bij de pastorie genaderd, staat daar zolang stil tot het Zangkoor geeindigd heeft. 4. De optogt vervolgt zijn weg, zoals de beide Ouderlingen voorgaan, naar de kerk tot bij de deur aan de Kerkstraat, zingende het 12de vers van Psalm 118, onder leiding van den voorsanger. 5. De gemeente, die aan den optogt geen deel neemt vereenigt zich bij den ingang der kerk-deur, de vrouwen aan de eene en mans de andere zijde. De bejaarde leden der gemeente zoo nabij mogelik aan de deur terwijl Diakens en Koster zorg zullen dragen hen geschikte plaatsen aan te wijzen. 6. Het Zangkoor volgt den weg door den directeur aangewezen en zingt een toepasselike zang, als het 12de vers van Psalm 118, tot de optogt geëindigd is. 7. De optogt, tot bij de kerk-deur genaderd, blijft daar staan terwijl de Predikant en de oudste in dienst zijnde Ouderling der gemeente vooruit treden om de deur te openen. 8. De Predikant opent de deur, houdt eene korte toespraak en geeft tot zingen op aan de gemeente het 3de vers van Psalm 100. 9. Zodra dit Psalm-vers opgegeven is worden de overige deuren der kerk ook geopend en de gemeente treedt de kerk binnen, doch niet door de deur der consistorie, die bij deze gelegenheid alleen voor het Zangkoor bestemd is. 10. De optogt gaat de deur door de predikant geopend binnen onder het zingen door de gemeente van bovengenoemd Psalm-vers, de beide Ouderlingen leggen den Bijbel op den predikstoel en de predikant beklimt denzelve. 11. Zodra vers 3 van Psalm 100 geëindigd is, zingt het Zangkoor het 3de Gezang, begeleid door muziek der serafyn bespeeld door jufvrouw Susanna Zinn.

Namens de Directie,

D. VAN DER HOFF, Predikant.

UIT VROEGERE DAGEN.

UIT DE KERKE-ORDE VAN DEN COMMISSARIS-GENERAAL Mnr. J. A. DE MIST, 1804.

Deze Commissaris-Generaal heeft in 1804 voor de Christelijke kerkgenootschappen in Z.Afrika een kerke-order uitgevaardigd.

Merkwaardig zijn de redenen, die hem tot die uitvaardiging hebben gebracht. Ze zijn:

a. geen beschaafde maatschappij kan bestaan zonder godsdienst.

b. het gouvernement is verplicht op alle wijze te zorgen, dat de kerkgenootschappen, die de Deugd en goede Zeden bevorderen en een Hoogste Wezen eerbiedigen, aangemoedigd en beschermd worden.

c. die bescherming moet steunen op vaste en rechtvaardige beginselen.

Deze kerke-orde bestaat uit 2 Hoofddeelen. Het eerste bevat bepalingen voor alle kerkgenootschappen, die aan de voorwaarden voldoen dat ze deugd en goede zeden bevorderen en een Hoogste Wezen eerbiedigen.

Alle kerkgenootschappen genieten gelijke rechten, belijden hun eigen geloof en zijn vrij om hun leerstellingen te ontwikkelen.

Zij mogen evenwel geen kerken oprichten of verbouwen zonder toestemming van den Commissaris.

Elk kerkgenootschap zal zijn eigen leeraars en kerkedienaars salarieëren, het *Gouvernement* kan zoo noodig, bepalen hoeveel *elk lid* zal *moeten* betalen.

De scholen behooren niet aan eenig kerkgenootschap.

Deze bepalingen zijn zeer liberaal: ze getuigen van den geest der vrijheid, die altijd in Holland heeft geheerscht en zijn dus afstammelingen uit de Vrije Nederlanden waardig. Dat elk kerkgenootschap zijn eigen leeraars moet salarieëren is een uitstekend beginsel. Waar dit b.v. in Transvaal en Vrijstaat is losgelaten, daravan plukken we nu de ellendige vrucht. Het beginsel van vrijwillige bijdragen is in Z.Afrika, speciaal in Transvaal onuitvoerbaar, zooals de geschiedenis leert.

De tweede afdeeling van de kerke-orde is uitsluitend gewijd aan de bepalingen omtrent het Bestuur der *Hervormde Kerk.*

Het Hervormde kerkgenootschap, het talrijkste in de Kolonie heeft het meest de hulp noodig van het Gouvernement.

De Regeering benoemt leeraars en wijst hun hun plaats aan.

Zij betaalt ook hun salarissen en hun pensioen tot een maximum van 3/4 van het genoten salaris.

De leeraars van Kaapstad zullen bij beurten ook te Simonsbaai dienst doen, waarvoor het gouvernement rijtuig geeft en zorgt voor logies en betaling *naar hun stand.*

Art. 30 bepaalt, dat van wege de groote uitgestrektheid der kerk-districten en de daardoor ontstane moeielijkheid voor de kerkleden, om de kerk bij te wonen, de predikanten met één of twee leden van den kerkeraad, *viermaal per jaar,* op verschillende zoo mogelijk telkens veranderde *plaatsen* kerk zullen houden, met Doop- en Avondmaal—en ook opdat de leden hun *liefde-gaven* in de *Armen-kas kunnen storten.* De Veldcornets zullen helpen zulke diensten bekend te maken. Er zal voor behoorlijk logies en mondkost voor leeraren en kerkeraden, alsook voor vervoer moeten gezorgd worden, door de *bewoners* der buiten-districten.

Om te voorzien in het onderhoud van kerken en armen worden de volgende fondsen gesticht:

a Collecten.
b Giften en legaten.
c Doopgelden 2 Rijksdaalders.
d Lidmaatsgelden 1 Rijksdaalder.
e Trouwgelden 5 Rijksdaalders.
f Begrafenisgelden voor een lijk boven 12 jaar 3 Rijksdaalders.
g Zitpaats gelden door den kerkeraad te bepalen.

Er zal alle twee jaren in October of November een Algemeene Vergadering zijn, bestaande uit twee predikanten en twee ouderlingen van Kaapstad, één predikant en één ouderling uit elke gemeente van de buitendistricten.

Twee commissarissen politiek moeten de vergaderingen bijwonen voor 't Gouvernement.

HUWELIJKS-ORDINANTIE VAN DEN GOUVERNEUR-GENERAAL A. L. DE MIST.

Er zijn huwelijks commissarissen, bestaande in elke Drostdy (Landdrost of Magistraats district), uit de Landdrost en twee Heemraden en den Secretaris der Drostdy. Zij bevestigen het huwelijk maar het kan daarna ingezegend worden door een kerkelijk persoon.

Verboden huwelijken zijn die:

Tussen ouders en kinders. Groot-ouders en kleinkinders in opgaande en afdalende linie.

Broeders en Zusters, zoowel heele als halve.

Oom en Nichten, Tantes met neven, van heele, zoowel als halve bedde.

Dit verband geldt ook in dezelfde graden van zwagersschap.

Eveneens is verboden huwelijk van Christenen met Heidenen, vrijen en slaven en slaven onderling.

De afkondiging der huwelijks-geboden zal geschieden op drie achtereenvolgende Zondagen, tussen elf en twaalf uur, als de klok zal geluid hebben.

In gevallen van dringende noodzakelijkheid zullen Commissarissen op verzoek van de ondertrouwden, meer dan één gebod op denzelfden dag mogen toestaan.

Geen weduwnaar mag hertrouwen, dan na volle drie maanden na het overlijden zijner laatste vrouw; geen weduwe dan na volle vijf maanden, wanneer er zekerheid is, dat zij niet zwanger is van den laatsten man.

Wanneer er nagelaten minderjarige kinderen of afstammelingen van kinderen, die reeds overleden zijn, leven, dan moet de Weesmeester een behoorlijke Acte geven, dat de erfportie hun toekomende is inbetaald of dat er securiteit voor gegeven is.

Vreemdelingen mogen in de "Volkplanting" hoegenaamd niet ter ondertrouw worden toegelaten zonder *fiat* (goedkeuring) van den Gouverneur, die onderzoek zal moeten doen naar den staat en stand van dien vreemdeling.

Kinderdoop.

Aangezien vele ouders moeielijkheden hadden met het doopen hunner kinderen, omdat zij verre af woonden, soms zes of acht dagen reizens, was in 1747 bepaald, dat leeraren kinderen tot andere gemeenten behoorend ook konden doopen; mits kennis gevend daarvan aan den predikant, onder wiens district het kind behoort: Het schijnt echter, dat ook kinderen gedoopt werden buiten de kerk, waarom Ds. A. M. Meiring in 1748 bij geschrifte de vraag stelde: of het een predikant vrijstaat, een kind in zijn eigen huis, zonder eenig lid van den kerkeraad tegenwoordig te hebben, te doopen.

Hierop werd besloten, dat in geval van noodzakelijkheid, dit mogt geschieden, of in de kerk op een anderen dag dan den Zondag, maar dat daarbij dan altijd *twee* kerkeraadseden, als de gemeente vertegenwoordigend, zullen tegenwoordig zijn.

Toen in 1786 Ds. M. Borcherds predikant van Stellenbosch was geworden werd 6 Desember 1789, door den kerkeraad dier gemeente deze schadelijke gewoonte afgeschaft, omdat er een schandelijk misbruik van gemaakt werd, waardoor de deur voor ongodsdienstigheid werd opengezet.

Den 23en Maart 1800 werd dit besluit nog verscherpt door te bepalen, dat voor trouwen aan huis 25 Rd. (2.1.4) en voor dopen 10 Rd. (£0.16.8) zou moeten worden betaald, om langs dien weg deze steeds toenemende en insluipende gewoonte te verhinderen.

(Voor trouwen zou den predikant daarvan 17 Rd., den koster 3 Rd. en den orgelist 5 Rd. worden toegekend, voor het doopen den predikant 6 Rd., den koster 2 Rd. en den orgelist 2 Rd.).

Speelzucht.

De kerkeraad van Stellenbosch heeft den 18en Juli 1802 beraadslaagd over 't invoeren van een avonddienst: om, waar het mooglijk den meer en meer toe-

nemenden speelzucht alhier te verhinderen, en de dorpelingen daarvan af te trekken en liever tot iets beters op te leiden.

Zelfs de Landdrost maakte zich schuldig aan het opentlijk ontheiligen van des Heeren dag met spel en andere dingen.

Een vacante doodgraversplaats.

Maandag den 10en Maart 1710 werd in een buitengewone vergadering van den politieken Raad, in overleg met de predikanten Joh. Marens en Johan G. d'Ailly besloten :

Tot de vacante doodgraversplaats, is eenparig goedgevonden te benificiëeren Juffr. Maria Engelbrecht, Wede. van den Stellenbossche predikant Hercules van Loon.

(Deze Juffrouw was de weduwe van den predikant van Loon, die in 1701 was overleden en naar 't schijnt in zeer droevige omstandigheden zijne vrouw had nagelaten. Pensioen schijnt haar niet te zijn toegekend en daarom is haar zeker naar 't voorbeeld van Batavia dit doodgraverspostje gegeven. Dit baantje werd altijd waargenomen door den koster, die daarvoor betaald werd. Voor 't noodigen ter begrafenis kreeg zij vijf Rd. voor een graf in de kerk, 2 Rd. voor een graf op 't kerkhof, één Rd., voor 't kuilen (in een kuil leggen) van een slavenlijk ook één Rd.

Leeskerk. 9 Mei 1726 is te Stellenbosch besloten, daar de predikant in beurtwisseling met dien van Drakensteyn de kerkdienst te Stellenbosch moet waarnemen, dat de ouderlingen zich verplichten om de godsdienst door den voorlezer te verrichten, bij te wonen, opdat de godsdienst niet mocht in gevaar komen. Dit werk was opgedragen aan de krankenbezoekers, die het deden, als er geen predikant was. Zij moesten daarvoor stichtelijke boeken van Gereformeerde schrijvers gebruiken.

v. B.

ZENDINGS-GESCHIEDENIS.

In den Almanak voor 1915 gaf ik een stukje Zending-geschiedenis van Z.Afrika en in dat stukje staat op bladz. 78 : "Na dien tijd tot op het jaar 1743, als wanneer de quaestie met de Hernhutter Zendeling Schmidt begint, wordt over de Zending der kerk niet meer in de ons bewaarde brieven geschreven. De reden daarvan zijn onbekend : misschien wel is de kracht des geloofs in die dagen ook aan de Kaap in de kerk verzwakt en de eerste liefde verkoeld."

Over het tijdvak van 1706—1737 (9 Juli) valt niets te zeggen. Geen der leeraren, die in de kerk van Z.-Afrika gedurende dien tijd hebben gediend hebben zich de zending aangetrokken. Ook niet de ziekentroosters, ten minste de kerkeraads-acten vermelden niet, dat zij zich met dit werk hebben ingelaten, mogelijk is, dat zij met de kinderen der blanken, ook die der slaven hebben gecatechiseerd.

Den 9en Juli 1737 komt George Smidt in Z.-Afrika en vestigt zich met toestemming van den Gouverneur te Baviaanskloof, toen buiten de grenzen van de Kolonie, om de Hottentotten te onderwijzen en te prediken. De plaats waar hij zich neerzette werd later Genadendal genoemd en is nu nog als zoodanig bekend, een Zendingstatie der Broedergemeente of der Hernhutters. Schmidt was een zendeling in den waren zin des woods. Hij heeft zich noch door de woestheid van het land, de eenzaamheid der nederzetting, noch door de ruwheid, de wildheid, de stompheid der Hottentotten laten mismoedigen. Hij bouwde een huisje, legde een tuin aan, plantte boomen o.a. een peerenboom en onderwees een vijftigtal Hottentotten in het Evangelie.

De predikanten der Kaapsche kerk schijnen hem niet zeer genegen te zijn geweest : zij noemen hem den Hottentots-bekeerder en zeggen, als hij in 1743 weer naar Holland vertrekt, dat hij niets goeds heeft uitgevoerd. Dat oordeel is te hard. In zes of zeven jaar

maakt een goed, eerlijk en warm Christen, geen gelooVigen onder een natie als de Hottentotten, die bij hun Heidendom ook nog het gebrek hebben, dat zij nooit een vast verblijf houden en liefst altijd trekken. De weinige vorderingen, die de Zending in het begin der vorige eeuw in Namakwa-land heeft gemaakt is ook aan die *trek*zucht te wijten. En er was toch eenige vrucht te vinden. Toen in 1792 drie andere Hernhutters het werk begonnen, waar Schmidt het had moeten staken, vonden zij op de verlaten statie, bij het in puin gevallen huis, één perenboom en ééne oude Hottentots vrouw (Magdalena) die nog in het bezit was van een N.Testament, haar door Schmidt in 1742 geschonken en die nog daarin het kerstverhaal (Lucas 2 : 1—14) kon lezen.

De reden, dat Schmidt in 1743 niet weer naar Genadendal mocht terugkeeren was, dat hij tegen de begeerte der Kaapsche leeraars, F. le Sueur, W. van Gendt en Salomon van Echten, vijf Hottentotten had gedoopt. Zij meenden, dat Schmidt wel het Evangelie kon en mocht prediken, maar het doopen van, en het bedienen van Nachtmaal aan bekeerden was alleen het werk van de *geordende* leeraars: zij beroepen zich op de bepalingen der oude Hollandsche Synoden die, vaststelden, dat personen aangesteld door de Classen, alléén mogen onderwijzen en doopen of avondmaal bedienen. Zij betwisten aan Graaf von Zinzendorff, de stichter en het hoofd der Broeder-gemeente of Hernhutters het recht om Acten uit te geven, die machtigen tot onderwijzen en bedienen der Sacramenten. Verder wordt betwijfeld of hij wel rechtzinng is in de leer, omdat hij is van de secte der Hernhutters en geen gemeenschap houdt met een der predikanten in Z.Afrika.

Deze poging om Z.Afrika's inboorlingen te evangeliseeren liep dus op niets uit, ook omdat de Gouverneur Swellengrebel Schmidt het doopen heeft belet. Wel heeft de classis Amsterdam beloofd iemand van de Gereformeerde leer te krijgen, om aan de ellendige Hottentotten en welke menschen er meer zouden zijn, het Evangelie te verkondigen, maar het blijkt niet, dat die belofte is vervuld.

Ongeveer 50 jaar later in 1792 landden drie Hern-

hutter zendelingen, Marsveld, Schwinn en Kühnel te Kaapstad, die zich weer te Genadendal vestigden. Met grooten zegen hebben zij daar gearbeid: na zes jaren hadden zij 800 Hottentotten rondom zich vereenigd, waarvan 200 waren toegedaan. Ook mochten zij zich er in verheugen dat de kolonisten, die daar woonden langzamerhand hen beter leerden kennen en hun werk gingen waardeeren.

Het tijdvak der nieuwere zending begint echter eerst in 1799 toen in Kaapstad landden Dr. J. T. van der Kemp, J. J. Kicherer, John Edmond en William Edwards, door het pas in 1794 gestichte Londensch Zendinggenootschap uitgezonden. In overleg met Ds. M. C. Vos, vestigde van der Kemp zich te Bethelsdorp bij Port Elizabeth. Edmonds ging naar Indië: Kicherer en Edwards werkten eerst onder de Boschjesmannen aan de Zak-rivier, nabij Williston (Amandelboom), doch toen dit werk niet vlotte gingen zij naar de Grikwa's te Klaarwater (nu Grikwastad) en de Beetsjoeana's te Kuruman.

Kicherer werd 28 Juli 1807 predikant te Graaff-Reinet, later te Tulbagh en Edwards ging boeren. Nog vinden we in een brief van 1803 door den Kaapschen kerkeraad aan de classis Amsterdam gezonden eene mededeeling omtrent de zendelingen H. Maanenberg laatst woonachtig te Amsterdam en een zekere Bakker, die te voren stuurman was geweest. Zij hadden zich laten ordenen te Londen en vestigden zich te Kaapstad en Stellenbosch. De laatste onttrok zich geheel aan den openbaren godsdienst,—behalve op Nagtmaalstijden —houdende in dat dorp oefeningen gedurende kerktijd en gaat daarmede voort niettegenstaande vriendelijke en broederlijke vermaningen van den Kerkeraad.

Maanenberg deed hetzelfde in Kaapstad, waar hij zich naar 't schijnt, een eigen gemeente had verkregen, voor welke hij Donderdags en Zaterdags-avonden oefeningen hield. De kerkeraad vreest dat er in de gemeente scheuring zal ontstaan door zulk optreden, gelijk ontstaan is te Drakensteyn door het werk van een zekeren Bastiaan Tromp—ook een zendeling. Zij vragen tusschenkomst van de classis en meenen, dat deze mannen gekomen waren om den Heidenen het Evangelie te pre-

diken en niet om zich met het werk in de gevestigde gemeenten te bemoeien.

Edoch, schrijft de kerkeraad: er is niet veel aan te doen. Naar Engelschen trant (manner) mag ieder leeren die wil.

v. B.